

Besluit 48/17

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 7 juli 2017

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 19 mei 2017

Datum

8 juli 2017

Documentnummer

4206715

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de griffier, d.d. 27 juni 2017 – nr. 4204795;

gelet op artikel 45, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 19 mei 2017.

's-Hertogenbosch, 8 juli 2017

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de griffier,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. mr. K.A.E. ten Cate

VASTGESTELD

48/17 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 19 mei 2017

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Bespreekstukken	8
12/17 Jaarstukken 2016	8
17/17 Vierde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant	51
18/17 Reglement van Orde	68
33/17 Beslissing inzake klacht Landelijk bestuur PSP'92	76
Stemming	76
30/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 23 maart 2017 tot en met 19 april 2017	76
31/17 Notulen van de PS-vergadering 24 maart 2017	77
12/17 Jaarstukken 2016	77
17/17 Vierde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant	82
18/17 Reglement van Orde	83
33/17 Beslissing inzake klacht Landelijk bestuur PSP'92	85
Bespreekstukken	85
03/17 Vaststelling Planschadeverordening provincie Noord-Brabant	86
21/17 Tweede wijzigingsverordening Algemene subsidieverordening Noord-Brabant	86
Sluiting	92

Index gesproken personen

Bahar, drs. H., 52, 53, 54, 57, 59, 62, 65, 82
Berg, H.F. van den, 57, 58
Brunklaus, mw. drs. P.M., 67, 71, 73, 83, 84, 88, 89, 91
Burger Dirven, drs. K.A.J.M., 7, 87, 88, 89
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 7
Dingemans, mw. F.M., 17, 18, 19, 24, 25, 30, 44, 50, 77, 78, 79, 80, 81, 82
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 91, 92
Hageman, ir. J.J.C., 44, 47, 67, 83, 84
Hattem, A.W.J.A. van, 31, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 83, 84
Heijman, J.H.W.F., 25, 27, 67, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85
Heijmans, N.G.L., 15, 42, 43, 53, 54, 55, 60, 62, 63, 66, 72, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84
Kammen, mw. drs. P. van der, 15, 24, 25, 37, 38, 43, 44, 55, 56, 64, 65, 77, 78, 79, 80, 82, 86, 87
Koevoets, H.J.P.E., 8, 9, 24, 41, 48, 51, 54, 55, 63, 72, 73, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84
Kuijken MSc, R.C.P., 34
Meijer, A.A., 61
Overveld, W.A.A.M. van, 22, 25, 46, 67, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84
Roijackers, mw. H.I., 11, 12, 34, 35
Sloot, mw. M.A.B. van der, 24, 66, 83, 84
Smeets, drs. M.E.J., 40, 54, 56, 60, 61, 82, 85
Smeulders, S.J.A.H., 25, 30, 31, 56, 57, 58, 67, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84
Steenbakkers, S.P.M.F., 9, 10, 12, 18, 23, 29, 30, 32, 33, 37, 40, 41, 42, 43, 46, 50, 51, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 86, 90
Surminski, mw. M.J.G.P., 7, 23, 25, 67, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85
Uijlenhoet, A., 19, 24, 25, 31, 39, 45, 61, 77, 78, 79, 80, 81
Voorzitter, 7, 8, 9, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92
Vreugdenhil, ing. H.J., 23, 24, 25, 28, 33, 34, 46, 49, 67, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85
Vugt, drs. R.J. van, 35

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Helmond
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg

Portheine, P.
 Roijackers, mw. H.I.
 Roks, L.A.G.
 Schüller, mw. drs. I.J.W.
 Slood, mw. M.A.B. van der
 Smeets, drs. M.E.J.
 Smeulders, S.J.A.H.
 Spapens, M.
 Staak, W.R. van der
 Steenbakkers, S.P.M.F.
 Surminski, mw. M.J.G.P.
 Uijlenhoet, A.
 Vreugdenhil, ing. H.J.
 Vugt, drs. R.J. van
 Wel, ir. M.C. van der

VVD
 GroenLinks
 PVV
 VVD
 CDA
 GroenLinks
 PvdA
 SP
 SP
 CDA
 PvdD
 GroenLinks
 ChristenUnie-SGP
 CDA
 PvdD

Riethoven
 's-Hertogenbosch
 Etten-Leur
 Woudrichem
 's-Hertogenbosch
 Oosterhout
 Helmond
 's-Hertogenbosch
 Sint-Oedenrode
 's-Hertogenbosch
 Hoogerheide
 Rosmalen
 Nieuwendijk
 Woudrichem
 Rijsbergen

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 19 mei 2017

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Bespreekstukken

12/17 Jaarstukken 2016

17/17 Vierde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant

18/17 Reglement van Orde

33/17 Beslissing inzake klacht Landelijk bestuur PSP'92

03/17 Vaststelling Planschadeverordening provincie Noord-Brabant

21/17 Tweede wijzigingsverordening Algemene subsidieverordening Noord-Brabant

IV. Stemming

23/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 23 maart 2017 tot en met 19 april 2017

24/17 Notulen van de PS-vergadering 24 maart 2017

12/17 Jaarstukken 2016

17/17 Vierde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant

18/17 Reglement van Orde

33/17 Beslissing inzake klacht Landelijk bestuur PSP'92

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 19 mei 2017

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 52 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, Burger Dirven, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, De Jonge, mw. Van der Kammen, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Porthene, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Steenbakkers, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt.

Afwezig: Van der Staak, mw. Dirken, Van der Wel.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.15 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik open de vergadering en verzoek u te gaan staan voor het gebruikelijke moment van stilte.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Ik dank u. Gaat u zitten. Ik verzoek de griffier ons mededeling te doen van de berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Van der Staak en mevrouw Dirven.

De **voorzitter**: Nog aanvullingen vanuit de zaal?

Mevrouw **Surminski** (PvdD): De heer Van der Wel is er ook niet.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter. Het is niet mevrouw Dirven, maar Dirken.

De **voorzitter**: Ja, er is maar één Dirven, en die zit dáár.

Goed, geen andere meldingen, dan heet ik u nogmaals zeer van harte welkom, ook de aanwezige gasten/bezoekers op de publieke tribune en degenen die de vergadering via de internetconnectie volgen. Vandaag zijn hier te gast leden van het Absyrtus-senior-zuid en ze zijn ontvangen door onze collega Inge Schüller. Hartelijk welkom. Fijn dat u belangstelling toont voor ons werk.

Ik stel nu de agenda aan de orde. Er zijn geen mondelinge vragen, actuele moties of andere bijzondere agendapunten, zodat we de agenda die u hebt ontvangen gaan afwerken. Heeft iemand er behoefte aan daarover nog een opmerking te maken? Dat is niet het geval. Dan stellen we die vast. Ik meld u dat we in

beginsel om vijf uur de stemmingen over de vandaag te behandelen onderwerpen raadplegen. Mochten daarna pas onderwerpen starten, dan komen die de volgende keer aan de orde, zoals gebruikelijk. De amendementen en moties die eventueel tijdens deze vergadering worden ingediend, vindt u op het elektronische systeem iBabs, 19 mei 2017 onder agendapunt 7: ingediende moties en amendementen, zodat u ze dan snel elektronisch kunt raadplegen.

Bespreekstukken

12/17 Jaarstukken 2016

De **voorzitter**: We gaan nu starten met het Statenvoorstel 12/17. Als eerste geef ik het woord aan de fractie van de VVD, de heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u wel, voorzitter. 2016, het eerste volledige jaar van deze bestuursperiode, ligt achter ons en we bespreken vandaag de jaarstukken over dat jaar. Wat de fractie van de VVD betreft is de beweging die we in Brabant voor ogen hadden in het beleid terug te zien. Dat is een goede zaak, al realiseren we ons ook dat we met een aantal zaken al verder op dreef hadden willen zijn, om ervoor te zorgen dat we, nu we mede dankzij het beleid van dit college én het kabinet economisch de wind in de zeilen hebben, ook meters zouden kunnen maken. Gas op de plank, om het zo nog maar eens te zeggen. Het is spijtig te zien dat bij projecten als de N69 en Logistiek Park Moerdijk de schop nog niet in de grond komt. Dat maakt dat kansen blijven liggen om snelheid in de beweging in Brabant te houden. Gelukkig staat daar tegenover dat de N279 sneller gereed is gekomen en daar wel snelheid kan worden gemaakt.

Het is met betrekking tot de jaarstukken bijna een gewoonte geworden te maken te krijgen met onderschrijdingen en overhevelingen. Deze zijn fors over het afgelopen jaar. Kan het college duiden of het bij de onderschrijdingen slechts gaat om goedkopere uitvoering, of ook om zaken die zijn achtergebleven bij de ambitie? Dat is van belang omdat de bezetting van het ambtenarenapparaat wordt gebaseerd op de uit te voeren plannen. Een lager niveau van activiteiten leidt tot de vraag of er op de meest efficiënte manier gewerkt wordt. En tevens lijkt het erop dat de onderschrijdingen structureel van aard zijn. Is het college ook van mening dat er een vrijwel vast aandeel is van de totale begroting dat niet wordt uitgegeven waarvoor het is gepland? Indien dat zo is, zou het dan een optie zijn hiermee rekening te gaan houden in komende begrotingsrondes? Indien we namelijk geld beschikbaar houden dat niet wordt ingezet, kunnen we dat niet laten renderen voor Brabant en missen we niet alleen het beoogde effect van de programma's, van de uitvoering, maar het levert ook geen financieel rendement op. Zouden GS kunnen onderzoeken of er mogelijkheden zijn hiermee in de begroting rekening te houden?

Over rendement op het vermogen gesproken: reeds in de vorige bestuursperiode merkte de VVD op dat er zorgen waren met betrekking tot de mogelijkheid de beoogde 122,5 miljoen euro opbrengst, ter compensatie van het wegvallen van het dividend na de verkoop van Essent, op langere termijn te behalen. Tot nog toe lukt dat nog. Echter, op langere termijn zal dat niet zo eenvoudig zijn en we zouden er dan ook goed aan doen hierover nu na te denken. Overigens hierover bij de behandeling van het voorstel over de Treasuryverordening later meer.

De VVD is verheugd te zien dat een aantal zorgenkindjes uit het verleden er inmiddels een stuk gezonder voorstaat. Over de verkoopgarantie van woningen wordt nu een stuk minder gesproken dan voorheen en de vrijval van 10 miljoen euro uit de risicoreserve met betrekking tot de stimuleringsmaatregelen laat zien dat we op dit dossier echt een andere positie hebben dan voorheen. Ook met betrekking tot de TOM, de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij, is het goed te zien dat de toekomst er nu veel beter uitziet dan we enkele jaren geleden nog dachten. Het blad Groente en Fruit schreef afgelopen week dat het vertrouwen in de

tuinbouwsector zelden zo hoog was als nu. De door de provincie getoonde moed om door te gaan met de TOM lijkt uiteindelijk toch letterlijk en figuurlijk vruchten af te werpen.

Dan wil ik uit het burgerjaarverslag de aandacht vestigen op een aantal zaken waarbij de Brabander direct met de provincie te maken heeft. Het gaat dan bijvoorbeeld om de telefonische bereikbaarheid van de provincie, waar wat ons betreft nog wel wat verbetering te behalen is.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Vraag aan de heer Koevoets. Ik hoor hem praten over de TOM en daarover eigenlijk best wel een positief verhaal houden. Hoe ziet hij dat in verband met de garanties die de provincie nog aan de TOM heeft afgegeven en die ook nog, ja: gecalled kunnen worden?

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Die garanties, en eventueel welke verliezen we op de TOM zullen halen – dat zal waarschijnlijk toch nog wel wat kunnen zijn –, daar hebben we in de vorige periode een besluit over genomen. We hebben toen als Staten geaccepteerd dat we hiermee te maken hebben, in het belang van de voortgang van met name het Agro Food Cluster Prinsenland. Wat we toen als maximaal verlies gezien hebben, ziet er nu veel beter uit. Dat is de reden waarom ik positief ben over de TOM. Met u ben ik nog steeds bezorgd over de verliezen die we lijden, we hebben de reserve daarvoor genomen, en we zitten wat de VVD betreft in ieder geval in een betere situatie dan voorheen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u.

Ik had het over de telefonische bereikbaarheid van de provincie, waar wat ons betreft nog wel wat verbetering te behalen is. De percentages van de binnen de termijn afgehandelde aanvragen van subsidies en/of vergunningen zijn aan de andere kant weer vrij hoog. Dat lijkt heel erg mooi, maar wat de VVD betreft zouden we willen vragen of niet kan worden gekeken naar een aanscherping van de gestelde termijn, opdat de dienstverlening zich verder blijft verbeteren voor de Brabander.

Vaak is aandacht gevraagd voor het tijdig – nee, beter: snel – betalen van facturen door de provincie. Inmiddels wordt 93% van de facturen die de provincie krijgt binnen 20 dagen betaald. Dat is een goede zaak. De gemiddelde betalingstermijn is inmiddels afgenomen tot 9,7 dagen. Dat is erg snel en goed voor ondernemers die leveren aan de provincie. Er zit wel een vrees in: hopelijk gaat snelheid hier niet ten koste van kwaliteit en blijft goed gekeken worden of betalingen legitiem zijn.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Koevoets** (VVD): Ik ga dat doen, maar eerst een aantal specifieke vragen met betrekking tot een tweetal onderwerpen. Wanneer kunnen PS informatie over de stand van zaken met betrekking tot het Uitvoeringsprogramma Werklocaties tegemoet zien? Enigszins gerelateerd: wanneer kunnen we de monitor Stand van Leeg 2017 verwachten? En met betrekking tot het beleid aangaande erfgoed: graag verduidelijking van het college over de genoemde krapte die er is, terwijl in 2016 juist ook daar minder is uitgegeven. Wordt hier op de juiste wijze omgegaan met de beschikbare middelen?

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. Uw tijd is om. De heer Steenbakkers van het CDA dan.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. De nieuwe spreektijd was doorgegeven hè? Ja, mooi.

Zo'n jaarrekening, voorzitter, is eigenlijk een heel serieuze aangelegenheid, maar in zo'n jaarrekening komen ook een aantal toch wel wonderlijke en ook grappige dingen voor. Eentje daarvan is, als je echt een beetje door gaat kijken, dat we tot nu toe nog nooit het salaris van de zesde gedeputeerde hebben ingebroot, dus dat daar een overstand was. Nou, dit kan volgens de CDA-fractie tot en met nu eigenlijk drie dingen hebben betekend: óf er zit hier een echte Brabander achter de tafel die het tot nu toe gewoon allemaal voor niks heeft gedaan – we vragen ons dan wel af wie dat moet zijn – óf jullie zijn echte CDA'ers en hebben het met elkaar gedeeld, óf jullie hebben wijselijk besloten uitbetaald te worden naar gelang van prestatie. Als we dan de Jaarrekening 2016 behandelen, zullen jullie snappen dat het CDA kiest voor optie 3 bij jullie.

Het serieuze gedeelte. Een oude rot in de Brabantse politiek vertelde mij in de zomer van 2015, toen duidelijk werd dat wij als CDA niet in de coalitie belandden, dat de oppositie dát deel van het politieke landschap is dat bepaalt welke politieke richting je níét opgaat. Daar moest ik echt even over nadenken, want wat heb je er nu aan als je bepaalt welke richting Brabant níét opgaat? Bij aanvang van zo'n nieuwe periode is dat eigenlijk ook gewoon heel jammer, want je gaat de politiek in omdat je je visie wilt geven, ideeën wilt brengen en je kaderstellende rol wilt pakken. Maar, voorzitter, dat gevoel was vrij snel verdwenen. Volgens mij was het advies van deze oude rot ook verre van compleet. Heel de Staten, maar specifiek ook de oppositie, hebben nog een andere belangrijke taak, en de oppositie bij uitstek, want die kan onafhankelijk, zonder de gevoeligheden van een coalitie of dat soort dingen, haar controlefunctie uitoefenen. De meesten van ons zijn graag bezig met mooie plannen en visies, en wilde ideeën, maar die o zo belangrijke controlerende taak is vaak het ondergeschoven kindje: controleren of dat wat beoogd is ook is bereikt, controleren of de Brabantse centen wel goed worden besteed, controleren of we als provincie op schema liggen, niet vanuit argwaan of achterdocht, maar omdat we elkaar dan scherp houden, omdat de Brabanders dat van ons verwachten en omdat de democratie zo vitaal blijft.

Dan de jaarrekening. In dat licht, vanuit die controlefunctie, behandelen we hier vandaag de jaarrekening 2016. In Den Haag is dit een ontzettend belangrijke dag. Het wordt ook wel aangeduid als bijltjesdag, of gehaktdag, verschrikkelijke benamingen die we hier zeker niet moeten gaan kopiëren. Maar er zitten ook echt goede dingen aan. De premier schrijft bijvoorbeeld een samenvattende verantwoordingsbrief, gewoon op hoofdlijnen, van wat wel en niet gehaald is. De Algemene Rekenkamer controleert en publiceert resultaten van alle onderliggende stukken, met een onafhankelijk advies. Hoe anders gaat dat hier. Gewoon even een agendapuntje vandaag, tussen de bedrijven door. Dat is niet oké, en al helemaal niet gezien de herhaalde adviezen van de Zuidelijke Rekenkamer: te vage KPI's, een stevige controlerende rol door Provinciale Staten en ook doelstellingen die door zo'n begrotingscyclus mild veranderen. Volgens het CDA moet dit anders en moet die controlerende taak bij het behandelen van de jaarrekening steviger gepositioneerd worden. Wij dienen daarvoor twee moties in. De ene stelt voor het college een verantwoordingsbrief te laten schrijven over de jaarrekening. De andere gaat over een externe controle. U vindt die zo via de griffie bij u.

Dan de jaarrekening inhoudelijk. Voor dit college een spannende dag, want 2016 is het eerste volledige jaar waarover dit college verantwoording aan de Brabanders aflegt via Provinciale Staten. Laat ik het maar meteen zeggen: onze indruk is niet best. Al twee jaar waarschuwen wij voor te weinig concrete doelen, dure ambtelijke woorden en de hippe, maar weinig concrete vergezichten. Hou het dichtbij, degelijk en duidelijk. Onze fractievoorzitter vertelt het hier ongeveer maandelijks. Maar nee, dit college zou het echt allemaal anders gaan doen. O, o, o, wat ging het allemaal anders worden. We hebben honderden papieren tijgers voorbij zien komen. En dan lees je dit jaarverslag en zie je wat er tot nu toe gewoon in de praktijk, echt merkbaar, voor die Brabander is bereikt. Een heleboel onrust, dat wel, zeker in de gemeente Haaren, in de landbouwsector en kennelijk ook in tal van andere sectoren, want we hebben 13% meer bezwaar- en beroepschriften. Echt schrijnend. Kennelijk allemaal voorbeelden van het nieuwe co-creëren. Zijn we dan op

stoom? Nou, ook niet echt. Mijn voorganger vertelde het al. We lezen dat er een onderbesteding van meer dan 180 miljoen euro is. Dit is deels geld dat voor projecten is gereserveerd, maar nog niet is uitgegeven, door vertraging, door afgelasting, of andere redenen. Meer dan 20% onderbelasting. In 2014 was dit nog 9,3%. En natuurlijk zijn er allerlei nuances te geven, die begrijpen wij ook en we gaan u niet kinderachtig op ieder puntje aanspreken, maar in the end ziet de Brabander gewoon dat ambities niet, of later, gehaald worden.

Als groene partij focussen wij hierbij op twee grote dossiers, die echt exemplarisch zijn voor onze algemene indruk van deze jaarrekening: het energiedossier en het Groenfonds.

Energie, wat moeten we ervan zeggen? De laatste streefwaarden dateren van 2014: 7,2%. In 2020 moeten we op 14% zitten. Over 2015 en 2016 zijn geen cijfers bekend. Over de percentages CO₂-reductie zijn eveneens geen recente getallen beschikbaar. De werkgelegenheid doen we met het natte vingertje. De prestatie-indicatoren zijn heel erg hoopvol, maar de resultaten bedroevend. Het aantal vestigers op de Green Chemistry Campus in 2016: doel 23, resultaat 14. Het aantal plaatsen in Solar: 2.000, bij de burap al mooi naar beneden bijgesteld naar 900, resultaat: een schatting. 1.000 arbeidsplaatsen in Biobased in 2016, resultaat: moeilijk te bepalen. Aantal elektrische auto's 30.000, resultaat: 20.000. Aantal investeringen Cleantech Fonds, streefwaarde 8 tot 10, resultaat 2. Echt bijzonder minimale prestaties, wat ook blijkt uit de onderschijding van 9 miljoen euro op een begrotingspost van 12 miljoen euro. De rest wordt doorgeschoven naar 2017. Graag uitleg van de gedeputeerde hoe zij de enorme achterstand gaat inhalen en hoe zij de juiste sturingsvariabelen naar boven krijgt.

Dan het Groenfonds. Dit gaat niet over klein bier. Er zit een kwart miljard euro in aan Essentmiddelen, 23 miljoen euro aan rijksmiddelen vanuit het Lenteakkoord, ruim 2.200 ha aan ruilgrond. De Staten zijn bij de instelling van de fondsen, en ook daarna, altijd voorgespiegeld dat ze bij iedere jaarrekening geïnformeerd zouden worden over de uitputting van het fonds, de resterende opgave, verwerving en inrichting, en de verhouding tussen het gebruik van de subsidiesegmenten. Vier jaar na uitvoering van het fonds lezen we doodleuk in de jaarrekening het volgende: de realisatie loopt fors achter op verschillende onderdelen, de mate van uitputting van het fonds in relatie tot de resterende opgave kan niet in beeld worden gebracht, er is geen helder beeld van de hoeveelheid ruilgrond ten opzichte van het te realiseren rijks-EHS en de mate van gebruik van de verschillende subsidiesegmenten kan niet in beeld worden gebracht. Kortom, Provinciale Staten kunnen nu niet controleren of deze enorme bak aan publiek geld doelmatig en efficiënt wordt besteed. Geen enkele raad van toezicht of commissarissen zou deze gebrekkige informatie accepteren. Waarom zouden Provinciale Staten deze gebrekkige informatie wel accepteren? Het fonds wordt niet eens genoemd in bijlage 16, bij alle investeringsfondsen. Het CDA neemt hier geen genoegen mee en vraagt GS om een toezegging: om eerder genoemde cijfers helder en overzichtelijk te delen met PS en om met een voorstel te komen over hoe de rapportage omtrent het Groenfonds beter kan. De evaluatie van het Groenfonds kan hiervoor een goed moment zijn. Maar laat ik aan de voorkant meegeven: het CDA zal bij de evaluatie van BRUG mordicus tegen het beschikken van geld voor natuuropgaven zijn, indien de gevraagde informatie niet alsnog boven tafel komt. Ten slotte nog een fijne opmerking: dat de Zuidelijke Rekenkamer bij de evaluatie van de fondsen exact hetzelfde opmerkt.

Dan een algemeen punt, wat ons betreft een punt dat ieder programma zich mag aanrekenen, want hoewel er sprake is van forse onderbesteding, is er één klein subpostje dat bij al die programma's een overbesteding kent: de apparaatskosten

De **voorzitter**: Interruptie Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik luister met heel veel genoegen en ook veel instemming naar het verhaal van het CDA, maar ik wil toch even een vraag stellen naar aanleiding van wat u zegt over de evaluatie van BRUG. U gaat hoe dan ook tegenstemmen als om extra geld wordt gevraagd voor natuur, tenzij... Oké,

maar er kan natuurlijk een heel grote natuuropgave zijn en daar hoor ik u niet over. U geeft een financiële en een procedurele reden om tegen te stemmen ...

De **voorzitter**: En uw vraag was?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik wil graag van u horen wat u vindt van de toestand van de Brabantse natuur en onze verantwoordelijkheid als provincie.

De **voorzitter**: Ik wijs u erop dat wij de jaarrekening behandelen en geen beleidsdebatten voeren over de inhoud. Dat hebben we zojuist in de procedurevergadering nog goed besproken. Binnen de grenzen van de jaarrekening voeren wij dit debat. De beantwoording van de heer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter, dat kan ik makkelijk, want 240 miljoen euro aan publiek geld is absoluut binnen de grenzen van de jaarrekening. En dat, mevrouw Roijackers, is ook de reden waarom wij dat toen hebben ingesteld: omdat wij wilden werken aan de Brabantse natuur en daar een forse opgave ligt. En wat zien we nu? We hebben eigenlijk, als we het gewoon op zijn Brabants zeggen, geen flauw idee. We hebben er geen flauw idee van of het geld efficiënt besteed wordt, we hebben geen idee of we de opgave gaan halen en we zijn echt al een poos weg. Voordat je dan weer een nieuwe bak met geld beschikbaar stelt, wat misschien wel zou kunnen, moet je natuurlijk gewoon weten wat je aan het doen bent, en dat weten we niet.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Op iedere post kennen de apparaatskosten een overbesteding: 177.000 euro bij Bestuur, 333.000 euro bij Ruimte, Natuur en Milieu 234.000 euro, Economie 146.000 euro, Mobiliteit 620.000 euro en Cultuur en Samenleving 203.000 euro. Kunt u een uitsplitsing geven van wat nu exact onder deze apparaatskosten valt? Een totaal van 1,71 miljoen euro extra over de programma's en apparaatskosten, terwijl er gewoon inhoudelijk onderbesteding is, hoe kan dat nu precies en hoe kunt u dat toelichten?

Is dan alles slecht – want tot nu toe was het effe pittig, hè? Nee, natuurlijk niet. Het CDA is over het algemeen bijvoorbeeld echt tevreden op economisch gebied. We hebben wel een paar aandachtspuntjes, die zullen we nog doorgeven, maar in het algemeen zijn we er tevreden over. En waarom: omdat men hier de vaagheid van papieren tijgers weet te ontstijgen en gewoon concreet vorderingen op onderliggende projecten laat zien, zoals de Graduate School, het aantrekken van Europese gelden in OPZuid, de drie nieuwe innovatieprojecten en de twee nieuwe businessclusters. Maar er gebeuren ook heel andere goede dingen binnen het apparaat hier zelf en binnen financiën, bijvoorbeeld, en echt belangrijk voor onze partners: dat wij onze eigen facturen gewoon op tijd betalen. Complimenten aan GS en aan de organisatie. Tot slot een aantal feitelijke vragen waarop wij graag antwoord willen hebben.

De rekening-courantverhouding met het Rijk neemt met 210 miljoen euro toe in 2016. Vindt hierop rentederving plaats? Kan de gedeputeerde een inschatting maken van de rentederving ontstaan door de onderbesteding ad 180 miljoen euro in 2016?

Dan de overhevelingen. U vraagt nogal wat. Kennelijk gaat u in 2017 een heel grote inhaalslag maken, maar is dit qua capaciteit en werkdruk wel te halen? Helemaal wanneer we zien dat in het programma Vitale organisatie en organisatieontwikkeling een onderbesteding van 91% is. Graag een reactie.

Op de leningen aan deelnemingen is ultimo 2016 25 miljoen euro in mindering gebracht, omdat we denken dat dit geld niet meer terugkomt. Op welke deelnemingen is dit en hoe kan dit?

De escrow Essent. We lezen dat er 25,6 miljoen euro is vrijgefallen in 2016, en dat is heel mooi, maar ook dat 10 miljoen euro van de voorziening daadwerkelijk is aangewend. Wat betekent dit concreet en waardoor komt dit?

Eindhoven Airport kent een onderschrijding van 11 miljoen euro. Waar zit hier de vertraging?

Het aantal verkeersdoden in Brabant is hoog en we zouden graag willen weten wat hiervan de oorzaken zijn. Hoe kunnen we het aanpakken en hebt u daarvoor meer geld nodig?

Erfgoed. We lezen dat het geld bijna op is. Hoe gaat u dit doen in het Jaar van het erfgoed?

Voorzitter. Nogal wat vragen, maar tot slot. In een jaarrekening worden de beloftes langs de resultaten gezet en worden hier verklaringen bij gegeven. De Vlaamse aforist Peter Darbo had een heel negatief beeld over de politiek. De politiek bestond volgens hem uit drie fases: beloven, niet of slechts deels iets doen en excuses zoeken dat het niet, of niet volledig, is gedaan. De CDA-fractie heeft nog niet het idee in fase 3 te zijn beland, maar vindt wel echt dat er uit een ander vaatje getapt moet worden, anders dreigt u in maart 2019 de woorden van Darbo waar te maken.

Tot zover mijn eerste termijn.

Motie M1 'Versterken controlerende taak 1'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 19 mei 2017, behandelend Statenvoorstel 12/17 over de Jaarstukken 2017;

overwegende dat:

- Provinciale Staten een belangrijke controlerende functie hebben;
- de Zuidelijke Rekenkamer al in meerdere rapporten zowel aan GS als PS adviezen heeft gegeven om de controlerende taak van PS te versterken;

constaterende dat:

- de behandeling van de jaarrekening één van de voornaamste instrumenten van controle is door PS waarbij een grote verantwoordelijkheid op zowel GS als op PS rust;
- er in de Nederlandse nationale politiek zeer serieus aandacht wordt besteed aan de behandeling van de jaarrekening, bijvoorbeeld door middel van een door de premier geschreven verantwoordingsbrief waarin hij:
 - eerst namens het kabinet een beschouwing over het politieke jaar geeft;
 - daarnaast de belangrijkste doelstellingen van het kabinet en de eventuele realisatie hiervan vermeldt;
 - ingaat op een twee a drietal focus onderwerpen die worden aangedragen door de Tweede Kamer;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- bij behandeling van de Jaarrekening 2017 van de Provincie Noord Brabant een verantwoordingsbrief, naar voorbeeld van onze nationale verantwoordingsbrief, toe te voegen;
- voor de bepaling van de focusonderwerpen in een later stadium met PS in overleg te gaan;

en gaan over tot de orde van de dag.

CDA: S.P.M.F. Steenbakkers

ChristenUnie-SGP: H. Vreugdenhil"

Motie M1A 'Versterken Controlerende taak 1'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 19 mei 2017, behandelend Statenvoorstel 12/17 over de Jaarstukken 2017;

overwegende dat:

- Provinciale Staten een belangrijke controlerende functie hebben;
- de Zuidelijke Rekenkamer al in meerdere rapporten zowel aan GS als PS adviezen heeft gegeven om de controlerende taak van PS te versterken;

constaterende dat:

- de behandeling van de jaarrekening één van de voornaamste instrumenten van controle is door PS waarbij een grote verantwoordelijkheid op zowel GS als op PS rust;
- er in de Nederlandse nationale politiek zeer serieus aandacht wordt besteed aan de behandeling van de jaarrekening, bijvoorbeeld door middel van een door de premier geschreven verantwoordingsbrief waarin hij:
 - eerst namens het kabinet een beschouwing over het politieke jaar geeft;
 - daarnaast de belangrijkste doelstellingen van het kabinet en de eventuele realisatie hiervan vermeldt;
 - ingaat op een twee a drietal focus onderwerpen die worden aangedragen door de Tweede Kamer;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- bij behandeling van de Jaarrekening 2017 van de Provincie Noord Brabant een verantwoordingsbrief, naar voorbeeld van onze nationale verantwoordingsbrief, toe te voegen;
- voor de bepaling van de focusonderwerpen in een later stadium met PS in overleg te gaan;

en gaan over tot de orde van de dag.

CDA: S.P.M.F. Steenbakkers

ChristenUnie-SGP: H. Vreugdenhil

GroenLinks: Arno Uijlenhoet

PVV: Patricia van der Kammen

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

Motie 2 'Versterken controlerende taak 2'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 19 mei 2017;

overwegende dat:

- Provinciale Staten een belangrijke controlerende functie hebben;
- de Zuidelijke Rekenkamer al in meerdere rapporten zowel aan GS als PS adviezen heeft gegeven om de controlerende taak van PS te versterken;

constaterende dat:

- de behandeling van de jaarrekening één van de voornaamste instrumenten van controle is door PS waarbij een grote verantwoordelijkheid op zowel GS als op PS rust;
- in de Nederlandse nationale politiek ook uitvoerig aandacht wordt besteed aan de behandeling van de jaarrekening, bijvoorbeeld wanneer de Algemene Rekenkamer een onafhankelijke controle uitvoert op de onderliggende jaarstukken;

verzoeken Provinciale Staten:

- de Jaarrekening 2017 namens PS door een bureau onafhankelijk te laten controleren/onderzoeken naar voorbeeld van de Algemene Rekenkamer op landelijk niveau;
- dit te bekostigen uit de post (codering: 0000085) 'kosten onderzoek PS' waar PS in 2015 en 2016 slechts zeer beperkt gebruik van heeft gemaakt¹;

en gaan over tot de orde van de dag.

CDA: S.P.M.F. Steenbakkers

ChristenUnie-SGP: H. Vreugdenhil"

Motie M2a 'Versterken controlerende taak 2'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 19 mei 2017;

overwegende dat:

- Provinciale Staten een belangrijke controlerende functie hebben;
- de Zuidelijke Rekenkamer al in meerdere rapporten zowel aan GS als PS adviezen heeft gegeven om de controlerende taak van PS te versterken;

constaterende dat:

- de behandeling van de jaarrekening één van de voornaamste instrumenten van controle is door PS waarbij een grote verantwoordelijkheid op zowel GS als op PS rust;
- in de Nederlandse nationale politiek ook uitvoerig aandacht wordt besteed aan de behandeling van de jaarrekening, bijvoorbeeld wanneer de Algemene Rekenkamer een onafhankelijke controle uitvoert op de onderliggende jaarstukken;

verzoeken Provinciale Staten:

- de Jaarrekening 2017 namens PS door een bureau onafhankelijk te laten controleren/onderzoeken naar voorbeeld van de Algemene Rekenkamer op landelijk niveau;
- dit te bekostigen uit de post (codering: 0000085) 'kosten onderzoek PS' waar PS in 2015 en 2016 slechts zeer beperkt gebruik van heeft gemaakt¹;

en gaan over tot de orde van de dag.

CDA: S.P.M.F. Steenbakkers

ChristenUnie-SGP: H. Vreugdenhil

GroenLinks: Arno Uijlenhoet

Lokaal Brabant: Jan Heijman"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Steenbakkers en geef het woord aan de fractie van de SP, de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Alles overziend en de beide vorige sprekers gehoord hebbend, waarbij ik met name de heer Koevoets aan wil halen – in de woorden van de vorige spreker zaten een aantal zaken waarin ik me minder kon vinden –, kan ik zeggen hieraan niets te hebben toe te voegen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijmans. Mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank u, voorzitter. De drie vorige sprekers gehoord hebbende, met een groot compliment aan de tweede spreker, waar niet op elk punt overeenstemming over is, maar fantastisch dat er zo'n kritisch betoog ligt.

De PVV-fractie heeft wel het een en ander toe te voegen. Laten we eerst eens op enkele aspecten rondom de bedrijfsvoering en de beheersing ingaan. Toen ik hier zes jaar geleden voor de eerste keer als Statenlid de provinciale jaarrekening behandelde, meldde de toenmalige accountant dat de subsidieverstrekking én het inkoop- en aanbestedingsproces punten van aandacht waren. Als ik naar de Jaarrekening 2016 kijk, is er wat dat betreft weinig veranderd. Voorzitter. Het kan toch niet waar zijn dat dit college de Europese regels rondom inkoop en aanbesteding negeert? Wat de PVV betreft, gaat het om regels die vandaag de prullenbak in mogen, maar dit nota bene eurofiere college moet bestaande regels gewoon naleven. Kan het college nog eens uitleggen waarom hier jaar-in, jaar-uit de regels rondom inkoop en aanbesteding niet volledig nageleefd worden en waarom er zaken worden ingekocht die feitelijk als een subsidie hadden moeten worden behandeld? Waarom vindt het college dit zo weinig belangrijk dat er niets verbetert?

De PVV-fractie vroeg via technische vragen om het saldo van de onderbesteding van 20,7% – dat is overigens het saldo van over- en onderbestedingen – uit te drukken in prijseffecten en volume-effecten, want het college verklaart de onderbesteding in de jaarrekening onder meer in termen van goedkoper kunnen inkopen en verschuivingen van projecten. Aangegeven is dat de betreffende uitsplitsing niet te maken is. Kan het college aangeven waarom het de onderbesteding wel verklaart als onder meer het resultaat van zowel prijs- als volume-effecten, maar vervolgens niet over de brug wil komen met cijfers daarover? Een andere verklaring die het college geeft voor de onderbesteding, is de afhankelijkheid van derden om samen projecten te doen. Voorzitter. Kunnen we dan concluderen dat die co-creatie, waar het college de mond zo

van vol heeft, uiteindelijk tot helemaal niets, en op zijn best tot een heleboel achterstand in de planuitvoering leidt? Hoe wordt de Brabantse burger daar dan beter van?

Dit college, voorzitter, wil 35 miljoen euro overhevelen naar 2017. Onderbesteding is al jaren de trend en met de wel zeer hoge onderbesteding in het afgelopen jaar is het maar de vraag hoe nuttig het is om 35 miljoen euro aan middelen, en dus ook aan taken, extra als werklast voor 2017 op te nemen. Voorzitter, is dat niet vragen om problemen voor 2017 en gaan wij nu realistische ramingen terug zien bij de burap, in plaats van de rooskleurige verhalen die uiteindelijk niet worden waargemaakt?

Voorzitter. Onlangs kwam een persbericht voorbij van de provincie. Het was een smeekbede aan het nieuwe kabinet om Brabant asjeblijft niet over te slaan als het gaat om het oplossen van de verkeersinfarcten en fileproblematiek. Een smeekbede aan Den Haag, terwijl dit college nul komma niets heeft gedaan de afgelopen jaren, inclusief 2016. Sorry, ik moet mezelf wel corrigeren als ik zeg dat het college niets heeft gedaan. Dat klopt namelijk niet. Het heeft namelijk de files in Eindhoven structureel van aard gemaakt, de N279-zuid gehalveerd, vol ingezet op een spoorbak van een half miljard euro – en dat is honderden miljoenen meer dan nodig – en de Ruit is aan diggelen. Het college heeft dus wel degelijk een heleboel gedaan, namelijk schade berokkend aan de Brabantse economie.

Op een verkiezingsposter van de VVD las ik de fraaie quote “Auto’s veroorzaken geen files, slecht beleid wel”. Maar ondanks dat we hier voor automobilité nota bene een VVD-gedeputeerde hebben, weerspiegelt deze stelling precies datgene wat dit college de afgelopen jaren op het gebied van automobilité, en met name de aanpak van de urgente prioriteiten, heeft gedaan, namelijk met slecht beleid files in stand houden, de coalitie-collega’s tevreden houden met de belofte van mooie appjes, en verder helemaal niets. Volgens de Jaarrekening 2016 wil de provincie een slim en samenhangend mobiliteitsnetwerk realiseren met keuzevrijheid voor de reiziger. De realiteit is echter dat de automobilist geen enkele keuze heeft en mede dankzij het slechte beleid van dit college in de file staat.

Als het woord “klimaat” of “energieneutraal” in dit huis valt, dan beginnen de collegeleden te glimmen van trots. Als vurige bepleiters van nóg meer windturbines kunnen zij immers aan iedereen fijn laten zien hoezeer zij deugen, en hoe meer je deugt, hoe groter de kans op een nog mooier baantje. Burgers met bezwaren tegen de horizonvervuilende klimaattorens worden niet gehoord, en als zij al gehoord worden, worden hun klachten en bezwaren fnuikend terzijde geschoven. Want wie wil er nou niet meedoen aan een beter klimaat en waarom accepteer jij mijn groene visie niet?, hoor je dan de klimaat-fetisjisten eigenlijk denken. In 2016 werd het wind-industrieterrein Hazeldonk opgeleverd, gefinancierd uit het provinciale energiefonds. Feit is dat in China mensen vergiftigd worden en sterven als gevolg van de winning van neodymium, dat in windturbines, zoals ook in die van Hazeldonk, zit. Graag hoor ik van het college wat het vindt van dat feit.

In Oost-Congo wordt kobalt gewonnen, dat in de batterijen van de door het college aanbeden Tesla zit. In Congo worden natuurgebieden vernietigd, bedreigde diersoorten verdwijnen helemaal en raken drinkwater en bodem vervuild door de winning. Landbouw wordt onmogelijk en vis sterft. Heel wat kinderen verrichten in de gifhel van de kobaltwinning tien uur per dag slavenarbeid. Kan het college de PVV vertellen wat het van deze milieuafbraak en dit mensenmisbruik vindt?

Voorzitter. De PVV heeft enkele malen gewaarschuwd en het college gewezen op de hypocrisie als het gaat om klimaat. Het college is echter doof en blind en kijkt liever weg van de feiten van mensenleed en milieuverontreiniging. Graag zou de PVV van het college willen weten hoeveel mensenleed en mensenlevens dit college overheeft voor het bereiken van nul op de meter, CO₂-neutraal en andere klimaat-prietpraat. Hoeveel mag het kosten? Kijk vooral eens níet weg en geef eens eerlijk antwoord op die vraag.

Voorzitter. In 2016 liet het college zich wederom van zijn meest socialistische kant zien. Cultuur komt meer en meer aan het infuus in plaats van ondernemerschap. Voorzitter. Als commerciële busaanbieder FlixBus in Brabant wil gaan rijden, wordt dit gewoon geweigerd. Ondernemerschap staat niet in het woordenboek van het college.

Voorzitter. De PVV wil graag duidelijke resultaten zien. De Brabander moet concrete verbeteringen kunnen merken op het gebied van leefbaarheid, voorzieningen in kleine kernen en de ondersteuning van het verenigingsleven die bestaansrecht voor de lange termijn garandeert. In plaats daarvan zien de dorpen en steden hun leefbaarheid verpest worden, omdat grote aantallen asieleisers worden gehuisvest, windmolens worden neergezet en het college alleen maar in elitaire hobby's handelt. Dat lijkt me in één zin de samenvatting van de prestaties van het college in 2016.

Laat ik afsluiten met een fraaie quote: "We zitten niet in de politiek om de zorgen van de mensen te negeren, we zijn in de politiek om ze aan te pakken."

Motie M3 'Subsidieverstrekingen via het subsidieproces'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 19 mei 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 12/17 Jaarstukken 2016;

constaterende dat:

- de accountant jaar in jaar uit in haar verslag aangeeft dat diverse subsidieverstrekingen niet via het subsidieproces hebben gelopen, maar door middel van een inkooptraject zijn betaald;

overwegende dat:

- de provinciale overheid zich aan de gestelde regels dient te houden;
- dit juist ook zo zou moeten zijn, omdat een overheid het goede voorbeeld aan haar burgers dient te geven;

dragen het college op:

de bevindingen en aanbevelingen van de accountant omtrent het subsidieproces serieus (op) te nemen, en alles op alles te zetten om te voorkomen dat de accountant volgend jaar wederom constatering hierover moet doen;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant: Patricia van der Kammen"

Motie M4 'Rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 19 mei 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 12/17 Jaarstukken 2016;

constaterende dat:

- de accountant jaar in jaar uit in haar verslag aangeeft dat niet in alle gevallen het (Europese) aanbestedingsbeleid correct is nageleefd;
- het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de provincie al minstens drie jaar op rij niet volledig rechtmatig verloopt;

overwegende dat:

- de provinciale overheid zich aan de gestelde regels dient te houden;
- dit temeer belangrijk is omdat een overheid het goede voorbeeld aan de burgers dient te geven;

dragen het college op:

de bevindingen en aanbevelingen van de accountant omtrent de rechtmatigheid van inkoop en aanbesteding serieus (op) te nemen en alles op alles te zetten om te voorkomen dat de accountant volgend jaar wederom constatering over de inkoop en aanbesteding moet doen.

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant: Patricia van der Kammen"

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. De fractie van D66, mevrouw Dingemans, heeft het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voorzitter. Je zou het bijna niet denken na de vorige bijdrage, maar volgens ons gaat het goed met Brabant. Bij de Perspectiefnota stonden we daar al uitgebreid bij stil. Een optimistisch beeld ontstaat en steeds meer doelen uit het coalitieakkoord komen binnen handbereik. Het college is dan ook trots op het jaarrekeningresultaat, en terecht, vindt de fractie van D66. Toch hebben we een paar kritische kanttekeningen, zoals u van ons gewend bent, en we hebben een paar vragen aan de verschillende leden van het college.

In de inleiding van het stuk lezen we een passage die bij D66 een vraag oproept. Ik citeer: "Het college ziet de landbouw in de toekomst graag als een sector die maatschappelijk geaccepteerd en gewaardeerd wordt, een sector waarin ondernemers diervriendelijk produceren en als een sector die past in zijn natuurlijke omgeving en geen onaanvaardbare gezondheidsrisico's met zich meebrengt." Deze passage is voor meerdere uitleg vatbaar, voorzitter: als een stip aan de horizon, of als een kwalificatie van de huidige stand van zaken. Als het als stip bedoeld is, dan is D66 het er volledig mee eens. Maar als het een kwalificatie is van de stand van vandaag, dan hebben wij zo onze bedenkingen, want dan scheert het college de hele agrarische sector over één kam en dat zou wat D66 betreft niet terecht zijn, want tijdens onze werkbezoeken zien wij hele mooie initiatieven die hier juist goede kansen zouden moeten krijgen. En deze ondernemers zijn niet gebaat bij een negatief stempel vanuit de provincie. Kan gedeputeerde Spierings wellicht uitleggen hoe we deze passage moeten interpreteren?

Dan het hoofdstuk natuur. We lezen dat de streefwaarden voor realisatie van het rijksdeel en het provinciale deel van het natuurnetwerk bij de burap van 2016 nog stevig naar boven zijn bijgesteld, maar bijna nergens zijn gehaald. Een kwestie van overambitieuze of onvoorziene tegenvallers? Wat is de analyse van gedeputeerde Van den Hout op dit punt en welke mogelijkheden ziet hij om de realisatie van een robuust natuurnetwerk in Brabant te versnellen?

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Ik vroeg me af wat D66 vindt van het feit dat de verstrekte informatie over het Groenfonds eigenlijk niet in de jaarrekening staat en er op tal van dingen gewoon onduidelijkheid is.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Onze fractie heeft daarover bij de evaluatie van het fonds ook al opmerkingen gemaakt. Dat was een van de redenen waarom ik toen heb aangedrongen op een extra informatiebijeenkomst, waarin we juist deze punten aan de orde zouden kunnen stellen. Volgens mij was u het daarmee eens, dus die bijeenkomst komt er ook.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dat klopt en dat is ook zeer te waarderen, daarom interrompeer ik u ook. Maar er is ook een afspraak dat het in de jaarrekening naar boven komt en daar wordt vrijwel niets over vermeld. Wat vindt u daarvan? Dat was niet bekend bij de evaluatie van de fondsen.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Volgens mij wordt er in de jaarrekening heel veel gezegd over natuur. Daar verschillen we dan van mening over. De informatie die we anderszins nog nodig hebben, krijgen we volgens mij tijdens die bijeenkomst.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ik wil het graag hebben over de circulaire economie. Resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst en dat geldt ook voor de circulaire economie. In het jaarverslag lezen we dan helaas ook vooral oud nieuws. Een circulaire economie is meer dan biobased economy. Tijdens de bespreking van de Perspectiefnota dienden het CDA en D66 daarom ook een motie in om een onderzoek te starten naar het gebruik van nieuwe materialen. Wellicht liepen we daarmee wat op de muziek vooruit, maar de reactie van gedeputeerde Pauli dat er allerlei initiatieven op dit gebied lopen, lazten we in de jaarstukken niet terug. Wellicht kan een van zijn collega's nog eens reflecteren en ons uitleggen wat we nou over het hoofd hebben gezien.

Dan over naar de financiële kant van de jaarrekening. Er wordt voorgesteld om ruim 35 miljoen euro over te hevelen naar 2017 en volgende jaren. D66 vraagt zich af of wel voldoende scherp is gekeken naar de noodzaak van al die overhevelingen en welk deel van dat bedrag naar verwachting in 2017 nog zal worden uitgegeven en welk deel pas in latere jaren. Is er wellicht een kans dat een deel van het bedrag nooit meer zal worden uitgegeven? Hoe bewaakt het college dit en hoe neemt het de Staten daarin mee?

D66 herkent in het advies van de accountant onze oproep uit eerdere bijdragen in vorige jaren om Provinciale Staten in een zo vroeg mogelijk stadium inzicht te geven in de omvang van afwijkingen, zowel in positieve als in negatieve zin. Kan het college dit toezeggen, nu ook de accountant deze oproep doet?

In 2016 zijn er meer afwijkingen ten opzichte van de begroting dan in de jaren daarvoor. We zien ook enkele forse onderbestedingen. Er worden weliswaar verklaringen geboden, zoals andere fracties ook al zeiden, maar dat neemt onze zorg niet weg.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ja. Er worden grote bedragen vanuit de bestemmingsreserves in de begroting van de verschillende programma's opgenomen en daar vastgehouden. De werkelijke prioritaire ruimte is dus veel groter dan op papier lijkt en de rol en invloed van ons, als Provinciale Staten, wordt daardoor kleiner. Kan de gedeputeerde aangeven wat zijn concrete verwachting is om de maatregelen die hij voorgesteld heeft te nemen en wat zijn verwachting is ten aanzien van het percentage in 2017?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans voor haar bijdrage en geef dan graag het woord aan de fractie van de PvdA, de heer Smeulders. Die ziet daar van af. Dan is de fractie van GroenLinks aan de beurt, de heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Voor ons ligt de jaarrekening en daarmee kijken we terug op het begrotingsjaar 2016, het eerste volle begrotingsjaar van dit college. Wat GroenLinks betreft geeft deze jaarrekening een wisselend beeld te zien. Aan de ene kant zien we dat het college serieus werk heeft gemaakt van de rechtmatigheid van het gevoerde beleid. Controleverschillen zijn kleiner en de waardering van de activa is verbeterd. Verder zijn wij verheugd over het feit dat het met het Ontwikkelbedrijf redelijk goed lijkt te gaan, wat in het verleden wel eens anders is geweest. Mede op ons aandringen is de jaarrekening voorafgaand aan de behandeling van de Perspectiefnota verschenen. Hoewel we haar nadien behandelen, is het toch een stap in de goede richting. Wel vragen we het college om komend jaar eerst de jaarrekening te behandelen en pas daarna de Perspectiefnota. Zou dat lukken?

Ook de accountant oordeelt over het geheel genomen positief over de getrouwheid van de rapportages en de rechtmatigheid van het gevoerde beleid. Alles bij elkaar verdient het college en daarmee ook het ambtelijk apparaat op dit punt complimenten voor al deze positieve ontwikkelingen.

Aan de andere kant zijn er echter ook forse verbeterpunten te benoemen, en die liegen er niet om. Wij clusteren ze even in drie thema's: onderbesteding, transparante begrotingscyclus en verbonden partijen.

1. De onderbesteding. De provincie Noord-Brabant kent een zeer gezonde vermogenspositie met een totaal van 3,4 miljard euro, een solvabiliteit van 77% en een 100% weerstandsvermogen. Brabant is hiermee een van de rijkste provincies van Nederland. Tegelijkertijd heeft Brabant ook het begrotingsjaar 2016 weer met een overschot afgesloten, met dit keer een bruto rekeningresultaat van 53,4 miljoen euro. Last but not least laat dit college een bedrag van 180,5 miljoen euro aan onderbestedingen zien, dat is 20,7%, ruim een vijfde van de totale begroting. Dit percentage is de afgelopen jaren gestaag gegroeid. Deze situatie baart ons grote zorgen en daarin zijn we niet alleen. Ook de accountant plaatst vraagtekens bij de kwaliteit van het resultaat, vooral daar waar het gaat om het ramen van de bestemmingsreserves. Deze substantiële en meerjarige onderbesteding brengt ons tot de vraag wat de oorzaak hiervan is. Hoe kan het toch dat tijdslijnen van grote projecten en investeringen te optimistisch worden ingeschat, terwijl we weten dat we voor de uitvoering van beleid afhankelijk zijn van partners en in 2016 nog te maken hadden met de nasleep van een economische crisis? In hoeverre is het fenomeen onderbestedingen terug te brengen tot een kwestie van simpelweg beter ramen van bestemmingsreserves? Is hier niet veel meer sprake van een structureel, of zelfs cultureel punt, namelijk dat de provincie zich voortvarender wil voordoen dan zij is, of kan waarmaken, dat ramingen zijn gebaseerd op ambities en niet op realisatiecijfers? Graag een heldere, omvattende reactie van het college op dit punt.

Wat de situatie zo mogelijk nog zorgelijker maakt, is dat de geconstateerde onderbesteding samenhangt met een overbesteding op de apparaatskosten in diverse programma's. Dit lijkt te duiden op een organisatie die zich drie slagen in de rondte werkt voor een resultaat waarvan op voorhand kan worden ingeschat dat het niet wordt gehaald. Hoe duidt de gedeputeerde deze onevenwichtigheid?

Naast een begrotingstechnische kant, zit er natuurlijk ook een politieke kant aan de substantieel meerjarige onderbesteding. Hoe kan het namelijk zijn dat een zo rijke provincie 21% van haar begroting onderbestedt, terwijl de maatschappelijke opgaven in Brabant groter zijn dan ooit? Het verbeteren van de leefomgeving en de natuur, de transitie in de landbouw, de energietransitie, de overgang naar een circulaire economie, de aanpak van het mobiliteitsvraagstuk en niet in de laatste plaats de aanpak van de maatschappelijke tweedeling: deze opgaven vragen dringend om aangepakt te worden. Maar wat zien we: op alle punten overhevelingen en onderbestedingen. Hoe kan dat? Moeten we constateren dat de provincie simpelweg te veel geld heeft? Mocht dat zo zijn, dan doemt de politieke vraag op hoe we dat aan de Brabanders gaan teruggeven. Moeten we lasten dan maar verlichten? Voor partijen ter rechterzijde wellicht een interessante optie, maar niet zozeer voor GroenLinks. Hoewel wij natuurlijk niks tegen lagere lasten hebben, denken we dat de onderbesteding ook verminderd kan worden, of *juist* verminderd kan worden door een urgenter en ruimhartiger uitgavebeleid. Stuur minder op financiële revolverendheid van uitgaven, maar meer op investeringen die intrinsiek van maatschappelijke meerwaarde zijn. Om er maar even een paar te noemen: investeer meer in handhaving in het buitengebied, in meer punten om de luchtkwaliteit te meten, in meer aankopen, realisatie, herstel, beheer en onderhoud van natuurgronden en natuurverbindingen, maar investeer ook meer in snelfietspaden en meer en gemakkelijker in streek- en sociale netwerken, investeer in woningisolatie voor particulieren en investeer meer in procesinnovaties en projectontwikkeling, om restenergie in de industrie te hergebruiken. Zoals gisteren bij de Ravelijnlezing over circulaire economie werd gesteld: de tijd van plannen maken is echt voorbij. We hadden gisteren al moeten beginnen. We moeten echt aan de slag en wij vragen als GroenLinks aan het college: neem de regie. Graag horen wij van college hoe het de bestedingen structureel in lijn wil brengen met zijn ambities.

Dan punt 2, de transparante begrotingscyclus. Ook hier speelt een rol dat de ramingen van met name de bestemmingsreserves te wensen overlaten. In veel gevallen zijn de verschillen tussen de initiële begroting en de gewijzigde begroting zeer omvangrijk. Op de onderdelen water, agro food en duurzame energie is de onderbesteding respectievelijk 96%, 74% en 73%. Dat moet en kan veel beter. Door de onrealistische initiële

ramingen en de verschillende begrotingswijzigingen, die vaak los, via aparte voorstellen, naar ons toe komen, wordt het voor Provinciale Staten wel erg ingewikkeld om te bepalen of we budgettair en beleidsmatig op koers liggen. Wij stellen daarom voor om in de burap en in de jaarrekening te werken met dezelfde indeling van oorspronkelijke begroting, begroting na wijziging en realisatie. Dat gebeurt tot op heden niet in alle gevallen. Kan het college met dit voorstel instemmen? Graag een toezegging van de gedeputeerde op dit punt.

GroenLinks is blij dat het college serieus werk gaat maken van het scherper ramen van bestemmingsreserves. Kan de gedeputeerde toezeggen dat het college bij ramingen voor de begroting 2018 daar waar mogelijk uitgaat van realisatiecijfers in plaats van ambities?

De accountant adviseert het college om de inhoud, indeling en omvang van de begroting aan te passen, om Provinciale Staten zo op een hoger aggregatieniveau te informeren over de voortgang van het beleid. Neemt het college dit advies van de accountant over? En zo ja, hoe worden Provinciale Staten bij deze aanpassing betrokken en hoe verhoudt zich dit tot het initiatief van Provinciale Staten om aan de slag te gaan met de methode-Duisenberg/Van Meenen? Graag een toelichting van de gedeputeerde.

En dan nog een specifiek punt. Uit een unaniem aangenomen motie over het helder rapporteren over de VTH-doelstellingen in de jaarstukken blijkt de behoefte van PS om hun controletaak op dit punt te versterken. Naleefgedrag blijft echter achter bij de doelen. Het is erg jammer dat dat ook niet in de beantwoording van onze technische vragen naar voren is gekomen. Wij willen u daarom hier toch vragen om een antwoord op ten minste één vraag: is de onderschrijding van 2,2 miljoen euro voornamelijk veroorzaakt door achterblijvende aanvragen voor vergunningen, ontheffingen en meldingen, of liggen daar andere oorzaken aan ten grondslag?

Dan punt 3: verbonden partijen. Een aandachtspunt blijft de tijdige aanlevering van de gegevens. In welke mate houdt de vertraagde aanlevering van de gegevens verband met de capaciteit of de positie van de provincie? Of omgekeerd geredeneerd: wat kan de provincie nog meer doen om de aanlevering van gegevens door verbonden partijen te bespoedigen? Graag een reactie van het college.

Vervolgens naar enkele kapitaalsverstrekkingen en langlopende leningen aan deelnemingen. Wat betreft het Ontwikkelbedrijf Ruimte voor Ruimte CV2 verwacht de accountant dat de gehele achtergestelde lening van 15,5 miljoen euro niet langer afgelost kan worden. Om deze reden heeft het college de voorziening met eenzelfde bedrag opgehoogd. Volgens de accountant is het echter onduidelijk of de voorziening hiermee hoog genoeg is. Hoe beoordeelt de gedeputeerde deze situatie? Welke risico's loopt de provincie hier nou eigenlijk, ook vanuit het oogpunt van de tegenvallers die op de projecten moesten worden geïncasseerd en de 100 miljoen euro die de provincie heeft uitstaan aan sloopvergoedingen van varkensstallen die nog niet zijn terugverdiend? Graag een toelichting. Ook graag een toelichting op de financiële situatie van de TOM, want daarover is volgens mij nog wel het een en ander te zeggen.

Dan naar de conclusie. Deze week was het de derde woensdag in mei, ook wel de gehaktdag genoemd. De Algemene Rekenkamer velt dan haar oordeel over het functioneren van de rijksoverheid. Dat oordeel loog er niet om. Hoewel de financiën op orde zijn, is de organisatie wankel. Hoewel in alle scherpste deze conclusie niet op Brabant van toepassing is, is er wel een herkenbare lijn. Ook in Brabant zijn de financiën in principe op orde, maar ook in Brabant kan de organisatie, met name de wijze van begroten, beter, veel beter, want de vraag of de Brabantse burger waar voor zijn geld krijgt valt op basis van deze jaarrekening maar echt moeilijk te bepalen.

Afrondend. Hoewel ons oordeel stevig is, zien wij ook dat het college de ambitie heeft om het beter te doen. Wij putten daar uiteindelijk vertrouwen uit en verwachten dat met de nieuwe begrotingscyclus een duidelijke verbetering wordt gemaakt, conform de opmerkingen die wij en de accountant hebben gemaakt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet voor zijn bijdrage en geef dan het woord aan 50PLUS, de heer Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt een dik boekwerk – te dik volgens de accountant – met daarin de Jaarrekening 2016. Ik heb gekeken hoe de jaarrekening het beste te benaderen. Dat we daarbij niet kozen voor de glorie-hallelujabenadering van de coalitie, is natuurlijk niet zo vreemd. Maar waar dan te beginnen? We moeten de jaarrekening immers bekijken door de controlebril van de Staten. Maar wat valt er te controleren als er dingen staan als “De in de begroting geplande prestaties en resultaten voor 2016 zijn voor het overgrote deel gerealiseerd”? Of: “Op onderdelen is vertraging opgetreden of worden prestaties doorgeschoven.” Hoe controleerbaar is dit? Bij Digitale samenleving lees ik: “De doelen lijken zonder het fonds gehaald te worden.” Lijken? U zegt diverse malen dat zaken grotendeels gerealiseerd zijn. Wat betekent dat? Het is minstens merkwaardig te noemen dat u enerzijds stelt dat aangaande gezondheid de resultaten van het Rijk later werden ontvangen dan verwacht en dat door het niet meer kunnen bijstellen in de burap het afwegingskader wordt verschoven naar 2017, en anderzijds dat voor 2016 de opdracht is gerealiseerd. Zo treffen we de trotse melding dat de aanpak overlastgebieden zou moeten resulteren in het afhandelen van 50 casussen. Het blijkt echter dat er 20 zijn afgehandeld en 33 zijn overgedragen. Hoe rechtvaardigen we nou een onderschrijding van 27 miljoen euro bij het openbaar vervoer? Had hieruit niet geput kunnen worden voor het nemen van maatregelen, om bijvoorbeeld reizen buiten de spits, of voor specifieke doelgroepen aantrekkelijker te maken? Natuurlijk gebeurden er goede dingen, zoals het besteden van extra aandacht aan de aansluiting bedrijfsleven-onderwijs, maar daarover is uitvoerig gesproken bij het vaststellen van de begroting,

Zo zouden we alle hoofdstukken van de jaarrekening langs kunnen lopen, maar de essentie daarvan is dat we onvoldoende in staat zijn om alles goed te beoordelen. Daarom leek het me logischer eens te kijken wat de beroepscontroleurs die we als Staten daartoe hebben aangenomen, de accountants, over dit stuk te vertellen hebben. Als ik hun bevindingen samenvat, kom ik tot de constatering dat er sprake is van forse onderbestedingen en dat die ten opzichte van 2015 zelfs zijn toegenomen. Niet onbelangrijk vind ik hun opmerking dat de initiële begroting sturingswaarde heeft verloren. Anders gezegd: in deze jaarstukken vallen grote verschillen op in geprognosticeerde versus gerealiseerde baten en lasten. Om dat te voorkomen, is een realistischer wijze van begroten noodzakelijk en betere tussentijdse rapportage aan Provinciale Staten, zodat met betere informatie kan worden bijgesteld. Aldus de accountant. Ziet u dit ook zo? Wat gaat u doen om deze situatie te verbeteren?

Wat we ons ook afvragen is wat er aan de hand is bij het verstrekken van subsidies, als de afrekeningen zo voordelig uitpakken. De accountant stelt terecht dat PS eerder geïnformeerd moeten worden, om meer grip te krijgen op het begrotingsbeheer. Dat zulks minder uitgebreid hoeft dan wat nu voorligt, ben ik ook met hem eens. Het gaat ons niet om de kwantiteit van de informatie, maar om de kwaliteit.

Als we het over informatie hebben, willen we nog wel wat kwijt. Wij adviseren uw college een proactieve houding in het inzichtelijk maken naar de Brabander welke voorsprong Noord-Brabant heeft op de wereldmarkt. Laat het actiever zien en horen, zodat de inwoners van onze provincie zichtbaar trots kunnen zijn op deze ontwikkelingen voor de toekomst, Maak sowieso de rol van de provincie naar buiten toe meer duidelijk.

In de lijn van de begroting wordt in de jaarrekening nauwelijks stilgestaan bij de mens in onze samenleving ...

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Jawel. Over vergrijzing of de oude Brabander wordt helemaal niet gesproken. De oudere generatie heeft voor dit college blijkbaar afgedaan. Jammer.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld. Mevrouw Surminski dan nu van de Partij voor de Dieren. Aan u het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. Voorzitter. Ambitie is goed, presteren is beter. Voor het derde opeenvolgende jaar is er sprake van forse onderschrijdingen in het uitgavenpatroon van de provincie Noord-Brabant, dit jaar zelfs oplopend tot ruim 20%. GS erkennen dat dit ongewenst is en er worden voorstellen gedaan om de begrotingssystematiek aan te passen teneinde het probleem zoveel mogelijk te voorkomen. Prima, maar daar moet het niet bij blijven. Als we verder kijken dan de cijfers, is er meer aan de hand en is er meer nodig dan alleen maar het optimaliseren van de begrotingssystematiek. Het gaat er immers niet om hoeveel geld er wordt uitgegeven, maar hoeveel van onze ambities wordt gerealiseerd. Natuurlijk is het leuk om geld over te houden als de kosten meevallen, of als de baten hoger zijn dan verwacht, maar als de onderschrijdingen ontstaan omdat dingen niet worden gedaan, is de lol eraf. Geld uitgeven en er te weinig voor terugkrijgen is natuurlijk helemaal triest. Maar zelfs als de uitgaven wel in overeenstemming zouden zijn met de geleverde prestaties, stemt het nog niet tot tevredenheid. Het is immers de taak van ons om ervoor te zorgen dat dingen worden gedaan. De eerste vraag is dan ook in hoeverre de prestaties die wel zijn geleverd in overeenstemming zijn met de oorspronkelijk daarvoor geplande kosten, en wel met speciale aandacht voor de apparaatskosten, die structureel te hoog lijken te zijn.

Als we kijken naar de projecten en aandachtsgebieden waar de grootste problemen ontstaan, is het vooral van belang waarom die prestaties achterblijven bij de ambities. Heeft de provincie te weinig menskracht beschikbaar, of komt het doordat we te veel afhankelijk zijn geworden van samenwerking met anderen?

Dit college heeft van het begin af aan ingezet op het faciliteren van processen, niet zelf de lead nemen, maar uitnodigen, samenwerken, dialogen houden, verbinden met verdienmodellen en het aangaan van partnerschappen. En soms kan het niet anders. Maar soms lijkt het erop dat al dat samenwerken, overleggen, uitnodigen en faciliteren vooral leidt tot veel geschreeuw en weinig wol. Stagnatie in plaats van co-creatie. Is er een analyse gemaakt van de factoren die hebben geleid tot het achterblijven van de prestaties en, zo ja, overweegt u een aanpassing van het beleid?

Helaas blijkt dat vooral in het programma Natuur, water en landschap de concrete prestaties achterblijven. Het GOB bestaat, het GOB geeft geld uit, het GOB leeft dus kennelijk, maar wat er nou werkelijk gebeurt: Joost mag het weten. Hoeveel hectaren natuur worden nu daadwerkelijk aangekocht? Wat is uiteindelijk de gemiddelde prijs? Er is geld genoeg, maar hoeveel natuur krijgen we dan voor dat geld? Zou de provincie niet wat voortvarender te werk moeten gaan en zelf aankopen doen, eventueel zelf evz's realiseren, in plaats van afwachten totdat Manifestpartners in actie komen?

De evaluatie van BRUG staat gepland voor later dit jaar. Wat ons betreft is dat het moment van de waarheid. Als ik meer zeg, verval ik alleen maar in herhalingen ten opzichte van de vorige sprekers, dus laten we het hierbij. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski voor haar bijdrage. De heer Vreugdenhil dan nu, van de ChristenUnie-SGP-fractie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik sta eigenlijk even in dubio of ik een schorsing zal aanvragen, want ik merk dat tijdens dit debat, volgens mij een van de belangrijkste debatten van Provinciale Staten, tegelijkertijd een fractievoorzittersoverleg van de coalitie gaande is, tenminste: ik zie ze nergens in deze zaal. Dat voelt een beetje ongemakkelijk, want dit is een belangrijk dualistisch moment waarop de instrumenten van Provinciale Staten, zowel kaderstellend als zeker ook controlerend, ten volle tot uiting moeten komen.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, voorzitter, eigenlijk een van harte ondersteuning voor het aanvragen van een schorsing. Het lijkt me heel verstandig om dat te doen. Er zijn ook twee coalitiepartijen die niet eens een inbreng op de jaarstukken hebben. Ik sta echt perplex. Van harte ondersteun ik dan ook het voorstel van de heer Vreugdenhil om de vergadering te schorsen totdat iedereen terug is. Als dit niet meer belangrijk genoeg is, weet ik het ook niet meer.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil deed een voorstel en ik kan een ordevoorstel altijd in ontvangst nemen, maar dan moet het formeel wel even netjes gedaan worden. Ik heb alleen suggesties gehoord.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ook vanuit GroenLinks steun voor deze schorsing. Het is inderdaad te gek voor woorden.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ik wil even een tegengeluid laten horen. Volgens mij zijn er wel heel veel financiële woordvoerders in de zaal. Volgens mij hebben we het over de jaarstukken en kunnen we daarover prima het woord voeren, ook zonder onze fractievoorzitters.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen nog.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): En ook vanuit de PVV steun voor het voorstel van de collega van de ChristenUnie-SGP.

De **voorzitter**: De heer Koevoets, en dan gaan we stemmen.

De heer **Koevoets** (VVD): Het zal niet verwonderlijk zijn dat de VVD zich aansluit bij de woorden van D66. Wat ons betreft is daar geen sprake van. Het quorum is er volgens mij en we kunnen over de stukken beslissen.

De **voorzitter**: Goed. Mij rest niet anders dan nu het voorstel dat gedaan is in stemming te brengen. Dat gaat zo bij ordevoorstellen. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: Ik krijg een juiste correctie, want we hebben een stembelletje, zodat degenen die buiten de zaal zijn naar binnen kunnen komen.
Dames en heren. Ik breng in stemming het gedane voorstel.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, mag ik een ordevoorstel doen?

De **voorzitter**: Nee, nee, anders gaan we er een potje van maken. Er ligt nu een ordevoorstel voor en dat breng ik in stemming. Wie is voor het gedane voorstel? De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP) Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is verworpen. De heer Vreugdenhil vervolgt zijn betoog.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Het was mij er niet om te doen hier een spelletje van te maken, wel om even het signaal af te geven, met name omdat twee van de fractievoorzitters ook woordvoerder waren op dit dossier.

Toen ik in 2007 in Provinciale Staten kwam, klotste het geld tegen de plinten, werd wel vaak gezegd. Er was een goede financiële positie ...

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer Vreugdenhil heeft het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Net als nu, maar tegelijkertijd: als je financiële positie goed is, is het ontzettend belangrijk, misschien wel nog belangrijker, om scherp te begroten, scherp te zijn op de realisatie en daarmee ook realistische doelen te hebben. Daarin ondersteun ik ook van harte de opmerking van de GroenLinks-fractie, die aangeeft van: begroten we op ambitie, of is de realisatie die we ook daadwerkelijk kunnen realiseren, is die daarin leidend? Als ik deze jaarrekening zie, met een forse onderschrijding/overheveling, met op veel terreinen ook bestuursakkoordmiddelen, dan krijg ik toch weer een beetje dat gevoel terug, waar we hard aan gewerkt hebben, dat we weer een stapje terug gedaan hebben. Tegelijkertijd proef ik ook, zowel bij het college als bij de Staten – en daarom is dit debat, denk ik, ook zo van belang – dat we daar een paar slagen scherper in willen zijn de komende periode. Ik denk dat dat een belangrijke opdracht aan onszelf is. Die opdracht werd eigenlijk ook wel gegeven bij de Perspectiefnota die we een aantal weken geleden bespraken, waarin we inhoudelijk over een aantal dossiers gesproken hebben. Tegelijkertijd zie je die dossiers ook weer terugkomen in de onderbesteding. Denk aan de energietransitie, waarover veel is gezegd door de CDA-fractie, denk bijvoorbeeld aan de Agro Food, waar we met zijn allen zitten te wachten tot er daadwerkelijk ook stappen gezet worden, kijk bijvoorbeeld naar het erfgoed. En dan rijst ook bij onze fractie de vraag: zijn die overhevelingen naar de komende jaren, met name ook op de bestuursakkoordmiddelen, wel realistisch, zijn die ook daadwerkelijk uit te voeren en kunnen de doelen die gesteld zijn ook daadwerkelijk in de komende jaren gehaald worden? Ik hoor daar graag een reactie op van de gedeputeerde.

Voorzitter. Het is ook wel duidelijk, en volgens mij is dat door zeer veel fracties gezegd, dat we er misschien nog wel beter en scherper bovenop moeten gaan zitten. Nog duidelijker realistische doelen stellen en misschien moet het niet halen ervan ook nog wel meer consequenties hebben. Dat is ook een vraag die ik heb aan de gedeputeerde voor financiën: hoe wilt u scherper en beter sturen, zodat daadwerkelijk ook de doelen gerealiseerd worden? En bent u ook bereid om daar scherper richting uw collega's in te zijn, dat wanneer zaken niet gerealiseerd worden, het geld ook weer teruggaat om ingezet te kunnen worden voor andere doelen?

Voorzitter. Dit debat, het jaarrekeningdebat, hoort eigenlijk een van de belangrijkste verantwoordingsdebatten te zijn in de Staten. Ik denk dat we daar nog een paar slagen scherper in kunnen zijn. Daarom hebben we ook de motie van de CDA-fractie mede ingediend, die vraagt om een onafhankelijke controle en ook een verantwoordingsbrief, om scherper de discussie met elkaar te kunnen voeren. Maar het vraagt ook om dualisme vanuit de Staten, en volgens mij vanuit alle fracties, want ik verbaas me erover dat twee coalitiepartijen in zijn geheel niet inspreken op een van de belangrijkste debatten in Provinciale Staten. Voorzitter. Nemen we het dualisme echt serieus, dan moeten we ook onze controlerende taak, ook al ben je coalitiepartij, op een goede manier invullen en zoals ik ook veel collega's van de PvdA- en van de SP-fractie hoor in commissies, kan ik me niet voorstellen dat er geen punten zijn waarvan u zegt: daar wil ik nog verder op inzoomen, of nog eens op doorprikken.

Voorzitter. Ik rond af. We hebben, denk ik, een opdracht te gaan met betrekking tot de sturing, scherpere sturing, een betere realisatie van gestelde doelen en meer realisme. Als we die stofkam er eens doorheen halen, dan blijven er denk ik nog heel wat financiële middelen over die herbestemd zouden kunnen worden. De provincie Friesland heeft dat eigenlijk op een hele mooie manier gedaan. Die heeft gezegd: gedurende twee jaar is de wereld veranderd en we gaan nog een keer, als coalitie, samen met alle oppositiepartijen, kijken hoe de middelen die overblijven op een goede manier voor de andere twee jaar die nog volgen, in het coalitieprogramma ingezet kunnen worden. Ik leg graag die uitdaging bij u neer. Haal die stofkam er doorheen, kijk welke mogelijkheden er nog zijn om nog meer te investeren in Brabant en ga vooral ook het gesprek met de Staten aan, zeg ik ook tegen de coalitiepartijen, om gezamenlijk te kijken hoe we de komende twee jaar Brabant nog veel mooier kunnen maken. Want die woorden ondersteun ik van harte, zeg ik tegen mevrouw Dingemans: het gaat goed met Brabant, maar het ontslaat ons niet van de verplichting om nog scherper te zijn, hoe we daarin beter en meer doelen kunnen realiseren.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. De fractie van Lokaal Brabant, de heer Heijman, dan nu.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voorzitter, dank u wel. Persoonlijk vind ik het niet zo heel erg als partijen liever hun mond houden bij dit soort debatten, want dat maakt zo'n middag korter en overzichtelijker, en je weet dan precies waar het over gaat. Lokaal Brabant is meestal kort in dit soort bijdragen en ook dit keer willen wij een hele korte bijdrage leveren. Het is eigenlijk ook meer een verzuchting tegelijk. Uit de jaarstukken blijkt dat er een heel grote onderschrijding is van meer dan 20%. Dan moet je natuurlijk niet de begrotingsregels gaan aanpassen, maar dan moet je hier met een plan komen om ervoor te zorgen dat die onderschrijding minder gaat worden, of je moet aan PS voorleggen dat je je werk niet kan doen en dat je je opdracht teruggeeft. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Dan zal nu de beantwoording van het college worden aangevangen door gedeputeerde Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter, dank u wel. U hebt elkaar volgens mij al indringend geattendeerd op de verschillende wijzen van omgang met deze jaarrekening, en dat wil ik toch eens even terugleggen bij u. Het college handelt op basis van de door u vastgestelde beleids- en begrotingscyclus en daarin hebben wij met elkaar afspraken gemaakt over de functie van de verschillende producten. Daarom hebben onze mensen zich ingespannen om bijvoorbeeld de inhoudelijke resultaten van de jaarrekening, gekoppeld aan een midterm review, vorige maand bij u neer te leggen, zodat u – mijnheer Vreugdenhil, ik kijk naar u – voor de tweede helft van deze collegeperiode heel goed kunt sturen op een nog behoorlijk beschikbaar bedrag, als het gaat over de begrotingsruimte. Ik kijk naar de heer Smeulders, die bij de Perspectiefnota een motie met brede steun aanvaard heeft gekregen, waarmee wij als college aan de slag zijn om u bij de begroting die voorstellen te doen. Vervolgens kijk ik echt even naar de heer Steenbakkers, die niet op basis van onze huidige vastgestelde beleids- en begrotingscyclus, maar eigenlijk gewoon met wat Haagse mores is gekomen. U komt – en dat zie ik ook aan uw motie – hier doen alsof wij inderdaad werken volgens de afspraken die het Binnenhof maakt. Nou, die planning- en begrotingscyclus en die beleidscyclus is echt een andere. Een Perspectiefnota in Brabant, die heel breed wordt onderbouwd – en nogmaals: daar hebben we volgens mij een goed debat over gevoerd, om met elkaar vooruit te kijken, mede op basis van de inhoudelijke voortgangsrapportages – is iets anders dan een voorjaarsnota in Den Haag, die uitsluitend gaat over de ontwikkeling van de inkomsten. Dat maakt dat het door u met veel passie – want dat heb ik gezien en dat waardeer ik oprecht – bepleite belang van controle en verantwoording – en of we daar nu gehakt en bijltjes en mooie metaforen aan toevoegen, dat laat ik even bij u –, ik spiegel alleen naar u terug onze beleids- en begrotingscyclus, die inderdaad maakt dat wij vorige maand heel veel inhoud hebben verkruid met elkaar en dat we vandaag oprecht, mijns inziens, een accent moeten leggen op bijvoorbeeld de vragen die gesteld zijn door de heer Van Overveld: de sturende werking van onze begroting, niet als het gaat om die inhoud, maar als het gaat bijvoorbeeld over de centen. De heer Uijlenhoet kaatste ook weer terug: zouden we toch niet de jaarrekening vóór de Perspectiefnota moeten doen? Ik wil u inderdaad oproepen – want u speelt elkaar een beetje zoek als u met zulke verschillende verwachtingen aan het debat begint en ook het college een grote diversiteit aan bijdragen voorlegt – om met elkaar ook even te reflecteren op: wat is de functie van vandaag? Nogmaals: het college handelt op basis van de vastgestelde beleids- en begrotingscyclus en dat betekent inderdaad dat het college voornemens is de woordvoering te doen via de gedeputeerde voor Financiën vandaag. Er zijn heel veel vragen gesteld aan collega Van den Hout als het gaat over natuur, maar u hoeft maar even terug- en vooruit te kijken, en dan weet u, als het gaat om de evaluatie van het GOB, de evaluatie van BRUG, het sturen door u op de doelstellingen, dat u

daarover afspraken heeft gemaakt. U speelt elkaar zoek als we dat nu vandaag moeten doen en dat doen we vandaag niet.

De **voorzitter**: Interruptie Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Op een heel aantal punten ben ik het helemaal eens met de gedeputeerde, maar ik denk dat het kernpunt is – en dat heb ik ook veel partijen vandaag in het debat horen zeggen, ook D66 – dat u juist in dit debat met heel veel overhevelingen komt, waarbij we de vraag stellen: is het nou wel realistisch om het geld weer over te hevelen en die doelen dan daadwerkelijk te halen? Dat is, denk ik, de kernvraag waarmee je moet beginnen. Als u ons kunt overtuigen, dan kan het geld blijven staan, maar zo niet, dan hebben we hier een ander debat met elkaar te voeren en voegt het daadwerkelijk iets toe.

De **voorzitter**: Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mijnheer Vreugdenhil, dank u wel, want u brengt focus aan in het debat. Het gaat over dit soort zaken, dus in mijn beantwoording zal ik straks ook aangeven de keuzes die wij u voorleggen volgens het door u vastgestelde kader voor overhevelingen, en waarom wij dat op deze manier doen. En dan heb ik ook vragen gekregen of ik verwacht dat we met die overhevelingen het resultaat gaan halen binnen de termijn: dat zijn precies de vragen die vandaag aan de orde zijn. De vraag waarom we zoveel onderuitputting hebben vanuit de bestemmingsreserves, is een volstrekt terechte vraag en daarop gaat u van mij een antwoord krijgen. Maar als u zich had voorgenomen om met collega Spierings de discussie te voeren over de voortgang van de Energieagenda, waar wij bij de Perspectiefnota – ik kijk naar mevrouw Spierings – met elkaar uitvoerig over gesproken hebben, en de evaluatie van de Energieagenda onderweg is, en er zijn ook vragen gesteld over het landbouwdossier, dan denk ik: helpt u elkaar nu aan een ordelijk, goed debat, waarbij helder is wat de doelstellingen van een debat zijn ...

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, maar dan ga ik toch bij de gedeputeerde wat focus neerleggen, want volgens mij is dit debat op hoofdlijnen op die thema's gegaan en zijn de vragen over energietransitie en over het GOB juist gericht op de overhevelingsvoorstellen die u gedaan hebt. Als ik die voorstellen lees, en op basis van welke argumentatie u iets overhevelt, dan zijn dat telkens staccato dezelfde zinnen, die nietszeggend zijn. Daar wil ik nu juist de scherpte met u in hebben: kunt u ons overtuigen dat u ook daadwerkelijk de doelen gaat realiseren in 2017, uiterlijk 2018, voor het geld dat overgeheveld wordt? Daar moeten we het over hebben en als daar geld overblijft, hebben we met elkaar een nieuw debat te voeren, want dan vind ik dat die bestuursakkoordmiddelen ook geherinvesteerd kunnen worden en dat de Staten daarin aan zet zijn.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De gedeputeerde mag hierop reageren.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nogmaals: ik denk dat we elkaar moeten helpen in wat we hier willen en dat is – de heer Steenbakkers heeft daar terecht een dikke streep onder gezet – de kwaliteit van de controlefunctie: bent u in staat om onze verantwoording over het gevoerde beleid afdoende te controleren en kunt u vertrouwen hebben in de door ons voorgestelde overhevelingen, als het gaat om het bereiken van die doelen? Daar moet het over gaan. Ik ga hier niet zeggen – en dat wil ik echt onderstrepen – dat wij de perfecte beleids- en begrotingscyclus hebben. Ik zou bijna zeggen: integendeel, want als we dit

debat met elkaar hebben, moeten we daar met elkaar goed op reflecteren. Maar ik hoop oprecht dat de wijze waarop we dat tot dusverre doen – en ik kijk ook naar de afspraken die we hebben gemaakt over de uitvoering van de aanpak Duisenberg/Van Meenen – dan zijn dat de stappen die we met elkaar zetten naar het meer greep krijgen op, nou ja, kennelijk toch een structureel probleem van de onderuitputting. Daarop wil ik dadelijk nog wat meer ingaan, maar ik zou u vooral willen uitnodigen om vandaag met elkaar eens goed naar onze beleids- en begrotingscyclus te kijken, want dit helpt volgens mij niet een juiste, degelijke controlefunctie, die de heer Steenbakkers zo bepleit.

De **voorzitter**: Goed. Ik heb nog twee interrupties. De heer Steenbakkers was iets eerder dan mevrouw Dingemans. Graag korte interrupties, dan kunnen we verder.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Het lijkt toch alsof ik hier in een sciencefictionfilm terechtkom, waarbij wij als Staten te horen krijgen wat vandaag wel of niet de goede vragen zijn. U geeft duidelijk de kaders aan. Het zijn geen algemene politieke beschouwingen. Er zijn hier tal van collega's die hier belangrijke vragen stellen over dingen die niet gerealiseerd zijn. Of u daar het woord over voert, of anderen, maakt me niet uit, want het is een gezamenlijk bestuur, maar we willen er vandaag wel antwoord op hebben.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mijnheer Steenbakkers, ik vraag van u de degelijkheid die u zo bepleit, om u te houden aan uw eigen beleids- en begrotingscyclus. En ik vraag van u de bereidheid om daarop te reflecteren, want u speelt hier uw collega's zoek met een opgeblazen verhaal, geïnspireerd door de mores op het Binnenhof, terwijl wij het hier doen op de Brabantse manier, op de Brabantse manier, hier vastgesteld door uw Staten.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Ik maak toch bezwaar tegen wat de gedeputeerde hier zegt. Ik ben overigens blij dat de gedeputeerde nu eindelijk toont wat hij eigenlijk vindt. Er zijn hier gewoon vragen en bij een jaarrekening leg je gewoon op de programma's verantwoording af. Dat past prima in onze beleids- en begrotingscyclus, daar wijkt helemaal niemand van af. Iedereen doet dat in zijn eigen stijl en volgens mij is dat juist Brabants: dat iedereen hier dat kan. Ik verwacht dan ook gewoon antwoorden op alle vragen van de collega's die zijn gesteld, en of u dat doet, of de individuele mensen, maakt me niet uit, maar er worden gewoon financiële vragen over de Jaarrekening 2016 gesteld.

De **voorzitter**: Uw punt is helder. Mevrouw Dingemans.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Mag ik daar toch op reageren?

De **voorzitter**: Dat mag u.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Als u vraagt naar de rentederving op de 210 miljoen euro rekening-courantverhouding met het Rijk, en dat doet u in hetzelfde betoog dat gaat over de langetermijndoelen van de opgaven waar we voor staan, dan constateer ik alleen maar dat u zelf bijdraagt aan een, vind ik, kwalitatief niet goed debat. Ik denk aan de vragen die u stelt over de escrow, over de leningen aan de deelnemingen. Ik was zo positief over de technische vragen die u in de vorige ronde stelde,

en u was positief over onze antwoorden, omdat we elkaar daarbij helpen, maar hier komt u bijna met een accordeon, een waaier aan én abstractieniveau én detail én hoofdlijn én vooruitkijken én achteruitkijken, ja, en mijn enige constatering is dan dat u daarmee uw collega's ook een beetje zoek speelt, mijnheer Steenbakkers.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ik voel me toch een beetje met een kluitje in het riet gestuurd, voorzitter, want het dikke pak papier dat we hebben gekregen, stond wel vol met allerlei inhoudelijke toelichtingen op al die programma's, en nu voelt het wel een beetje alsof we daar geen vragen over mogen stellen. Ik zou het erg jammer vinden als de beantwoording alleen maar door de gedeputeerde voor Financiën zou plaatsvinden vandaag.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Het college legt verantwoording af over het gevoerde beleid. U kunt op basis van mijn beantwoording dadelijk vaststellen of dat voldoende is, maar wat mij betreft proberen we juist vanuit die vastgestelde beleids- en begrotingscyclus het met elkaar een beetje overzichtelijk te houden. Ik ga een poging doen om al die vragen te beantwoorden, maar als die vragen gaan over de evaluatie van het groenbeleid of de evaluatie van de Energieagenda, dan krijgt u van mij een antwoord dat misschien op dit moment niet bevredigend is. Maar ik kijk gewoon in uw eigen agenda, op uw eigen kalender, en daar kunt u precies zien wanneer dat aan de orde is.

De **voorzitter**: Gaat uw gang, Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): De opmerking van de heer Steenbakkers over de sciencefictionfilm waarin hij zat, zette me aan het denken en toen schoot ineens een film die ik laatst gezien heb in mijn achterhoofd, ook wel een beetje een sciencefictionfilm, namelijk 'Back to the Future'. Een leuke film, een beetje jeugdsentiment. Wat ik daarin zag ...

De **voorzitter**: Graag korte interrupties, geen ellenlange betogen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Het mooie aan die film is dat hij teruggaat en vooruit. Juist dat terug en vooruit is relevant. Een paar weken geleden hebben we hier bij de Perspectiefnota gesproken over de toekomst: wat gaan we de komende jaren doen? In die Perspectiefnota heeft het college ook al een aantal relevante zaken uit de jaarrekening meegenomen. Wij kijken naar de toekomst, omdat wij een aantal dingen gewoon gepland hebben staan: we gaan het als Staten gewoon hebben over het landbouwbeleid en bij het natuurbeleid komt een evaluatie van de BRUG aan. Wat heeft het dan voor zin om hier vandaag voor de tweede keer hetzelfde debat te voeren dat we vóór de zomer en net ná de zomer alsnog een keer gaan voeren?

De **voorzitter**: De heer Steenbakkers mag antwoorden.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Allereerst: fijn dat de heer Smeulders nu wel de moeite neemt om een inbreng te leveren als fractievoorzitter van een coalitiepartner. Maar goed, laat ik hem dan dit antwoord geven. In een jaarrekening maak je de balans op van waar je tot nu toe nu staat. Dit is een college dat nu een aantal jaren onderweg is en we lezen gewoon dat er een forse achterstand is op een fors aantal

dossiers. Dat kaarten wij aan, inhoudelijk, en daarbij hoort ook de vraag – ik ben het wel met de gedeputeerde eens dat dat al heeft plaatsgevonden, maar die vraag wordt nu nog een keer gesteld omdat we nu de jaarrekening hebben en we zien dat er fors achtergelopen wordt: gaan we het einddoel wel halen? Dat zijn heel terechte, inhoudelijke vragen, met een financiële angle op jaarrekeninggebied. Mevrouw Dingemans gaf dat net ook terecht aan. Dus u moet er dan anders binnen de coalitie helderder afspraken over maken.

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik heb een andere suggestie, voorzitter. Voordat u het woord gaf aan mijn buurman was mijn suggestie eigenlijk om toch in het platform P&C binnenkort maar eens een keer te spreken over de functie die de jaarrekening eigenlijk heeft, ook in relatie tot de Perspectiefnota.

De **voorzitter**: Nu even voor de goede orde. Het zijn allemaal buitengewoon nuttige suggesties, maar we zijn dit debat aangevangen op basis van een heldere afspraak die gemaakt is. Er zijn altijd wel snijrandjes van wat wel en niet aan de orde is, maar ik stel nu echt voor dat de gedeputeerde, die gezegd heeft de vragen te gaan beantwoorden, zijn beantwoording vervolgt en dat u in tweede termijn dan weegt of daarover nog nadere vragen zijn te stellen. Dan maken we een heldere afspraak over wat hier thuishoort en wat niet. Dit debat gaat ons nu een halfuur kosten en dat lossen we vandaag toch niet op. Voor zover daarover meningsverschillen bestaan, verwijzen we dat dan naar degenen die daar later het verdere debat over voeren, maar vandaag behandelen we deze voorjaarsnota. Ik wil nu echt verder met het debat. Ik geef kort nog twee gelegenheden om daarover een opmerking te maken, als die hierover gaat, en anders geef ik het woord weer aan de gedeputeerde. De heer Uijlenhoet. Mag ik stilte in de zaal?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Volgens mij waren de meeste fracties het er wel over eens dat wij allemaal heldere vragen hadden gesteld en wordt de onduidelijkheid nu volgens mij door de gedeputeerde groter gemaakt dan ze is. Beantwoord dan eerst maar eens even de vragen, en dan gaan we daarna misschien nog eens wat meer reflecteren over hoe en wat.

De **voorzitter**: Het punt is helder. Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Vooropgesteld, deze gedeputeerde die geeft aan: we gaan hier geen Haagse mores toepassen, maar Brabantse mores. Maar dit zijn geen Haagse mores, voorzitter, maar Brusselse mores die deze gedeputeerde hier hanteert: geen verantwoording willen afleggen voor gehanteerd beleid, wegstijgen, weglomen. Dat is juist niet wat we moeten willen in Brabant. Leg dan ook gewoon duidelijk verantwoording af over het hele pakket dat hier is neergelegd over 2016, ga in conclaaf met uw collega-gedeputeerden en kom dan met duidelijke antwoorden. Ik denk dat u daar wel toe in staat moet zijn.

De **voorzitter**: Goed. De punten zijn nu wel gemaakt. Het gaat niet zozeer om de duidelijkheid van de vragen, als wel om de relevantie en toepasbaarheid van de vragen die hier nu worden gesteld. De gedeputeerde gaat die beantwoorden en daarna maakt u uw eigen afweging maar weer. Maar we hebben wel spelregels afgesproken en daaraan heb ik u en ons te houden. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Verantwoording over het gevoerde beleid, daar gaat het hier over. Ik stap niet in uw frame, mijnheer Van Hattem, alsof dit college dat niet zou doen. Integendeel: als ik kijk wat we hebben verantwoord, ook als input voor de Perspectiefnota, met onze midterm review, maar ook

vandaag met een goed rapport van een accountant, dan is dit college zeer van zins om zich te verantwoorden over het gevoerde beleid. Sterker nog: dan wil ik alleen maar onderstrepen – en ik kijk ook al wat P&C-producten mee in dit huis – dat wij in ieder geval stap voor stap, transparant en onderbouwend, ‘waarom gaat het niet zoals voorgenomen?’, dat wij dat aan u voorleggen.

Een belangrijke vraag is gesteld door de heer Van Overveld, en dat is echt oprecht: de sturende kracht van de begroting. Daarmee citeert hij de accountant, die dat onderstreept. Als ik kijk naar de grote thema’s waarop wij, als je kijkt naar de voorgenomen uitgaven, achterlopen bij de planning, dan weten we dat het gaat over mobiliteit, over groen en over energie. Ik pak het voorbeeld van mobiliteit. Collega Van der Maat heeft u al bij de slotwijziging geïnformeerd over het feit dat een aantal grote projecten – ik noem het Wilhelminakanaal maar als voorbeeld – doorschuiven, maar daarbij is ook telkenmale verzekerd – en nogmaals: een enkele keer zijn we afhankelijk van bijvoorbeeld juridische uitspraken – dat er geen enkele aanleiding is om aan te nemen dat die ambities niet worden gehaald, maar dat ze later worden gehaald dan wij op basis van de uitgaven hadden gepland. U kunt zeggen dat dat een probleem is waar we naar moeten kijken vanuit de inhoud, van: waarom duurt het dan langer? Maar het probleem dat ik u vanuit financiën voorleg is dat wij realistischer moeten ramen en dat – de heer Uijlenhoet zei het al – we beter moeten aansluiten bij realisatiecijfers. Ik ben voornemens om op basis van een hele forse onderuitputting – die is veel forser dan het college u had willen voorleggen, in ieder geval ook op de sturing van de uitgaven: wanneer komen welke uitgaven in de begroting en wanneer wordt er bijgesteld? – dat wij daar de teugels aantrekken, omdat er nu sprake van is – en dat is allemaal te motiveren vanuit ambitie, maar ook vanuit voorzichtigheid, om niet een overschrijding te accepteren – dat wij inderdaad uitgaven gemiddeld genomen te vroeg ramen. Kunnen wij daarop bijsturen in de sfeer van mobiliteit? Ja, door scherper in de fasering van projecten met elkaar de momenten af te spreken wanneer middelen, bijvoorbeeld vanuit de reserve rond mobiliteit, daadwerkelijk in de exploitatiebegroting worden bestemd. Dat moeten wij beter doen, en daar is de accountant ook scherp op, maar dat gaat echt over financiële planning. Als het gaat over de uitvoering van de projecten: dat gaat over grote bedragen, dat zie ik ook, maar per project is een hele scherpe analyse ook al eerder vaak met u gedeeld – denk aan het Wilhelminakanaal – van waarom we achterlopen in de uitgaven. Ik – en nogmaals: dat is een verantwoordelijkheid die ik als gedeputeerde voor financiën neem – constateer dat wij wat betreft de begrotingsraming echt een opgave hebben om daar realistischer te ramen, omdat daarmee inderdaad te veel – en dat vind ik oprecht – de indruk ontstaat alsof we niet in staat zijn om die ambities te realiseren. We zijn in een aantal opzichten, denk ik, inderdaad vanuit de financiën niet strak genoeg om tussentijdse resultaten te koppelen aan een realistische raming in de begroting. Dat is een cultuur die ... nou ja, volgens mij ook wel goed te verklaren is. En waarom is die ontstaan? Het is beter dan andersom hè? Ik sta hier met iets meer comfort dan wanneer ik met heel veel overschrijdingen bij u was gekomen, maar dit is in een percentage van 20% te fors. Het is echter ook een mooi voorbeeld, want een belangrijk deel van de onderschrijding komt – en dan kijk ik naar collega Van den Hout – vanuit de afrekening van het vorige Waterplan, de subsidieafwikkeling, en dat gaat volgens mij over meer dan 20 miljoen euro. En dan kijk ik naar ons subsidiebeleid, door u vastgesteld. Daarin staat dat wij, juist om tempo te houden en partners in de gelegenheid te stellen om hun verantwoordelijkheden in te vullen, 100% bevoorschotten. Bij 100% bevoorschotting is de kans dat er wat geld overblijft groter dan de kans dat er geld tekortkomt. In die zin ziet u dat we voor een deel ook zelf verantwoordelijk zijn voor een onderuitputting die op deze manier zichtbaar wordt, maar die is te motiveren, juist vanuit het belang dat wij hechten aan het willen realiseren van dat tempo. Als wij 100% bevoorschotten, zal in de doordetaillering van projectplannen, of in de doordetaillering van planningen überhaupt in de tijd, vaker blijken dat we in meevallers geïnvesteerd hebben. Ben ik daar rouwig om? Nee, integendeel, maar ik vind het oprecht in de cumulatie met de wijze waarop we met de reserves omgaan, met zo’n forse afrekening, te fors. 20% is echt te veel en dan komt inderdaad de sturingskracht van de begroting wel onder druk te staan. Maar nogmaals: het is allemaal stuk voor stuk te motiveren. En zo er sprake is van het achterblijven van ambitie, dan heeft het

vooral te maken met het later realiseren van een aantal opgaven en niet met een, nou ja, te ruime raming waar überhaupt veel geld overblijft.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ik hoor het antwoord van de gedeputeerde: dat veel dingen vanuit het financiële geraamd worden en dat er daarom die onderbesteding is. Als dat zo is, kan de gedeputeerde dan vertellen hoeveel van die 180 miljoen euro feitelijk veroorzaakt wordt door echt vertraging in onderliggende projecten, hoeveel door die financiële functie, of andere bijzondere dingen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): U hebt die vragen ook in de ontmoeting bij het platform gesteld. Ik kan dat onderscheid op die manier niet maken, omdat ze niet uit elkaar zijn te halen. U suggereert dat we met een schaatje zouden kunnen knippen wat door het één komt en wat door het ander, terwijl het twee zijden van dezelfde medaille zijn.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Oké, maar ik hoor net uzelf zeggen dat het voornamelijk komt door de manier waarop we begroten, de manier waarop we vanuit financiën iets doen. Als u dat zegt, zult u daar iets onder hebben liggen, en nu zegt u dat die knip niet precies te maken is. Op basis waarvan zegt u dan net het eerste?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nogmaals: we pakken nu mobiliteit, maar het geldt volgens mij breed daar waar grote investeringsprojecten aan de orde zijn. Wij ramen op momenten dat we eigenlijk de tussenfases die in een goede projectaanpak thuishoren niet allemaal nog voorzien. Ik probeer het concreter te maken. Op het moment dat je een infraproject plant, bestaat dat uit verschillende fasen, en wat ik wil, is dat je per fase afrondt met de vraag: en wat heeft dit nu voor consequenties voor het overhevelen van geld van een reserve naar een exploitatiebegroting? Wij hebben nu geld in de exploitatiebegroting zitten op basis van een projectplanning die volgens mij niet gedetailleerd genoeg is, waardoor we geld al in de begroting hebben opgenomen, zonder dat de projectresultaten concreet genoeg zijn om dat te doen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik constateer dat de heer Steenbakkers er non-verbaal uiting aan geeft dat ik hem niet adequaat beantwoord. Ik wil dat graag doen, mijnheer Steenbakkers ...

De **voorzitter**: Nee nee. De regel is: twee keer een interruptie, daar heb ik het mee te stellen. Die is nu bij de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Toch wat meer focus in het debat brengen. U hebt nu heel uitgebreid gesproken over het punt mobiliteit. Volgens mij waren de Staten hier in het debat juist heel positief over en zit daar het knelpunt ook niet. Volgens mij zit het knelpunt met name in de bestuursakkoordmiddelen, waarvoor een beperkte uitvoeringsperiode geldt en waarvan we al bijna op de

helft zitten. Daar zegt u van: die willen we gaan overhevelen. Volgens mij zijn daarover juist hele kritische vragen gesteld van: gaan we die ambities dan wel halen in 16/17? Volgens mij moet daar de focus op liggen en ik zou u graag daarover willen horen, want daarover zal ons straks worden gevraagd het werkelijke besluit te nemen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dat zijn twee grote thema's. Dan kijk ik naar natuur en dan kijk ik naar energie, want die zijn door u aan de orde gesteld. Ja toch?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ik heb ook erfgoed daarbij genoemd. Het zijn wel twee grote thema's, maar probeer daar de focus op te leggen, want daar vraagt u ons straks een besluit over te nemen.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Bij erfgoed is geen sprake van onderuitputting, dus ik pak even die twee andere. Vorige maand hebben we de midterm review vastgesteld en het debat gevoerd over de vraag of de uitvoering van het bestuursakkoord op schema lag. Daaruit hebben we conclusies getrokken. In een aantal gevallen zijn die conclusies aangehouden, omdat – en dan kijk ik naar collega Van den Hout – de evaluatie van BRUG bij u is aangekondigd. Die krijgt u, goed getimed, op tafel. Ik kan op dit moment niet meer doen, maar collega Van den Hout ook niet hoor, dan dat met elkaar registreren op basis van de midterm review, wat we vorige maand gedaan hebben. Daarbij hebben we ook de resultaten, op inhoud, van de jaarrekening aan u ter beschikking gesteld voor de Perspectiefnota, en de aankondiging van de evaluatie van BRUG. De heer Steenbakkers heeft daarover stevige woorden gesproken, maar volgens mij ook hele begrijpelijke woorden: eerst die evaluatie, eerst scherp hebben waar het nu in zit, voordat er besluiten worden genomen over het verder in de begroting opnemen van bedragen. Voor een discussie over de jaarrekening is dat naar mijn mening precies de goede discussie volgens onze beleids- en begrotingscyclus. Voor energie geldt hetzelfde verhaal. Mevrouw Spierings heeft bij de Perspectiefnota verantwoording afgelegd over de midterm review, aangegeven waar we nu staan, stevig geagendeerd waar het gaat om de evaluatie van de Energieagenda en wat ervoor nodig is om de resultaten van het bestuursakkoord te halen. Maar ik onderstreep ook – en dat hebt u bijvoorbeeld bij de Energieagenda vastgesteld – dat we heel bewust een deel van de middelen daar vrij hebben gelaten, waarop heel positief is gereageerd door u, maar ook in Brabant, om op initiatieven vanuit Brabant te kunnen inspelen. Ja, en dan sta je bewust even in een andere rol, wat ook betekent dat je mee wilt schakelen met initiatieven die naar je toe komen.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel. Ik word een beetje laat aan het woord gelaten, dus ik moet teruggrijpen op uw betoog van even geleden. U hebt gezegd dat de evaluatie van BRUG zal worden aangegrepen als moment om bepaalde cijfers te laten zien. Voor de mensen die er niet bij waren toen het Groenfonds werd ingesteld: er zijn toen een bepaald aantal indicatoren vastgesteld en afspraken gemaakt over bepaalde cijfers, die we herhaaldelijk niet terugvinden in de jaarrekening. Daarom hebben we het nu aan de orde gesteld. Nu verzoek ik u toe te zeggen dat die cijfers en feiten bij die evaluatie alsnog gepresenteerd kunnen worden.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Het antwoord is net zo duidelijk: ja.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Vanuit onze controlerende taak maak ik bezwaar tegen de opmerking dat bij de evaluatie van BRUG en het natuurbeleid op het fondsbeheer teruggekomen zal worden. Bij jaarrekeningen hoort ook een uitleg over het fondsbeheer en als dat achterblijft, hoor je je daarvoor te verantwoorden. Bij de evaluatie van beleid heb je het over staand beleid, invulling van beleid en toekomstig beleid. Dat zijn echt twee verschillende dingen. Daarbij wil ik ook nog even opmerken dat de evaluatie van BRUG in de beleidscyclus voor ons behoorlijk laat komt om te kunnen controleren. Graag een reactie.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Laat ik dat nou eens bevestigen. Ik had ook liever gezien dat de evaluatie van BRUG eerder had kunnen zijn dan waar ze nu gepland is, maar u krijgt hem, nog vóór de begrotingsbehandeling, en laten we dan met elkaar bekijken of we de consequenties voor het restant van de collegeperiode met elkaar goed kunnen nemen. Maar het wordt krap, dat geef ik onmiddellijk toe.

Als het gaat om de fondsen: bij de evaluatie van de fondsen hebben we specifiek ingezoomd op het Groenontwikkelingsplan en die hebben we ook met u klaargelegd. De verantwoording waarom het Groenfonds in zijn uitgaventempo nog niet echt op stoom is gekomen, vindt u volgens mij terug bij die evaluatie van de fondsen. Ik wil er misschien wel nauwkeuriger op ingaan, maar mijn beeld is dat dat bij de evaluatie van de fondsen aan de orde is. Of ben ik nu mis?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers peinst over het antwoord. Komt dat, of kunnen we verder?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Het college vraagt ons nu in te stemmen met eigenlijk de afwaardering van de nodige miljoenen op natuur. Dat is op dit moment aan de orde. U geeft een vrij procedureel antwoord en dat is wel een bezwaar van onze zijde.

De **voorzitter**: De gedeputeerde, die ik overigens vraag nu ...

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nogmaals het Groenfonds: ik kijk gewoon wat er ligt, en dat zijn bijvoorbeeld de overhevelingsvoorstellen. Die zijn voor het Groenfonds niet aan de orde. Er zijn op het terrein van natuur wel overhevelingsvoorstellen aan de orde en ik denk dan: dan moeten we het daar over hebben. Maar als we met elkaar willen duiden waarom de uitgaven bij het Groenfonds achterblijven, dan verwijs ik u toch gewoon naar de evaluatie van die fondsen, in plaats van in de context van de jaarrekening, waarbij we helemaal geen maatregelen voorstellen ten aanzien van die fondsen als het gaat om overhevelen. Ik adviseer u toch dat op dat moment te doen.

De **voorzitter**: Goed. Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. De gedeputeerde had het ook over het energiefonds. Wat wij vorige maand constateerden was een grafiek die niet leidde tot onze ambitie. Wat we nu bij de jaarrekening zien, is dat er op zich redelijk heldere indicatoren zijn, maar bij de prestaties vervolgens vage toestanden, en daar richt zich precies de kritiek op. Ik herken mij ook niet in het beeld dat u schetst, dat daar adequaat op

geantwoord is. Wat wij de vorige maand hebben afgesproken, is dat we nu met snelheid, vóór de zomer, over het hele uitvoeringsplan ...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Vugt** (CDA): Ik stel dat ik mij niet herken in het beeld dat de gedeputeerde hier schetst.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat is een stelling.

De **voorzitter**: Goed, ik wil u vragen nu de beantwoording te vervolgen. Uw spreektijd netto is al ruim over de helft. Ik weet niet hoeveel u nog nodig hebt, maar ik wil u vragen nu snel de beantwoording te hervatten

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat snap ik, voorzitter, maar ik hoop ook dat u begrijpt waarom ik op deze manier het debat ben geopend, met veel interrupties. Ik zal het nu afsluiten, maar vooral ook met de oproep om daarover met elkaar het gesprek te voeren, om dat inderdaad de volgende keer beter te doen.

Ik kijk naar de inbreng van de heer Koevoets. Over achterblijven bij de ambitie heb ik het nodige gezegd. Als het gaat om beter ramen, dan heb ik ook aangegeven dat dat is wat we echt om te beginnen bij de burap willen doen. U mag mij dus bij de burap aanspreken, en die zal dus een wat ander karakter hebben dan de laatste burap, of wij inderdaad laten zien dat wij scherper in de huidige begroting onze ramingen al aanpassen aan het tempo waarin ze ook kunnen worden uitgevoerd. Voor de Begroting 2018 moet helder zijn dat we die methodiek hebben doorgezet.

Ik was blij met uw woorden over bijvoorbeeld de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij. We zijn daar inderdaad minder verliesgevend, de ontwikkeling gaat de goede kant op. Financieel hebben we dat voorzien, maar u zult begrijpen dat ik wat dat betreft de ambitie nog wel wat wil opschroeven als het gaat om het terugbrengen van het geprognosticeerde verlies.

U vroeg naar het uitvoeringsprogramma Werken en de Stand van Leeg. Dat doen we de eerstvolgende keer. Als het gaat over detailhandel: dat staat voor volgende maand al op de rit. Maar breed als het gaat om werklocaties: daarover hebben we afgesproken dat we dat verder in de begrotingscyclus doen. Dat zal dus de eerstvolgende keer hetzij bij de burap, hetzij bij de begroting zijn.

Volgens mij hebt u ook een vraag gesteld rond erfgoed. Ook daarvoor geldt dat de begroting het eerstvolgende moment is om de afweging te maken.

Komend bij het CDA: misschien moet ik nog een vierde optie leggen bij de drie die u genoemd had rond de raming van de wedde van CdK en GS. Als ik dat nu eens aan u presenteer als de eerste echte realistische raming, waarbij we eerst een collegelid eens een jaar aan het werk hebben gezien voordat we bereid zijn om zijn salaris ook in de begroting op te nemen, want dat is wat we doen, en dan mag u zelf kiezen wie de zesde is.

Er liggen twee moties, en volgens mij zijn dat wezenlijke elementen vanuit de inbreng die de heer Steenbakkers leverde. De eerste verzoekt om een verantwoordingsbrief, naar analogie van de nationale verantwoordingsbrief. Die motie ontraad ik, omdat die verantwoordingsbrief door het college in de Perspectiefnota was gestopt. Daarin hebben wij op de hoofdlijnen van het gevoerde beleid al verantwoording afgelegd over de inhoud van 2016. Ik ontraad dat, omdat het niet past bij uw beleids- en begrotingscyclus, wel bij die Haagse, maar niet bij die Brabantse.

In de tweede motie wordt erop aangedrongen de jaarrekening door een onafhankelijk bureau te laten controleren, en ook hier weer staat: naar voorbeeld van de Algemene Rekenkamer op landelijk niveau. Ook deze Haagse nieuwigheid wil ik ontraden, omdat wij een Brabantse aanpak kennen, waarbij wij echt een

onafhankelijke controle laten uitvoeren op de jaarrekening door de door u aangestelde accountant. Vanwege overbodigheid en ook vanwege kosten ontraad ik ook motie 2. Volgens mij ben ik dan al een heel eind met uw beantwoording.

De apparaatskosten in relatie tot de uitgaven. Op het moment dat ook de apparaatskosten een forse onderuitputting zouden laten zien, zouden we ook weten waarom we het tempo niet halen. Als ik kijk naar onze totale bedrijfsvoeringskosten, dan blijven die in de realisatie zo'n 4 miljoen euro achter bij de begrote 120 miljoen euro. Het spreekt vanzelf dat die apparaatskosten niet mee zakken met een onderuitputting van 180 miljoen euro. Dat laat dus zien dat dat in ieder geval niet ons probleem is. Wij hebben capaciteit en kwaliteit in huis om die opgave te realiseren, maar er zijn specifieke oorzaken, zeker voor die grote projecten, die in een flink aantal gevallen ook buiten dit huis zijn gelegen.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Helder, dat heb ik ook gezien in de jaarrekening. Alleen is op alle zes programma's sprake van een overschrijding van de apparaatskosten ten opzichte van wat u laatstelijk begroot. Hoe komt dat dan? Wat zijn daar de redenen van? Daar zijn wij naar op zoek, dat wordt door verschillende mensen gevraagd.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dan kijk ik toch ook even naar collega Van der Maat, om mij op dat punt aan te vullen. Ik constateer dat het over de totaliteit niet zo is dat wij een overschrijding hebben op de kosten waarmee wij onze organisatie draaiend houden, integendeel: ook daar zie je een realisatie die enigszins achterblijft bij het totaal. Maar op de apparaatskosten als zodanig zal collega Van der Maat nog ingaan, want dat heeft te maken met de wijze waarop we in deze bestuursperiode de omkatting naar OKB en de nieuwe organisatie aan het invullen zijn.

En nu even naar de techniek: u hebt gevraagd of over die 210 miljoen euro rekening-courant rentederving plaatsvindt. Nee, integendeel. Juist doordat we dit doen, hebben we geen rentederving, maar eigenlijk een beter resultaat.

De vragen over de deelnemingen en de escrow wil ik toch echt schriftelijk beantwoorden, mijnheer Steenbakkers, en ik hoop dat de beantwoording voor u niet bepaalt of u wel of niet kunt instemmen met deze jaarrekening, want ze zijn ... nou natuurlijk niet van een technisch karakter, want we moeten gewoon kunnen uitleggen hoe dat komt, maar wel gedetailleerd.

Bij de PVV herkende ik natuurlijk wel een aantal punten als het gaat om inkoopsubsidie en rechtmatigheid, maar u maakt er weer een heel punt van, mevrouw Van der Kammen, terwijl wij systematisch laten zien dat de rechtmatigheid op dat punt verbetert en wij volledig transparant zijn als het gaat om beslissingen uit het verleden die nog doorlopen en of daar nog nieuwe onrechtmatigheden aan de orde zijn. De accountant heeft in het platform, waar u overigens ontbrak – dat moet ik toch nog even onderstrepen –, heel goed toegelicht dat wij als organisatie het juist op dit punt goed doen. Als u naar een 100% rechtmatigheid wilt, wat altijd het doel moet zijn, dan snap ik dat, maar ik hoop dat u ook waardering hebt voor het tempo waarmee we de rechtmatigheid op orde brengen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik vind dat toch een zwaktebod. Je zou je kunnen voorstellen dat die 100% rechtmatigheid inderdaad de absolute doelstelling zou moeten zijn waar dit

college koste wat het kost voor zou moeten gaan. Zou de gedeputeerde daar een toezegging over kunnen doen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Natuurlijk hebben wij 100% rechtmatigheid als doelstelling, en er wordt hier hard aan gewerkt, maar als ik voor die laatste, nou ja, bijna promille, rechtmatigheid kosten moet maken die in geen verhouding staat tot een door de accountant geaccepteerde foutenmarge, vind ik dat ook niet doelmatig. De doelstelling staat voor 100% overeind, maar ik wil wel proportioneel zijn als het gaat om wat ervoor nodig is om die doelstelling te bereiken. Volgens mij doen we dat goed. We hebben de touwtjes aangetrokken en geleidelijk aan zal het resultaat verder verbeteren.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, toch geen bevredigend antwoord. Een belastingbetaler of een burger die richting de overheid niet rechtmatig handelt, te laat, noem het maar op, die treft daar gelijk consequenties voor aan. Maar u kondigt jaar in, jaar uit ... en dit is mijn zesde jaarrekening alweer, en jaar in, jaar uit constateert de accountant hetzelfde, namelijk: er zijn rechtmatigheidsissues als het gaat om inkoop, subsidieproces, aanbesteding. Hoe kan dat, leg dat eens uit?

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mevrouw Van der Kammen valt in herhaling. De accountant geeft aan dat wij op dat rechtmatigheidspunt, dat eerder is gemaakt, uitstekende voortgang boeken. Dat het blijvende aandacht verdient, erken ik, maar de accountant geeft ook aan dat er geen enkele twijfel bestaat over de getrouwheid. Wij hebben voor inkoop resultaat gekregen, terwijl het eigenlijk via een subsidie had moeten. Ik denk dat we dan echt in de laatste marge zitten, waar u een enorm punt van maakt, wat in geen enkele verhouding staat tot de feitelijke prestatie, die volgens de accountant heel goed is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De D66-fractie haalt ook een terugkerend punt aan, en dat heeft te maken met het overhevelingenkader. U bent scherp, en dat snap ik heel goed, want 35 miljoen euro is in totaal een fors bedrag. Als ik kijk naar het overhevelingenkader, constateer ik dat u hebt vastgesteld dat, zo lang het gaat om programma's die over de bestuursperiode gaan, die vier jaar beslaat, overhevelingen wat u betreft akkoord zijn. Dan vind ik het vooral van belang om naar de inhoudelijke voortgang te kijken en niet naar het feit dat er als zodanig overgeheveld wordt. Mevrouw Spierings heeft aangegeven 1,7 miljoen euro te willen overhevelen voor het uitvoeringsprogramma energie, om de resultaten die we met elkaar geformuleerd hebben in deze collegeperiode te borgen, en daarmee houdt ze zich keurig aan dat overhevelingenkader. Als we scherper willen zijn op realisatie, ook van bestuursakkoordprogramma's per jaarschijf, dan vraagt dat ook aanpassing van het overhevelingenkader. Als u dat doet, zal de begrotingsdiscipline wel verbeteren, maar de vraag is of we dan ook, juist in de richting van de partners, wel effectief en doelmatig kunnen zijn. Dat is echt een afweging die u moet maken. Ik denk dat het overhevelingenkader ons in staat stelt om er alles aan te doen om die prestaties te realiseren. Als het strenger wordt, denk ik dat het eerder hindert dan helpt. We hebben dan misschien cijfermatig wat minder overhevelingen, maar ook minder resultaat.

U hebt mij uitgedaagd met een concrete verwachting te komen over het percentage onderuitputting in het volgend jaar. Ik vind het heel begrijpelijk dat u die vraag stelt. Als we met elkaar in staat zijn om bij de burap flink op basis van die nieuwe discipline de begroting aan te passen, moeten we echt ver onder de 10% uitkomen. Dat moet gewoon, dat is wat mij betreft ook haalbaar, en eigenlijk vind ik dat nog maar een eerste tussenstap.

Ik deel de zorg van de heer Uijlenhoet over de groeiende onderbesteding, maar ik probeer die ook te duiden en te verklaren. Daarmee wil ik het niet relativiseren, want we gaan aan de slag, maar wel het goede antwoord geven en niet het verkeerde antwoord, alsof het zou staan voor een tekortschietende ambitie, of bijvoorbeeld een tekortschietende capaciteit, want dat is niet aan de orde.

Toen u het had over de maatschappelijke opgave, heb ik opgeschreven: we gaan het geld toch niet verbrassen? U zei dat we misschien de eis van revolverendheid moeten loslaten en wat meer vanuit de maatschappelijke opgave bereid moet zijn geld te alloceren. Laten we, wel vanuit de discipline eerst beleid, dan geld, bij de begroting met elkaar kijken welke beleidsvoorstellen ook het tempo van uitgaven zouden moeten opvoeren. Wat mij betreft is dat precies de cyclus Perspectiefnota-begroting. Ik vind het bijzonder om nu met elkaar de conclusie te trekken alsof wij niet met urgentie die maatschappelijke opgave in het hart van ons beleid hebben gezet.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Het woord 'verbrassen' hebben wij niet in de mond genomen en daar gaat het wat ons betreft ook zeker niet om. Waar het ons wel om gaat, is dat de provincie een overheid is en dat betekent ook dat we, juist in een aantal transities die we doormaken in deze samenleving, de regie moeten pakken. We hebben als overheid niet alleen een faciliterende rol, maar af en toe ook een regisserende rol en die moeten we niet uit het oog verliezen. Als we die rol vaker kiezen, op verschillende thema's – het thema energie hebben we al gehad, maar het geldt ook voor andere thema's –, dan kunnen we naar onze mening meer doen dan nu gebeurt.

De **voorzitter**: Het punt is helder. De gedeputeerde gaat verder.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): En dan vind ik dat we, zoals we ook met elkaar hebben geconcludeerd bij de Perspectiefnota, ook neergelegd in de motie van de heer Smeulders, in het najaar eens zullen moeten kijken of we met sleutelprojecten – en niet met beleid, niet met programma en niet met nog meer programma, maar met goede projecten – juist die transitie nog meer zichtbaar kunnen maken voor de Brabanders.

Terecht hebt u ook het punt van de VTH nog aan de orde gesteld. In het college hebben wij de informatie nu bij elkaar, en ook vastgesteld, en die komt nu – ik kijk ook even naar de heer Van den Hout – echt à tempo naar u toe. Als gedeputeerde voor Financiën kan ik alleen maar zeggen dat ik heel content was met die rapportage. Het is een inzichtelijke en goede rapportage.

De **voorzitter**: Ik wil de gedeputeerde vragen af te ronden, want er moet in uw spreektijd ook nog even wat tijd voor de gedeputeerde voor organisatie zijn.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, maar alle leden hebben gezegd dat ze toch echt antwoord op hun vragen willen hebben. Ik ga het proberen ...

De **voorzitter**: Maar we hebben ook afspraken gemaakt over spreektijd en daar moeten we allemaal aan voldoen, u ook.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Zo is dat. Er is een vraag gesteld over de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte. Wat u ziet – en dat hebben we eerder aangekondigd – is dat de optelsom van de fiscale tegenvaller overdrachtsbelasting, de inbreng van provinciale projecten en een paar tegenvallers op lopende projecten maakt dat de businesscase negatief dreigt te worden. Dat moeten we voor de zomer herstellen en dat zullen wij ook doen en toelichten.

De heer Van Overveld heb ik volgens mij al gesteund twaar het betreft het pleidooi om te investeren in de sturingswaarde van de begroting. Nogmaals: daar hebben we met elkaar een aantal afspraken over gemaakt en daar gaan we mee verder.

Mevrouw Surminski wijs ik erop dat wij toch echt in de voorstellen hebben opgenomen hoe wij denken in staat te zijn om meer greep te krijgen op de onderuitputting vanuit de bestemmingsreserves. Bij de burap zullen we dat laten zien.

De heer Vreugdenhil vroeg zich af of we nu niet een stapje terug zetten en of het niet scherper moet. Op basis van wat er nu ligt kan ik dat gevoel wel een beetje delen. Ik zou ook liever hebben gezien dat het al wat scherper was dan nu, als het gaat om de onderuitputting, maar nogmaals: ik heb een aantal voorstellen gedaan waarmee we vanaf de burap in staat moeten zijn om daarop scherper te sturen.

Voorzitter. Ik ben aan het eind.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik geef het woord aan gedeputeerde Van der Maat voor de toegezegde aanvullende informatie.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter, dank. De heer Steenbakkers zei dat zich op alle zes programma's overschrijdingen voordoen. Dat is niet het geval: het zijn er vijf. Het programma Mobiliteit heeft geen overschrijding.

Punt 2. Ik kan allerlei financiële techniek benoemen waaruit blijkt dat de budgetten die per programma zijn opgenomen bij elkaar opgeteld minder zijn dan het OKB ...

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Niet om flauw te zijn, maar dat is na een begrotingswijziging. Ik zei ook: vanaf de initiële begroting. Ook u heeft dan te maken met een overschrijding.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank voor de aanvulling. Punt 2. Er is veel financiële techniek, maar kern van de zaak is dat de bedragen bij de apparaatskosten per programma opgeteld een stuk lager zijn dan de totale omvang van de organisatiekosten. Als we dat wegzetten tegenover elkaar, zie je dat we 4 miljoen euro aan onderbesteding hebben, en dat is uiteindelijk ook waar we op sturen.

U hebt nog een aantal andere dingen gezegd als het gaat over de organisatie. Je ziet bijvoorbeeld dat de inzet die we hebben gepleegd ten opzichte van vorig jaar iets is toegenomen. U hebt een appel gedaan om nu vooral nieuwe jonge mensen aan te trekken. Die investering hebben we ook gedaan met het oog op alle opgaven die voor ons liggen. U weet ook – daar hebben we eerder over gesproken – dat het organisatiekostenbudget, het totaal, een ambitieuze dalende lijn laat zien voor de komende periode. Ik ben dan ook blij – en dan refereer ik aan een andere vraag die u hebt gesteld over de 93% onderbesteding als het gaat over het vitaliseringsbudget – te kunnen melden dat wij dinsdag een besluit hebben genomen, na een onderhandelingsakkoord te hebben gesloten met de bonden over de besteding van 12 miljoen euro van dat budget, om regelingen in de organisatie voor elkaar te krijgen. Daarover zal ik u op korte termijn een

brief sturen. Gehoord hebbend dit debat, zal ik heel goed kijken hoe we die 12 miljoen euro in de begroting gaan opnemen, want het kan natuurlijk niet zo zijn dat ik 12 miljoen euro ga programmeren voor 2018, als we dat misschien niet helemaal in 2018 gaan besteden.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Is er voldoende capaciteit om alle maatschappelijke opgaven aan te pakken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Er is voldoende capaciteit om de opgaven aan te pakken op de manier waarop wij daarover met u afspraken hebben gemaakt.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Een heel heldere beantwoording. Eén resterende vraag nog: hoe kan het dat op die onderliggende apparaatskosten per programma, die worden begroot bij bepaalde inhoudelijke dingen die u wilt bereiken, toch een overschrijding zit?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dat is niet in algemene zin te zeggen, want dat hangt met allerlei opgaven samen en hoe daaraan gewerkt is. De kosten die per programma zijn gemaakt, zijn nog niet alle kosten die vanuit het organisatiekostenbudget beschikbaar zijn. Wat we in de tussentijd hadden kunnen doen, is die 4 miljoen euro, waarvoor we nog ruimte hadden van het OKB, tussentijds via een P&C-moment toevoegen, en dan hadden we deze discussie niet gehad. Maar ik proef bij u ook een behoefte aan een toelichting hoe dat precies zit, en die zeg ik u toe.

De **voorzitter**: Goed. Ik dank de gedeputeerde voor zijn aanvullende beantwoording. Dan is nu de tweede termijn aan de orde van de zijde van de Staten. Het woord is aan de fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. In deze termijn wil ik nog even terugkomen op een aantal stukken die wellicht voor mij nog niet helemaal duidelijk zijn na het antwoord van GS en daarnaast wil ik ook een paar opmerkingen maken naar aanleiding van de antwoorden van GS.

Allereerst wil ik duidelijk maken dat de VVD als coalitiepartij het controleren van GS als een zeer belangrijk punt ziet in de rol van Provinciale Staten. In het debat is door verschillende partijen wat gesuggereerd dat wij dat als coalitiepartij niet zouden doen. Ik refereer aan een aantal moties die we hebben ingediend, recentelijk onder andere ten aanzien van Duisenberg, waaruit blijkt dat we dat wel degelijk serieus nemen. We zullen daar ook serieus naar blijven kijken gedurende de hele periode van de zitting van dit college.

Wat betreft de ambitie die is uitgesproken door gedeputeerde Van Merrienboer, zou ik bijna zeggen: complimenten, maar ook met enige zorg, want onder de 10% uitkomen zou volgens mij wel een trendbreuk zijn, maar dan moet niet alleen de 20% die we nu hebben, ingelopen worden, maar vervolgens ook ruim 90% van de ambitie die we voor 2017 in de begroting hebben ingeboekt, gedaan worden. Misschien kan hij daar toch nog eens even handen en voeten aan geven en uitleggen hoe hij dat gaat doen, ook al in het kader van het apparaat dat wij hebben, want dat wordt dan volgens mij wellicht toch extra belast. Ik ben dus heel blij met de ambitie, maar een beetje bezorgd over de uitvoering daarvan, want ik wil hier geen verwachtingen weggleggen voor de Brabantse burger die we uiteindelijk niet kunnen waarmaken.

Nog geen antwoord heb ik gekregen op de vraag – en misschien wordt dat met deze ambitie nu wel lastig – of er ook aan wordt gedacht om de dienstverlening aan de burger verder aan te scherpen. Op het gebied van subsidieverstrekking en vergunningen halen we de percentages die we gesteld hebben, of we zien daar een grote verbetering in, maar de VVD wil daarin een continue verbetering mogelijk maken.

De gedeputeerde had het over de burap, met een andere manier van kijken naar de begroting. Ook daarover zijn we vol lof, maar houdt dat ook in dat wellicht ook rekening wordt gehouden met een structurele aard van onderbestedingen en overhevelingen? Bent u van zins dat ook in de burap aan te geven?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets voor zijn bijdrage. De fractie van het CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Hoe een debat een andere wending kan krijgen. Laat ik beginnen met te zeggen dat ik echt de wil bij de gedeputeerde zie om te proberen onze vragen zo goed mogelijk te beantwoorden. Maar toch is het voor onze fractie vandaag onvoldoende vanuit het college. Wat wordt vandaag nu van ons gevraagd? Vandaag wordt ons onder de punten 1, 2, 3 en 12 gevraagd een aantal dingen vast te stellen en goed te keuren. Om dat te doen, heeft het college ongeveer 450 pagina's – chapeau – naar ons toe gestuurd, aan de hand waarvan wij kunnen controleren of de centen goed zijn besteed en of de doelen worden gehaald. Dat heeft niks met Haagse mores te maken en ook niet met Brabantse mores ... of misschien juist wél Brabantse mores, namelijk: doen wā ge zegt. Dat doen we bij een jaarrekening. Bij een jaarrekening kijken we wat er is gerealiseerd voor welk geld. Mevrouw Dingemans heeft dat perfect aangegeven. U stuurt ons een hele rapportage op inhoudelijke programma's – hoe ver we zijn en wat we hebben bereikt – en natuurlijk mogen daarover hier dan vragen worden gesteld. Ik spreek hierop alle Statenleden aan. Wij hebben die controlerende functie en ook die verantwoordelijkheid. Het antwoord waarmee de gedeputeerde begon vonden wij dan ook zeer onbevredigend, al draaide hij daarna wel iets bij en werden ook andere gedeputeerden nog gepositioneerd. Wij hebben echter het récht om die vragen te stellen en die mogen niet procedureel worden afgedaan met de opmerking dat ze niet passen in de P&C-cyclus. Een terecht punt ...

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ik maak het even af, voorzitter ...

De **voorzitter**: Nee, de heer Heijmans heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Ik dacht even dat we een nieuwe voorzitter hadden. Ik kom even terug op wat de heer Steenbakkers in het begin zei, namelijk dat we bij deze jaarrekening gaan kijken of het geld goed besteed is. Volgens mij is dat echter helemaal niet het nut van het bespreken van een jaarrekening. Volgens mij moeten wij vooral kijken of het in overeenstemming is met de door ons vastgestelde begroting, of het geld binnen die kaders is uitgegeven. Of het goéd is uitgegeven, is volgens mij een heel andere vraag. Ik snap nu wel waarom u het vreemd vond dat ik het woord niet voerde. Ik zie de jaarrekening als een check op de vraag: is het geld uitgegeven in overeenstemming met de door ons uitgezette kaders? In alle eerlijkheid bleven er na de vragen die door de eerste fractie waren gesteld voor mij nog slechts twee of drie vragen over over die hele jaarrekening. Daarom snap ik nu een beetje waarom wij zo anders tegen de jaarrekening aankijken. U kunt wel *willen* dat het een jaarlijks hoogtepunt is, maar als die jaarrekening echt uw jaarlijkse hoogtepunt is, wens ik u toch een ander leven toe.

De **voorzitter**: Mijnheer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Mijnheer de voorzitter. Dit valt me nu toch tegen van de nestor van de raad.

De **voorzitter**: Staten.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Goed, Staten.

De **voorzitter**: U haalt nu alles door elkaar.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Het valt me echt tegen van hem, want eigenlijk zegt hij hiermee dat alle dingen die we afgesproken hebben ook goed zijn gehaald, terwijl toch op tal van, ook voor hem belangrijke, dossiers, bijvoorbeeld op het gebied van sociale veerkracht, gewoon grote achterstanden bestaan en dus niet gedaan wordt wat is afgesproken. Dát bedoel ik met 'goed besteed': hebben we het geld besteed zoals we hebben afgesproken? En dan zie je: nee, dat gebeurt niet. Dat is de functie van een jaarrekening, mijnheer Heijmans.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): De heer Steenbakkers haalt er zo effe heel onopvallend een kwalitatief woordje bij, namelijk het woordje 'goed'. Is het besteed op grond van de begroting? En dan kun je inderdaad constateren dat het in een aantal gevallen niet besteed is. Dat is natuurlijk een belangrijke vraag, maar ik zal u verraden dat ik die vraag hier al 22 jaar lang bij elke jaarrekening kan stellen ten aanzien van de onderbesteding. Dat die nu dramatisch hoog is, is inderdaad reden om er extra aandacht voor te vragen, maar er blijft tussen ons verschil bestaan over dat woordje 'goed'.

De **voorzitter**: Ik stel voor daarover een keer door te praten op een plek waar dat dan productief kan zijn en nu verder te gaan met de behandeling van dit voorstel. De heer Steenbakkers heeft het woord.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dat is prima, maar het is precies ook het procedurele antwoord dat we iedere keer krijgen. Laat ik proberen het te definiëren zonder op het woordje 'goed' van de heer Heijmans te gaan zitten. Bij de jaarrekening controleren we of datgene wat is afgesproken ook is gebeurd. We zien dat dat niet het geval is en daar stellen we inhoudelijk en financieel vragen over. Dat is ook precies wat hier moet gebeuren. Het college ziet dat echter toch net anders, begrijp ik van de gedeputeerde.

Tot slot constateer ik dat een aantal vragen nog niet is beantwoord, bijvoorbeeld de vraag waarom er een onderbesteding is op Eindhoven Airport, de vraag over het aantal verkeersdoden en de doelen die we daar stellen, over de deelnemingen en over de 180 miljoen euro onderbesteding en de hoogte van de gedeelde rente-inkomsten als gevolg daarvan. Daarop zouden we toch graag antwoord willen hebben.

Dan een reactie op de twee moties. Ik heb eigenlijk geen enkel argument gehoord waarom die worden ontraden, buiten het feit dat het kennelijk Haagse mores zijn. Nee, het heeft te maken met de vraag hoe we die controlefunctie kunnen verbeteren. Ik ben heel blij dat heel veel Statenleden daar met mij positief over denken. Ik zie de stemming dan ook met vertrouwen tegemoet.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Steenbakkers voor zijn bijdrage. De SP heeft geen behoefte aan een tweede termijn. Dan de fractie van de PVV. Mevrouw Van der Kammen heeft het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Bedankt. Het is heel bijzonder om waar te nemen dat collega's die vinden dat zij hun dualistische rol niet heel nadrukkelijk moeten pakken hier, wel vinden dat zij

moeten menen hoe anderen die rol wel willen invullen. Ik vind dat heel kwalijk. De jaarrekening is een document waarmee we met zijn allen terug kunnen kijken, en ik hecht er als PVV-fractie aan dat we dat ook doen, over de doelmatige en rechtmatige besteding van belastinggeld. De regeltjes van andere fracties over hoe wij dat hier moeten doen, ik denk niet dat wij ons daar iets van moeten aantrekken.

Voorzitter. Opschieten met mobiliteit: we hebben daar toch wel wat aandacht voor gevraagd. Stop maar eens met het knuffelen en subsidiëren van klimaat-hysterische milieuclubs, die op kosten van de belastingbetaler uitvoering van beleid ondermijnen en belemmeren.

Voorzitter. Wij hebben een aantal vragen gesteld en op slechts heel weinig vragen hebben wij een antwoord gekregen. En het zijn met name die vragen waar wij helderheid willen weten waarom dat dit college vindt dat je een hypocriete mening mag hebben, dat de doelen die hier gesteld worden alle middelen mogen heiligen. Daar hebben wij geen antwoord op gekregen. De vraag is: waarom niet? Ik zou er als volksvertegenwoordiger toch wel op prijs stellen die antwoorden alsnog te mogen krijgen in de tweede termijn.

Voorzitter. In onze technische vragen hebben wij het college gevraagd hoe het mogelijk is dat er ondanks 180 miljoen euro minder aan opgaves dan begroot, maar 5 miljoen euro minder aan organisatiekosten is gerealiseerd. Er is al een flink debat over gevoerd, een heel terecht debat, en het is toch vreemd die beantwoording die we nu krijgen, want de ambitie die er lag van het college om te gaan sturen op een organisatiekostenbudget was nu precies bedoeld om die koppeling tot stand te brengen tussen organisatiekosten en programmakosten, en laat die koppeling hier meteen in het eerste jaar gewoon al misgaan. Ik vind het toch wel belangrijk daarop een reactie te horen van het college.

Voorzitter, dan kom ik bij een ander belangrijk punt: de accountant. Bij de aanbesteding in de vorige periode hebben Provinciale Staten een duidelijke lijn gekozen dat de accountant van PS enkel voor PS werkt en nooit voor het college, de ambtelijke organisatie, et cetera. Dit is opgenomen in de aanbestedingsdocumentatie en zelfs nog herbevestigd in een nota van inlichtingen naar aanleiding van een specifieke vraag. De accountant heeft in 2016 echter een opdracht van 135.000 euro voor de provincie uitgevoerd. Volgens de accountant, en dan citeer ik uit het antwoord op onze vraag: "Dit betreft een opdracht uitgevoerd door onze collega's van EY Advisory. Het auditteam van EY is derhalve niet betrokken geweest bij deze opdracht. Deze opdracht is door onze collega's uitgevoerd op verzoek en onder mandaat van de ambtelijke organisatie." Voorzitter. Het zal juridisch ongetwijfeld allemaal dichtgetimmerd zijn, leuk hoor zo'n aparte bv en zo'n afgescheiden tak van de organisatie, maar dit voelt niet goed. PS hebben een heel duidelijke richting en een heel duidelijk doel aangegeven waarom ze niet willen dat deze accountant ook nog advieswerk voor de provincie doet, en dan wordt het via de achterkant hier toch gewoon weer in gerommeld. Ik zou graag van het college willen weten waarom het is meegegaan in die keuze voor de accountant om toch advieswerk te doen.

De **voorzitter**: Interruptie Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Het 'aanrommelen' vind ik in ieder geval een kwalificatie waarvan ik afstand neem, maar ik geloof dat we ook een verschil in inzicht en interpretatie hebben. Ik ben betrokken geweest bij deze opdrachtverstrekking en volgens mij is toen al afgesproken dat het mogelijk moet zijn dat de accountant andere werkzaamheden doet, mits die niet strijdig zijn met de controlewerkzaamheden die hij voor PS doet. Volgens mij is de toets die de accountant elke keer maakt ook een correcte. Het is dus volgens mij conform de afspraken die PS met de accountant hebben gemaakt.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik citeer uit de nota van inlichtingen de volgende vraag van de inschrijver: "U geeft in de nota van inlichtingen aan 'Om alle schijn van belangenverstrengeling te voorkomen, zijn werkzaamheden met betrekking tot de gevraagde dienstverlening voor andere adviseurs die aan het kantoor van de accountant verbonden zijn, niet toegestaan.' Genoemde eis uit de nota van inlichtingen is overigens strenger dan de onafhankelijkheidsregels, zoals die zijn geregeld door de NBA en vastgelegd in de NV COS." Het antwoord van de provincie, wij als PS dus - u zat inderdaad net als ik in die aanbestedingsgroep: "Uw constatering dat de eisen uit de nota van inlichtingen strenger zijn dan de onafhankelijkheidsregels zoals die zijn geregeld in de NBA en vastgelegd in de NV COS, nemen wij voor kennisgeving aan. Wij handhaven onze eerdere antwoorden hierover in de nota van inlichtingen, vraag 69 en nota van inlichtingen." En daarin stond in de antwoorden heel duidelijk dat er geen andere opdrachten, geen adviesopdrachten door wat voor werknemers dan ook van EY zouden mogen worden uitgevoerd. Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat begrijp ik. U heeft ook nog moties ingediend. die worden intussen vermenigvuldigd en ter beschikking gesteld. Dan de fractie van D66, mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor financiën voor de beantwoording van de vragen en voor het uitspreken van zijn ambitie om richting de 10% aan onderbestedingen te bewegen. In navolging van de VVD vraagt D66 zich af of u kunt aangeven hoe de burap zal worden aangescherpt om dit waar te maken.

Als optimistische partij delen we graag complimenten uit als daar aanleiding voor is. Het eerste compliment is voor de ambtelijke organisatie, voor al het werk dat de medewerkers hebben verzet om de jaarstukken op te stellen. Dat was een hele berg. Het tweede compliment is meer inhoudelijk van aard en betreft het hoofdstuk over verbonden partijen. Het stoplichtmodel, met het onderscheid beleid, governance en financiën, komt de leesbaarheid en overzichtelijkheid zeer ten goede en het geeft Provinciale Staten de mogelijkheid om gerichte vragen te stellen en zo onze sturende rol te vervullen. We gaan graag in het platform P&C met de gedeputeerde in gesprek over hoe de jaarstukken op meer onderdelen in omvang en complexiteit van verslaglegging kunnen worden teruggebracht, zeker als over bepaalde onderwerpen toch geen debat kan plaatsvinden bij de bespreking van de jaarstukken.

Vanuit onze controlerende rol als Staten, die ook D66 zeer serieus neemt, rekenen wij erop dat het college er bij de volgende begroting alles aan zal doen om de beoogde verbeterslag te maken in het opstellen van een meer realistische initiële begroting en meer betrouwbare investeringsplannen. Daar houden we het college graag aan.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans voor haar bijdrage. Ik kijk naar de fractie van de PvdA. Geen behoefte. Dan de fractie van GroenLinks, de heer Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dank u wel. Voor GroenLinks was het toch wel een wat verbazingwekkend debat, zeker in eerste instantie. Wij hadden de indruk dat vanuit de Staten de goede vragen werden gesteld, zowel inhoudelijk alsook over de positionering van de jaarrekening. De gedeputeerde reageerde daarop en dat leidde tot een debat over de vraag of we wel de goede dingen doen en hier wel het goede debat voeren. Volgens mij kwam het uiteindelijk allemaal wel goed en laten we er daarom niet te veel woorden meer aan vuil maken en het nog eens goed met elkaar doordenken. Wat ons betreft geven we een vervolg aan het inhoudelijke debat waarop wij uiteindelijk ook zijn uit gekomen. Drie van de vragen die wij hadden gesteld, zijn nog niet helemaal goed beantwoord, vandaar dat wij daarop graag nog een toelichting willen.

De eerste betreft het aansluiten van de ramingen bij de realisatiecijfers. De gedeputeerde heeft er het een en ander over gezegd en wij vragen ons af hoe scherp de gedeputeerde hiermee aan de wind wil gaan varen. Gaan we die realisatiecijfers nu niet alleen bij de bestemmingsreserves gebruiken, maar echt in de volle breedte van de begroting? Graag een toelichting daarop, want het is voor ons echt een belangrijk punt.

Ten tweede hebben wij een vraag gesteld over de opzet van de burap. Bij een aantal programma's zien wij een verschil tussen de manier waarop de jaarrekening is opgezet en waarop dat bij de burap is gebeurd. De jaarrekening gaat uit van een oorspronkelijke begroting, gewijzigde begroting en realisatie, de burap gaat soms uit van een vastgestelde begroting en een bijgestelde begroting. Die begrippen gaan door elkaar lopen en als je als Statenlid gaandeweg de begrotingscyclus wilt volgen hoe het ermee staat, is dat lastig. Graag een toelichting van de gedeputeerde op dat punt. Kunnen in de bestuursrapportage en in de jaarrekening dezelfde begrippen worden gehanteerd?

Een derde punt dat voor ons nog wat aandacht behoeft is het advies van de accountant om het aggregatieniveau en de indeling van de begroting wat aan te passen. Wij hebben gevraagd of de gedeputeerde daarmee aan de slag gaat, hoe hij daarin PS wil meenemen en hoe hij de relatie ziet met het initiatief vanuit de Staten om aan de slag te gaan met de methode Duisenberg/Van Meenen.

Bij het Ontwikkelbedrijf waren wij heel positief over de opsomming en de inzichtelijkheid die dat met zich meebracht. Een aantal van de facts en figures waren nog leeg en wij vroegen ons af wanneer die verder worden aangevuld, zodat het een heel compleet en mooi overzicht geeft van het Ontwikkelbedrijf.

Dank voor alle inspanning van de gedeputeerde en GS. Wij zien de antwoorden tegemoet.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet voor zijn bijdrage. Dan de heer Van Overveld van de fractie van 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dank, voorzitter. Kort in tweede termijn. Ik ben blij dat de gedeputeerde het met mij, maar ook met de accountant – en dat is veel belangrijker – eens is dat de oorspronkelijke begroting bijna niet gebruikt kan worden bij de jaarrekening, omdat de verschillen op een heleboel gebieden intussen zo groot zijn geworden. Ik distilleer uit zijn woorden dat hij gaat pogen ons daarover volgend jaar, en misschien al dit jaar, van betere informatie te voorzien, zodat we mogelijk ook tussentijds kunnen bijstellen. Misschien had je dan bijvoorbeeld ook de 27 miljoen euro die je zag aankomen bij openbaar vervoer op een andere manier tussentijds kunnen inzetten.

De jaarrekening zien wij als een boekhoudkundig stuk. We kunnen de klok niet meer terugdraaien, dat willen we ook niet, en ja, een hoop is ook goed gegaan en de regels zijn grotendeels nagevolgd. Aldus de accountant, en als we die niet vertrouwden, hadden we hem niet aangesteld. Met de gemaakte kritische opmerkingen accepteren we deze jaarrekening.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld. Ik kijk of de Partij voor de Dieren behoefte heeft aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. Dan de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. In eerste termijn heeft onze fractie aangegeven dat met name de overheveling voor ons een belangrijk punt is in dit debat, omdat we daarmee een stukje terugkijken hoe we hebben gepresteerd en of we ook daadwerkelijk onze doelen halen en omdat dan ook vertrouwen kan worden gesteld in de vraag die GS bij ons neerleggen om het geld naar 2017 over te hevelen – let wel: 2017 is al half onderweg – en daarmee ook de doelen te realiseren die we in 2016 hebben afgesproken voor die middelen, plus de doelstellingen van 2017. Wij zullen nu moeten beoordelen of we hiermee kunnen instemmen. U hebt een heel harde en scherpe toezegging gedaan, namelijk dat we volgend jaar niet boven de 10% zullen komen. Dat betekent dus dat zowel voor 2017 als voor de overhevelingsvoorstellen die gedaan worden die 10% niet overschreden kan worden. Ik wil graag een

reflectie van u of dat realistisch is en haalbaar, gezien de verschillende programma's, mede gezien het feit dat volgens de spelregels aan overhevelingen altijd een adequate rapportage van het uitvoeringsverloop ten grondslag moet liggen én heel heldere einddoelen en einddata geformuleerd moeten zijn. Juist over een aantal cruciale programma's die hier aan de orde zijn gekomen, zijn we volgens mij nog volop in debat – denk aan energie – zodat daarbij nog vraagtekens kunnen worden geplaatst. U doet dus een toezegging die wel grote gevolgen heeft, ook om straks bij de jaarrekening in 2018 afrekenbare doelen te hebben. Daarom nogmaals de vraag of u zich aan die toezegging kunt houden en daarmee de versnelling die noodzakelijk is om die 53 miljoen euro ook daadwerkelijk ten uitvoer te brengen, ook kunt realiseren. Ik kijk ook even naar de fractie van D66, die zei dat het ook moet betekenen dat er voor 2018 een meer realistische begroting komt. Dat zijn volgens mij de twee opdrachten die deze Staten heel duidelijk aan het college hebben gegeven: de overhevelingen met de gestelde doelen daadwerkelijk realiseren en voor 2018 met een begroting komen die realistisch is en niet meer doorspekt zal zijn van overhevelingen. Ik hoor graag van de gedeputeerde of hij dat ruimhartig kan toezeggen en of we hem daar volgend jaar ook aan kunnen houden.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Punt van orde. Wij verzoeken vijf minuten schorsing na de tweede termijn van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Goed, na de beantwoording van de gedeputeerde, die nu zal aanvangen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik ben blij met de zorgen die door een deel van de Staten naar voren zijn gebracht over de ambitie van 10%. Mijn antwoord is gewoon: het moet. Het is echter goed om met elkaar heel scherp te hebben waar ik het over heb. De burap die aanstaande is zal een moment zijn om heel scherp met elkaar te registreren of de begrote uitgaven voor 2017 ook tot stand kunnen komen. Wat je nu namelijk ziet, is dat er tot en met de burap geen signalen zijn en dat in het laatste kwartaal het beeld ontstaat. We moeten elkaar niet misverstaan over de ambitie die is neergelegd. Nogmaals: als u weigert om op basis van de burap de begroting bij te stellen, dan laat u mij bungelen. Zo werkt het natuurlijk niet. Ik zal bij de burap keurig aan u presenteren waar we staan en daarbij zal ik ook voorstellen doen die erop gericht zijn om de begrotingsdiscipline met elkaar te verbeteren. Daarónder gaat het dan terecht over de ambities die wij hebben afgesproken als het gaat om de uitvoering van het beleid. De 10% waar ik het over heb, heeft te maken met de vraag hoe ver de uiteindelijke jaarrekening afwijkt van de bij de burap gewijzigde begroting. Wij hebben met elkaar de eerste stap te zetten door bij de burap te kijken of we wat dat betreft het uitgaventempo ook gaan realiseren. Ik had het ook heel makkelijk kunnen doen, want ik kan ook in één keer bij de burap een hoop vrij laten vallen; dat heet 'de boeggolf' in het jargon. Daarnaar ben ik echter niet op zoek. Ik ben – en dat heb ik volgens mij uitvoerig toegelicht als het gaat om mobiliteit en projecten – op zoek naar een manier waarop wij met elkaar beter kunnen sturen op ook de realisatie van de termijnen die we ons hebben voorgenomen, en dat begint bij de burap. Vervolgens moet de les van de burap vertaald worden in de begroting. Dat betekent dat de begroting een realistischer beeld moet schetsen als het gaat om de beoogde uitgaven dan in ieder geval de begroting 2016 gedaan heeft. Ik hoop dat dat helder is.

De **voorzitter**: Interruptie Hageman.

De heer **Hageman** (D66): Het is niet helemaal helder. Begrijp ik u goed dat er in de burap een reële prognose voor het einde van het jaar is? Gekoppeld aan het door u genoemde begrip van een boeggolf, merk ik op dat wij niet op zoek zijn naar een boeggolf, maar naar een kabbelend golfje, wat mij leidt tot de vraag of u tijdens de burap zicht hebt op de reële herprioriteerbare ruimte die zal ontstaan op basis van de voorlopige jaarresultaten.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Met die tweede vraag bent u wel heel vroeg. U moet het zo zien dat u bij de burap een prognose zult krijgen van het gerealiseerde resultaat, waarvan ik hier zeg dat het resultaat niet meer dan 10% mag afwijken. Dat veronderstelt wel dat we bij de burap die prognose met elkaar scherp maken. Dat hadden we in de afgelopen periode wat mij betreft scherper moeten doen, want het verschil tussen de begroting na de burap en de jaarrekening is veel te groot.

De heer **Hageman** (D66): Ik zoek nog even naar het begrip van herprioriteerbare ruimte, omdat naar mijn idee de resultaten van de burap vertaald zouden kunnen, of moeten worden naar de integrale afweging die we maken in de begroting. Hoe krijgen wij nu dat zicht op de eventueel grotere herprioriteerbare ruimte die tijdens de burap bekend wordt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Zoals de regels zijn, juist bij de bestemmingsreserves, laten we middelen niet vrijvallen, maar blijven die langer in de bestemmingsreserve voor het beoogde doel. Een deel zou kunnen vrijvallen – dat hebben we ook bij de laatste burap gedaan –, maar ik kijk nog maar eens naar het kader dat u hebt vastgesteld: wij hebben met elkaar afgesproken dat, of het nu gaat over mobiliteit, over groen of over de bestuursakkoordmiddelen, middelen beschikbaar blijven voor de op basis van het bestuursakkoord vastgestelde programma's. Alles wat we kunnen laten vrijvallen, laten we vrij vallen, maar ik ga niet morrelen aan de kaders die u hebt gesteld, te weten: middelen blijven beschikbaar en er is een stevige bestemmingsreserve als het gaat om mobiliteit en als het gaat om groen. Kortom, vanuit de kaders die u hebt gesteld brengen wij de afweegbare ruimte in beeld, maar u moet niet het idee hebben dat die 20% is, want dat is niet zo.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Waar ik naar zoek is, en dat hoop ik toch van de gedeputeerde te krijgen, is: waar is het nu anders? Volgens mij hebben we tot nog toe telkens met een burap te maken gehad, waarbij, waar nodig, de begroting werd gewijzigd. We vergelijken nu de realisatie met de begroting die we in tweede instantie hebben opgemaakt, en daarbij komen we tot een verschil van 20%. Wat gaat u nu richting de komende burap anders doen, opdat u binnen uw ambitie van 10% blijft? Hoe gaat dat anders zijn voor de verschillende portefeuillehouders en voor het ambtelijk apparaat, om te zorgen dat we bij de burap een beter inzicht hebben in wat tot dan toe gerealiseerd is en hoe reëel het is om de rest van de begroting verder vorm te geven?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Wat we gaan doen, is scherper uitvragen en monitoren op basis van de voortgang in de projecten, of die uitgaven ook daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden. Er staan nu uitgaven in de begroting – dat blijkt uit deze jaarrekening – waarvan verondersteld is dat ze in jaar X tot uitgave komen, maar als we beter zouden kijken naar de projectenplanning en misschien ook bereid zijn om met nét iets meer risico te ramen, vanuit het idee 'nu gaan we aan de veilige kant zitten, dus laten we het alvast maar in de begroting zetten', ja, dat creëert vanzelf een onderuitputting. Er zit een enorme ruimte om daarin te verbeteren. De essentie is dat er een balans gevonden moet worden tussen enerzijds realistisch ramen op basis van goede tussentijdse projectmonitoring en aan de andere kant het betrachten van

behoedzaamheid, omdat je hier niet met overschrijdingen wilt komen te staan. Er moet een prognose zijn die is onderbouwd door de inhoudelijke monitoring van de voortgang van de projecten. Die prognose stelt u vervolgens bij de burap vast als de gewijzigde begroting en dan mag ik bij de jaarrekening geen grotere afwijking laten zien dan 10%.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik heb vertrouwen in het college en ik heb er vertrouwen in dat deze gedeputeerde voor Financiën dat doet, maar kunt u ons daarin ook verder meenemen in de komende ontmoetingen die we daarover de komende maanden in de P&C-cyclus hebben? Het lijkt me van cruciaal belang dat te doen. U zegt zelf ook dat u hier niet wilt staan met overschrijdingen. Het is heel gemakkelijk om te zorgen dat je de begroting haalt, want dan gooi je alle ramen open en het geld eruit, maar dat moeten we absoluut niet hebben. Ik heb er ook vertrouwen in dat het college dat niet gaat doen, maar ik zou het op prijs stellen wanneer deze gedeputeerde zou kunnen toezeggen dat we daarover de komende maanden met elkaar in gesprek blijven.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De voorgenomen aanpak zal ik even op papier zetten en inbrengen bij het platform.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): De gedeputeerde legt echt de vraag bij de Staten neer of we elkaar goed verstaan dat we via de burap onder die 10% komen. Daarover zijn we het helemaal met elkaar eens en dat is ook de lijn die we vast moeten houden, maar ik zeg er nog twee dingen bij. Eén: we hebben ook afgesproken dat er een adequate rapportage van het uitvoeringsverloop in zit, en dat zien we op een aantal punten niet. Ik wil graag de toezegging dat we die bij de burap op die cruciale punten ook daadwerkelijk hebben. En twee: het moet natuurlijk in de toekomst wel zo zijn dat ook de initiële begroting steeds dichterbij de uitvoering komt. Daarbij houd ik u niet aan die 10% vast, maar ook daarin zullen we stappen moeten zien te bereiken hoe we dat gaan oppakken. Als we het op die manier kunnen doen, denk ik dat we hier een debat hebben gevoerd dat daadwerkelijk vruchtbaar is geweest en ook resultaat kan opleveren.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Op beide punten kan ik een bevestigend antwoord geven, voorzitter. Dat betekent dat we bij de burap, als het gaat om de afwijkingenrapportage – want dát is de burap –, die misschien nog completer en scherper moeten maken dan we in de eerste beweging hebben gedaan. Dus dat gaan we doen en ten tweede, en dan sluit ik aan bij de suggestie die de heer Uijlenhoet neerlegt en die echt door de accountant voor de hele begroting geldt: vanaf 2018 beter aansluiten op realisatiecijfers. Dat moet ertoe leiden dat de Begroting 2018 inderdaad vanaf zijn vertrek al realistischer is dan de Begroting 2016 is geweest.

De **voorzitter**: Kunt u gaan afronden?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): In snel tempo. De heer Koevoets sneed de dienstverlening aan. Ik denk dat we nu in de fase zitten waarin we vanuit de cultuur zullen zien dat de performance verbetert. Ik

vind het veel te vroeg om over een aanscherping van de normen te spreken. We doen het nu goed, en dat komt ook vanuit een intrinsieke professionaliteit van onze mensen. Ik hoop oprecht dat we daar nog even op vertrouwen, en dat kan ook wat mij betreft.

De vraag van de heer Steenbakkers over de gedeelde rente-inkomsten over het bedrag van 180 miljoen euro begrijp ik niet, want die zijn er niet. Ik denk dat hij doelt op een situatie waarin ik dat geld had mogen beleggen, doordat het in het kader van vermogensbeheer door mij zou kunnen worden ingezet. Ja, dan praat je misschien over gedeelde inkomsten, maar ik denk dat dat beperkt is. U kunt beter dan wie ook in deze zaal ongeveer uitrekenen waar we over praten, als die 180 miljoen euro als vermogen weggezet had kunnen worden, met een korte looptijd.

Met de vertraging bij Eindhoven Airport doelt u vermoedelijk op de challengevariant, als het gaat om de ontsluiting van weginfrastructuur. Maar ik zie dat u dat niet bedoelt ..., nou, dan zullen we het schriftelijk toelichten, want wij krijgen nu geen greep op de vraag die u hebt gesteld.

De verkeersveiligheid wordt nu geïnventariseerd en de rapportage daarover kunt u in de aanloop naar de begroting tegemoetzien. Als er meer nodig is, zal dat op dat moment helder worden.

Mevrouw Van der Kammen heeft een heel principiële vraag gesteld: hoezo heiligen alle middelen de doelen als het gaat om benutting van delfstoffen voor verduurzaming energie? Ik heb het signaal gekregen dat dat vanuit de Energieagenda in beeld zal worden gebracht, zodat zichtbaar wordt dat ook onze inzet erop is gericht dat de doelen zeker niet alle middelen heiligen. Ik kom daarop dadelijk nog terug. We zullen een inventariserend beeld maken van de door u aan de orde gestelde kwesties, om daarover de informatie met elkaar te delen voordat we daaraan verder conclusies verbinden.

Naar aanleiding van wat D66 in eerste termijn naar voren heeft gebracht over de circulaire economie, refereer ik aan de uitvoerige Statenmededeling die u recent hebt gekregen.

De indeling van de begroting ga ik nu niet aanpassen, mijnheer Uijlenhoet. Ik denk oprecht dat het beter is dat te doen op basis van de goede exercitie Duisenberg/Van Meenen, waarna het aan u is om daarover met elkaar voorstellen te ontwikkelen. Ik leg wat dat betreft even het initiatief bij de follow-up van die methode.

Blij ben ik met uw waarderende woorden over het Ontwikkelbedrijf. We hebben met elkaar afgesproken dat we bij de begroting het volledige nieuwe product zullen voorleggen als het gaat om de meerjarenprognose. Bij de begroting krijgt u dus wat ons betreft een state of the art nieuwe meerjarenprognose voor het Ontwikkelbedrijf, zo willen we dat met u doen. Dat is het volgens mij, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Van gedeputeerde Van der Maat begrijp ik dat hij de vraag die gesteld is wel kan beantwoorden.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voorzitter. Mogen wij een oordeel over de moties?

De **voorzitter**: Ja, die zijn intussen ook rondgedeeld en dat gaan we dan eerst even doen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, mijnheer Steenbakkers, u doet wat flauw. Naar aanleiding van de verantwoordingsbrief waar u om vraagt, heb ik al aangegeven dat de verantwoording zoals je die als college geeft bij een jaarverslag, al in de Perspectiefnota is opgenomen. De motie is daarom gewoon overbodig en dus wordt die ontraden. Als het gaat om de onafhankelijke controle – waar ook mevrouw Van der Kammen iets over zei –, die hebben we, dus ook die motie is overbodig.

De moties 3 en 4 ontraad ik allebei, ook omdat er geen misverstand is over het feit dat wij daarop inzetten. Ook hiervoor geldt dat het doel niet alle middelen heiligt. Wij laten verbetering zien, die wordt door de accountant geregistreerd. Als het gaat om subsidies, is er geen enkele twijfel over ons doel. Daarmee zijn deze beide moties overbodig en worden ze ontraden.

De **voorzitter**: Oké. Gedeputeerde Van der Maat voor een korte beantwoording op die net oppoppende vraag.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Er zijn twee toezeggingen gedaan door collega Van Merrienboer. Laat ik daar maar meteen een follow-up aan geven.

De eerste gaat over Eindhoven Airport. Administratief gezien gaat het daar om het budget dat voor de Alderstafel was gereserveerd. Die 2 ton zouden we ook nog gaan overmaken naar een leefbaarheidsfonds. Het heeft even geduurd voordat dat leefbaarheidsfonds er ook echt kwam. Het is er nu en dus zal dat budget worden overgemaakt. Maakt u zich geen zorgen: het gaat niet over de voorbereidingen die te maken hebben met het Eindhoven Airport-station. Die voorbereidingen zijn in volle gang en daar zijn we goed mee bezig.

Het tweede punt: verkeersveiligheid. Dat is een budget dat van de SRE is overgekomen, toen nog gewoon het Wgrt-gebied. Wij hebben die hele begroting overgenomen en administratief is dat toen ook apart opgenomen. Op inhoud gezien is er geen budget nodig voor de verkeersveiligheidsaanpak. Dat heeft vooral te maken met gedragsbeïnvloeding. Het is echt het programma dat we samen met gemeenten hebben. Het budget voor verkeersveiligheid als het gaat over infra-investeringen zit gewoon in de inframiddelen.

De **voorzitter**: Hiermee komen we aan het einde van de tweede termijn. Er was net een verzoek om een schorsing. Ik weet niet of het nu nodig is, want we stemmen pas aan het einde van de rit. Wilt u nu schorsing?

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja.

De **voorzitter**: Oké. Dan schors ik de vergadering voor vijf minuten (16.05 uur).

Schorsing.

De **voorzitter**: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen weer in te nemen. Ik heropen de vergadering (16.09 uur) en vraag om stilte in de zaal. Neemt u uw plaatsen in. De heer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Er is vanuit de partij op dit moment geen behoefte aan een derde termijn. We zullen het afhandelen via schriftelijke vragen en een stemverklaring.

De **voorzitter**: Dan sluit ik nu de beraadslagingen op dit onderwerp en zullen wij straks gaan stemmen.

17/17 Vierde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dan is nu aan de orde het volgende hier voorliggende Statenvoorstel. Het woord is aan de heer Koevoets. De heer Koevoets heeft het woord.

De heer **Koevoets** (VVD): Excuus, mijnheer de voorzitter, het ging ineens sneller dan ik dacht. De Verordening treasury. De lage rentestand, die nu al een aantal jaren voortduurt, maakt dat het behalen van voldoende rendement op het vermogen van de provincie, bestaande uit de immunisatie- en investeringsportefeuille, lastig is. Ter compensatie van het wegvallen van het dividend van Essent, dat een grote bron van inkomsten was toen de provincie nog aandeelhouder was, moet een rendement van ruim 122 miljoen euro worden gerealiseerd. Tot op dit moment lukt dat nog, met name omdat de deelneming, de aandelen die de provincie nog houdt in Enexis, een mooi bedrag aan dividend

opleveren. Omdat de verwachting is dat de tarieven die Enexis gebruikers kan aanrekenen onder druk zullen komen te staan, wat voor ons als klanten van Enexis een goede zaak is, is ook te verwachten dat het dividend dat de provincie krijgt in de toekomst zal afnemen. Ook bezit de provincie nog een aantal obligaties, die zijn opgenomen in de portefeuilles op een moment dat de rente nog hoger was. Deze zullen echter op termijn worden vervangen door fondsen die een aanmerkelijk lagere opbrengst kennen.

Met betrekking tot fondsen met een relatief hoger percentage stellen we vast dat de marktwaarde hiervan hoger is dan de nominale waarde en in verschillende gevallen zelfs dan de nominale waarde plus de nog te ontvangen rente. Deze worden verkocht, waarmee een boekwinst behaald wordt en wat dus bijdraagt aan die 122 miljoen euro op dit moment. Maar de VVD vraagt zich wel af of dat in alle gevallen op de langere termijn een goede actie is. De gelden zullen moeten worden herbelegd en dat zal gebeuren tegen aanmerkelijk lagere rente dan de rente die van toepassing was op die stukken. Is het college er zeker van dat het telkens beter is deze stukken vroegtijdig te verkopen en te vervangen door stukken met een lagere rente? Wordt rekening gehouden met een mogelijke situatie waarin in de toekomst de rente zou kunnen stijgen? Fondsen met een lagere rentevergoeding zouden dan wellicht sterk in waarde kunnen dalen ten opzichte van de fondsen met een hogere rentevergoeding. Dus hoewel de VVD van mening is dat er veel aan gelegen is het rendement zo hoog mogelijk te laten zijn, maken we ons wel enige zorgen over de voorgestelde acceptatie van stukken met een lagere rating.

Het college stelt dat er geen sprake moet zijn van onaanvaardbare risico's. Daar zijn we het wel mee eens, maar hoe wordt bepaald of risico's onaanvaardbaar zijn of niet? Er is heel duidelijk een reden waarom fondsen met een AA- ratio deze hebben en geen AAA of een triple A-ratio. Gaat het dan niet juist om het risicoprofiel?

Een ander aspect van de voorgestelde wijziging is de verhoging van het aandeel, dat wordt uitgezet bij decentrale overheden. Kan dit volgens het college zonder verhoogd risico gebeuren en is er zicht op voldoende vraag op dit te doen? Vraag dus van die overheden. Wat betreft het risico nemen wij aan dat ook dit gebeurt om een hoger rendement te maken en is het niet zo dat altijd een hoger rendement gepaard gaat met een hoger risico. Al met al vraagt de VVD opnieuw de aandacht van het college voor de opgave om 122,5 miljoen euro aan rendement te behalen op de immunisatieportefeuille. Reeds eerder is vastgesteld dat indien de rente niet sterk zal stijgen het over enkele jaren onmogelijk wordt om dit bedrag te behalen. Onttrekkingen uit de dividendreserve zullen nog enige tijd soelaas bieden, doch deze is niet onuitputtelijk. Is het college bereid nu reeds te onderzoeken hoe op de beste wijze met de realiteit van de toekomst omgegaan moet worden? Regeren is vooruitzien, luidt het spreekwoord. Kunnen GS scenario's uitwerken hoe om te gaan met een lagere dan voorziene opbrengst? Moet dan de tering naar de nering gezet worden? Moet dan worden ingeboet op het vermogen? Wachten tot het zover is vindt de VVD niet verantwoord, daar besluiten die we nu nemen vaak op lange termijn effect hebben op de begroting. Hierbij kan worden gedacht aan grote infrastructurele en ecologische projecten, welke over een langere termijn onderhouds- en andere kosten vergen. U kent de VVD als een partij die graag op een verantwoorde manier omgaat met de centen van de burger. Dat maakt dat we graag zien hoe het college hiermee om wenst te gaan. Voorzitter. Wij zien de reactie van het college gaarne tegemoet. Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets. Ik zie dat de fractie van het CDA met twee sprekers wil werken. Een? Oké. Dus ik hoef de spreektijd niet op te delen? Mooi. De heer Bahar dan aan het woord.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Stelt u zich eens voor, het vandaag voorliggende voorstel had u tien jaar eerder ingediend. In plaats van obligaties met een triple A-rating zou de provincie tijdens de financiële crisis obligaties met een double A minus-rating hebben gehad. Onze financiële risico's en eventuele resultaten daarvan zouden er dan toch heel anders hebben uitgezien. Of stel dat we over een aantal jaren opnieuw een financiële crisis beleven: de beurzen kelderen en net als in 2007 komen

verschillende landen in problemen. In plaats van veilige triple A-obligaties zit onze provincie dan met mogelijk risicovollere obligaties, die kunnen leiden tot financiële verliezen. Voorzitter. Het CDA ziet graag een solide, defensief financieel beleid. In dit kader is het daarom ook goed om te beseffen wat er voorligt en wat de consequenties hiervan kunnen zijn. De keuze is namelijk of een lager rendement accepteren en de broekriem op termijn aanhalen of een hoger risico nemen om het moment waarop het doelrendement niet meer wordt bereikt te vertragen. In het voorstel wordt immers expliciet gesproken over de vertraging van het moment en geen garantie. Het is daarom ook goed om ons af te vragen of het doelrendement van meer dan 122 miljoen euro wel zo reëel is op de lange termijn.

Voorzitter. Graag ga ik met u terug in de tijd naar het rapport 'Beheer van vermogen in onzekere tijden'. In dit rapport is duidelijk aangegeven dat de provincie succesvol is geweest door niet te speculeren met publiek geld en geen hoger rendement te verwachten dan het gemiddelde marktrendement. In hetzelfde rapport uit 2016 is een van de eerste expliciete aanbevelingen zelfs: handhaaf de kredietwaardigheid van de obligaties op triple A, mede in het licht van neerwaartse bijstellingen. Met andere woorden: niet aanpassen dus. Aldus het rapport. Voorzitter. De vraag aan de gedeputeerde is dan ook welk proces er in de tussentijd is doorlopen om tot een voorstel te komen dat de kredietwaardigheid heeft die drie stappen lager ligt. Kan de gedeputeerde dit proces wellicht schetsen en aangeven in hoeverre hier externe rapporten dan wel deskundigen zijn geraadpleegd?

Voorzitter. Dan de verkoop van de obligaties, een onderbelicht onderdeel wat ons betreft. Collega Koevoets gaf het ook terecht al aan. Hier zitten kennelijk financiële effecten aan, die ook wat zaken raken. Want het financiële effect hiervan wordt niet expliciet gemaakt in het voorstel. Aan de ene kant lezen we namelijk terug dat schatkistbankieren bijna niet loont, aan de andere kant zien we natuurlijk de verkoop van deze obligaties om in de schatkist te storten. Dus in welke zaken zitten wij nu? Voorzitter. Graag stellen we de volgende vragen hierover aan de gedeputeerde. Kan de gedeputeerde aangeven wat het aandeel is van de verkoop van obligaties in het rendement dat kan oplopen tot 48 miljoen euro? En kan de gedeputeerde die opbouw wellicht verder toelichten?

De rendementen op de immunisatieportefeuille worden uiteraard gedreven door de renteontwikkelingen, maar welke verwachtingen hebben GS dan wel de gedeputeerde op deze renteontwikkeling om nu een deel te verkopen en bepaalde resultaten te halen? Is dat op de middellange termijn en de lange termijn? Is het inderdaad wel zo verstandig om nu eventueel op korte termijn te cashen zonder goed te weten wat de langetermijneffecten kunnen zijn?

Voorzitter. Dan het voorstel om het aandeel leningen aan decentrale overheden te verhogen van 50% naar 75%. Een belangrijk risico binnen dit kader is de mate van liquiditeit. Hoewel we bij de behandeling van de jaarrekening hebben gezien dat er een ruime onderbesteding is van 180 miljoen euro, hopen wij erop dat er volop gerealiseerd gaat worden en dat er niet overgeheveld wordt. Liquiditeit is juist dan van essentieel belang. Enkele vragen die we hierover aan de gedeputeerde hebben zijn de volgende. De gedeputeerde geeft aan dat de kans klein is dat de provincie in liquiditeitsproblemen komt ...

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Bahar** (CDA): Uiteraard voorzitter. Kan de gedeputeerde misschien hier een inschatting van geven hoe groot die kans ongeveer is? Is het verder te duiden anders dan klein?

Voorzitter. Ter afsluiting wil het CDA nogmaals duidelijk aangeven dat de voorliggende keuze er niet alleen over gaat of we een hoger risico willen nemen om het moment waarop het doelrendement niet wordt behaald te vertragen, maar ook gaat over of het wel reëel is om op lange termijn vast te houden aan het doelrendement van ruim 122 miljoen euro, gezien alle ontwikkelingen en wijzigingen. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. Dan kijk ik naar de fractie van de SP, de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter, en dit keer met een hoop minder papier, maar misschien wel een iets langer verhaal. Voorzitter. Ik zal op één aspect van het voorstel ingaan, maar daarvoor moet u zich allemaal even voorstellen dat gedeputeerde Van Merrienboer een rijk man is. En u moet zich ook even voorstellen dat het Statenlid Heijmans een arm man is. Ik weet dat het moeilijk voor te stellen is. Gedeputeerde Van Merrienboer is ook een sociaal mens. Dat moet u zich ook voorstellen. Ik zie u allemaal even bedenkelijk kijken, maar u doet uw best. En die aardige gedeputeerde geeft mij 5 cent. Daarmee is de gedeputeerde geen arm mensen geworden en ik geen rijk mens. En hij geeft me nog een keer 5 cent, en hij is nog steeds geen arm mens en ik ben niet rijk. En zo kan hij heel lang doorgaan, dames en heren. En er komt nooit een moment waarbij gedeputeerde Van Merrienboer mij 5 cent geeft en zegt: 'Als ik die nou geef, dan ben ik een arm mens.' En toch is dat het einde van het verhaal: als wij maar lang genoeg doorgaan, eindigt de heer Van Merrienboer als arm mens en ik als rijk. En dan kun je zeggen dat het een happy end is, maar het gaat mij om de parallel die wij kunnen trekken met het verschil tussen risicovol en risicovol beleggen. Het is absoluut niet de bedoeling van deze gedeputeerde om risicovol te gaan beleggen. Maar toch, als de stapjes maar klein genoeg zijn, kunnen we in die positie terecht komen dat we op een gegeven moment constateren: potverdikkie – ik weet niet of ik dat woord mag gebruiken – we zijn toch terecht gekomen waar we allemaal niet uit wilden komen. Doordat we met kleine stapjes en onder druk van toch wel behoefte aan dat rendement, toch datgene zijn gaan doen wat we niet wilden gaan doen. Ik word ook wel een beetje bevestigd ...

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

De heer **Heijmans** (SP): Als ik het voorstel lees, dan lees ik op bladzijde 1: "De door ons uitgevoerde evaluatie van het vermogensbeheer en het daarop gebaseerde advies om het rendement van de obligatieportefeuille verder te optimaliseren zonder de risico's te laten toenemen." Op pagina 4 lees ik: "Het aanschaffen van obligaties met een AA-rating leidt tot een beperkt groter risico." Precies dus die val waar ik het over heb: maak het klein, het is een beperkt groter risico. Mijn concrete, voorzitter, vraag aan het college is, en dan ben ik klaar: zouden wij niet de grens kunnen leggen op AA? Wat zou het voor verschil maken als we zeggen dat A- ons net een stapje te ver gaat? En zouden we niet af kunnen spreken dat die absolute ondergrens ten aanzien van obligaties AA moet zijn?

De **voorzitter**: Uw vraag is helder. Interruptie op de valreep door de heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Mijnheer Heijmans. Fijn dat de SP op een financieel onderwerp nu het woord voert. Bent u het ermee eens, wat de VVD inbracht, omdat dit toch wel een risicovol onderwerp is, om eens goed te gaan kijken naar de scenario's die zich ontwikkelen? Rendementen uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst, dus dat we heel voorzichtig hierin zijn en dat we eens gaan kijken wat de scenario's kunnen zijn om die 122 miljoen euro al dan niet te bereiken, wat dat betekent?

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Smeets. Ik ben tot alles bereid als dat het doel heeft dat wij niet in de val trappen van het aangaan van te grote risico's. Dus goed nadenken. Ik ben degene die daar bij de Perspectiefnota ook nadrukkelijk naar heeft gevraagd. Als ik deze stukken lees dan denk ik: ja, het is allemaal nog best verantwoord. Misschien trap ik ook in die val. Maar ik zie ook de risico's. En ik weet niet hoe snel dit besluit nu genomen moet worden, maar er met elkaar goed over discussiëren en er verder over nadenken, daartoe ben ik altijd bereid.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Heel kort. Bent u dan bereid om daarover een voorstel in te dienen, dat wij dan kunnen steunen?

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik vraag op dit moment aan het college of het college het met mij eens is dat het verstandig is dat wij als Staten op dit moment, zoals we dat in het verleden hebben gedaan ten aanzien van triple A, wat toen het uitgangspunt was bij obligaties en dat we het voor minder nu doen, nu afspreken om bijvoorbeeld de dubbel A-status als het minimum te beschouwen. Dat is mijn voorstel en suggestie. Maar ik weet niet wat de gevolgen zijn, dus dat wil ik graag van de gedeputeerde horen.

De **voorzitter**: Die vraag ligt voor. De heer Koevoets tot slot.

De heer **Koevoets** (VVD): Mijnheer de voorzitter. Ik probeer de heer Heijmans te begrijpen. Hij geeft een mooi voorbeeld van die 5 cent. En iedere keer weer 5 cent. En gedeputeerde Van Merrienboer wordt op een gegeven moment arm en de heer Heijmans rijk. Ik hoop dat hij dat niet aan de partij hoeft af te dragen, want dan wordt hij volgens mij nog niet rijk. Maar vooruit, dat terzijde. Nu hoor ik hem zeggen dat die 5 cent toch wel een risico kan zijn en dat we dat niet moeten doen. Dus we doen het in porties van 4 cent: AA- ten opzichte van AA. En dan denkt u dat het minder erg is. Ik begrijp niet goed hoe u tot de conclusie komt dat we wel AA doen en niet AA-. En dat zou ik graag van u horen.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nou ja. Heel simpel, omdat de stap inderdaad iets groter is en deze stap iets kleiner. Maar waar het mij om gaat is of we nu een duidelijke ondergrens leggen waarvan we zeggen dat AA de grens is waar wij niet overheen gaan. En ik weet het, dat is natuurlijk het probleem met risicovol hetzelfde als met arm en rijk. Je kunt niet zeggen dat iemand boven dit bedrag rijk is en onder dit bedrag arm. Het zijn allemaal softe begrippen. En het is altijd willekeurig. AA- is willekeurig, AA+ is willekeurig en AA is ook willekeurig. Dus ik ben het met u eens dat het discutabel is, maar we moeten wel ergens die grens vastleggen.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja. Ik probeer het te begrijpen. Want stel je voor dat het college met BB was gekomen, dan had u misschien gezegd dat we het op AA- moeten leggen. Is dat de situatie? Met andere woorden: leggen we AA aan als minimale grens, omdat het college nu met AA- komt? Dus we doen het een stukje minder. Dat is me niet helemaal duidelijk. Uw argumentatie daarachter is me niet duidelijk.

De **voorzitter**: De heer Heijmans tot slot.

De heer **Heijmans** (SP): Juist, mijnheer Koevoets, door de discussie die wij voeren zou het u wel duidelijk moeten zijn. Want wij voeren nou een discussie en er komt eigenlijk uit dat er nergens echt een keiharde grens ligt. En mijn voorstel is om die wel heel nadrukkelijk neer te leggen. En je moet hem dan ergens

neerleggen. En mijn voorstel zou absoluut niet zijn om dat bij BB te doen. Dubbel D al helemaal niet, zou ik zeggen. Nou moet ik ergens aan denken, ha ha.

De **voorzitter**: Volgens mij is dit wel gewisseld. Ik denk dat wij beter het woord aan de volgende fractie kunnen gaan geven en dat is de PVV-fractie, mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. De vierde wijzigingsverordening voor de Verordening treasury Noord-Brabant alweer ligt hier voor. De eerste wijziging dateert van december 2013 en daarmee is dit binnen drieënhalf jaar alweer de vierde wijziging. Eerst was er het willen uitlenen aan openbare lichamen. Vervolgens de vage wens om zogeheten maatschappelijk rendement te kunnen financieren. En de derde wijziging moest ervoor zorgen dat GS leningen met een langere looptijd aan openbare lichamen konden verstrekken zonder dat aan PS te hoeven voorleggen. In het huidige voorstel willen GS geld kunnen belenen of beleggen bij een minimale rating van AA- in plaats van de huidige, heel veilige AAA. Daarnaast wil het college een groter deel van de immunisatieportefeuille kunnen uitzetten via leningen aan andere decentrale overheden. Voorzitter, dit zijn onzalige ideeën.

Ten eerste de aanleiding, voorzitter. Het is en blijft een feit dat het doel de middelen kennelijk heiligt bij dit college. In plaats van de tering naar de nering zetten en dus de uitgaven beperken, wordt er koste wat kost ingezet op het binnenhalen van een gelijke hoeveelheid rente. Voorzitter. Die rente-inkomsten waren voorheen leuke bijverdiensten, maar u heeft er het uitgavenniveau structureel op aangepast.

Dan de risico's. Telkens weer worden risico's weggewuifd of wordt met wollige verhalen de suggestie gewekt alsof het risico even groot is gebleven. Voorzitter. Hogere rente impliceert hoger risico.

In het Statenvoorstel stelt het college dat door de verlaging van de risicodrempel naar AA- een rendement kan worden behaald oplopend tot 20 miljoen euro. Voorzitter. Dat klinkt natuurlijk ontzettend mooi, maar als PS een goede afweging moeten maken, is het goed om naast de potentiële opbrengsten ook de potentiële kosten of potentiële verliezen te benoemen. Op mijn vraag hoe groot die mogelijke kosten of verliezen zijn die samenhangen met verlaging van de drempel kreeg ik het bespottelijke antwoord dat GS ervan uitgaan dat bij het gekozen beleid geen sprake zal zijn van potentiële kosten of verliezen. Want, zo stellen GS, bij alle uitzettingen gaan wij ervan uit dat de geldnemers aan hun verplichtingen zullen voldoen. Voorzitter. Wat een tenenkrommende naïviteit en dat op kosten van belastingbetalers.

De **voorzitter**: Interruptie Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Een scherp betoog en ik kan u heel goed volgen. Wilt u nu echt expliciet aan dit college vragen wat de risico's zijn en pleit u ervoor om eigenlijk deze tijdelijke inkomsten dan ook af te bouwen?

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De PVV pleit er al jaren voor om de tering naar de nering te zetten. En die rente-inkomsten die zijn in het verleden toevallig voortgekomen uit ruim in het jasje zitten. Dat is hartstikke leuk, maar nu zitten we wat dat betreft ... die rente-inkomsten die zijn er niet meer. Nou, maak dan ook je uitgavenniveau ..., breng dat dan ook omlaag, dat is onze boodschap.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Is het college nu echt zo kortzichtig om te denken dat al het uitgezette geld bij gemeentes gaat terugkomen? Voorzitter. Die gemeentes gebruiken dat geld voor de financiering van

veel onrendabele doelstellingen. Onrendabele klimaatprojecten, subsidieslurpende windmolens en het bouwen van woningen voor statushouders, die alleen maar geld kosten en nooit iets zullen opleveren, om eens een paar voorbeelden te noemen.

Voorzitter. Volgens dit voorstel zou na de inwerkingtreding van de wijziging het risico zeer aanvaardbaar blijven. Kan het college eens voor de mensen thuis definiëren wat een aanvaardbaar risico is? Hoeveel geld mag de provincie bijvoorbeeld kwijtraken om nog te spreken van aanvaardbaar? Voorzitter. We hebben al vaker aangegeven dat wij van mening zijn dat de provincie geen bankier moet willen spelen. Ik zou graag van het college willen horen hoe het daarover denkt. Kan de gedeputeerde daar eens stelling in nemen, voorzitter? Moet een overheid voor bankier spelen? En hoe past het uitzetten van honderden miljoenen euro's aan decentrale overheden en honderden miljoenen euro's aan hybride leningen in de kerntaken en in de gedachte dat een overheid niet moet willen bankieren? Voorzitter. Het zal duidelijk zijn dat de PVV absoluut geen voorstander is van dit plan.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. De fractie van de PvdA, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja. Dank je wel, voorzitter. Een korte bijdrage van onze fractie. Twee punten willen we even aan de orde stellen. Allereerst het financieel meerjarig/langjarig perspectief en als tweede het al veel besproken risico. Ja, uitgangspunt is en blijft die 122 miljoen euro aan inkomsten uit de immunisatieportefeuille. Nou, wat de PvdA betreft hartstikke wenselijk om die inkomsten te handhaven, omdat wij daar gewoon heel goede dingen voor Brabant mee doen en graag heel goede dingen voor Brabant willen blijven doen. Nou ja, als die inkomsten van 122 miljoen euro in de toekomst niet meer gerealiseerd worden, dan kunnen we minder goede dingen doen of moeten we de inkomsten op een andere manier gaan verhogen. Kortom, het is heel wenselijk dat die 122 miljoen euro uit de immunisatieportefeuille gehandhaafd blijft. GS doen twee goede voorstellen daarvoor en die steunen wij van harte.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Tegen welke prijs is de PvdA bereid om dat te handhaven?

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja. Dank u wel, voorzitter. Blijft u even staan, mijnheer Bahar, want ik kom daar zo op in mijn bijdrage. Ja. Ik had het aangekondigd. Eerst zou ik iets zeggen over het meerjarenperspectief en daarna over de risico's. En ik neem aan dat u op de risico's doelt.

Overigens lijkt het erop dat GS in ieder geval met deze oplossingen toch redelijk langjarig die 122 miljoen euro kunnen garanderen. Bovendien is er ook nog een reserve om mogelijk inkomstenverlies weer op te vangen. Dan kunnen we er nog een tijd langer mee door. Desalniettemin, als je over de heel lange termijn kijkt, dan zou die 122 miljoen euro onder druk kunnen komen te staan. En het is goed om daarover na te denken en GS doen dat met deze voorstellen in ieder geval al wel. Dan over de risico's.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ik hoor u zeggen 'garanderen'. Volgens mij wordt het niet gegarandeerd, er is sprake van een vertraging. Dus laten we daarover met elkaar duidelijk zijn. Dat is een. Mijn vraag is nog niet beantwoord. Tegen welke prijs?

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nee. Dat klopt. Maar omdat u mij nu weer interrumpeert kom ik ook niet toe aan het antwoord op uw vraag, namelijk onder welke risico's we als PvdA-fractie bereid zijn die 122 miljoen euro te behalen. Het voorstel dat GS nu doen, AA-, is gewoon een heel redelijk voorstel. Sterker nog, je zou kunnen stellen dat het nog een heel degelijk voorstel is. Want wettelijk gezien normeert de rijksoverheid ons daarin. En die vindt het verantwoord dat we naar A zouden gaan. Dus wat GS voorstellen is heel redelijk, het zit nog boven de wettelijke grens, wat ze in Den Haag redelijk vinden. En in Den Haag gaan ze heel voorzichtig met ons om. Dat verplicht schatkistbankieren is een doorn in ons oog, in ieder geval van onze fractie. Omdat ze wat dat betreft financieel gezien echt zeer voorzichtig met ons omgaan. Dus wij denken dat die AA- een heel behoudend voorstel van het college is. Dus daar hebben we alle vertrouwen in. En hoever wij willen gaan, vind ik een heel moeilijke vraag. Het is ook wat de heer Heijmans zei: dat risico is allemaal heel betrekkelijk. Jarenlang had Nederland een triple A-rating. Jarenlang. Tot november 2013, toen Standard & Poor's kwam die er AA+ van maakten. Grote paniek, lastig lastig. Aan de andere kant zaten we jarenlang in Franse staatsobligaties, die hebben ook geen ...

De **voorzitter**: Mijnheer Smeulders. Uw kleine college over de financiering van obligaties is interessant, maar u wordt gevraagd een vraag te beantwoorden. En dan gaan we snel door, want anders gaat het wel heel lang duren.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dat klopt. Misschien moet ik korter zijn in mijn antwoorden. Het antwoord is dat ik het nu heel moeilijk vind om te bepalen waar de grens voor ons ligt. Wat ik wel kan zeggen, is dat ik dit een zeer behoudend en terughoudend voorstel van het college vind.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Via u, voorzitter. Het verbaast me een beetje. Eigenlijk zegt de PvdA dat we door niet meer risico te lopen de afgelopen jaren vele vele tientallen, zo mogelijk honderden miljoenen hebben gemist. We hadden best een beetje meer risico kunnen nemen. Wat is er veranderd? Vertelt u het eens.

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja. Dat is nou net het probleem met risico's hè. Laten we het zo zeggen, mijnheer Van den Berg. Van de rijksoverheid hadden wij meer risico's als provincie mogen nemen dan we hebben gedaan. En dat is een feitelijke constatering. En als we dat hadden gedaan, hadden we waarschijnlijk meer inkomsten gegenereerd. Maar dat willen we met zijn allen niet. Je hoort het in de Statenzaal hè, ik bedoel ...

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk. Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Als ik het goed begrijp past u, via u voorzitter, het risico aan aan uw inkomstenbehoefte en niet andersom. Ik vraag me ernstig af, en dat zou u ook moeten doen, of dat nou een verstandige keuze is.

De **voorzitter**: Smeulders tot slot.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dat is niet zo, voorzitter. Er is natuurlijk iets veranderd. De hele wereld is namelijk veranderd. En dat probeerde ik ook te zeggen. Zelfs de Nederlandse rijksoverheid had een tijd lang niet meer de rating die ze jarenlang wel had. De vraag is dan of je blijft inzetten op triple A, terwijl er bijna geen triple A-beleggingen meer zijn. Of ga je iets redelijker kijken naar beleggingen die je vroeger ook deed en blijf je die doen, maar tegen een ander risicobeeld? Laat ik het zo maar zeggen. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders voor zijn bijdrage. Dan kijk ik nog naar de lijst. De heer Heijman van Lokaal Brabant. Ziet af. Dan wil ik de gedeputeerde vragen de gemaakte opmerkingen en vragen te adresseren. Aan hem het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel. Het voorschrift om ten aanzien van de obligaties uitsluitend triple A te hanteren heeft u in 2009, 2010 vastgesteld. En dat was op een moment dat wij ermee begonnen. Dus naast de opdracht om eigenlijk risico's absoluut te minimaliseren was het ook op dat moment helder dat we er voor het eerst mee gingen starten. Daar kom ik dadelijk even op terug. Nu hebben we zo'n zeven jaar vermogensbeheer achter de rug en zijn we volgens mij beter in staat om in te schatten wat reële risico's zijn. We hadden daar misschien toch even een bijeenkomst aan kunnen wijden, om u net wat meer inzicht te geven in hoe het werkt. Want hoe werkt de Treasury committee? Daar zitten een vermogensbeheerder, een vermogensadviseur, een accountant en onze mensen in. En de heer Pauli en ik. En daar zijn we met elkaar in staat om dat vermogensbeheer volgens die verordening op een voorzichtige, gebalanceerde wijze in te vullen. En wat zie je nu in de praktijk? We hebben obligaties waarover we hebben afgesproken die in eerste instantie te zullen vervreemden. Degene die de obligatie verschaft daalt in kredietwaardigheid van AAA naar AA+, AA of AA-. Ik kom daar dadelijk nog op terug. Elke keer hebben we dus in die balans met de vermogensbeheerder en de adviseur een inschatting gemaakt of daarmee ons risico voor die obligatie toenam. En elke keer is tot dusver de conclusie geweest van mensen die daar echt van zijn dat dat materieel gezien niet het geval is. Ik wil geen college geven, maar toch om het met elkaar even te schetsen. Mijnheer Heijmans. De grens is bepaald door de wet. Dat gaf de heer Smeulders aan. Dus het is nog een keer 5 cent en dan niet meer. Dus dat is niet de bedoeling. U suggereert dat AA- net iets meer risico is dan AA, maar het heeft er ook mee te maken dat verschillende ratingbureaus verschillende technieken hanteren. En dan zie je dat AA+, AA en AA- in de vermogensmarkt als eenzelfde risico worden gewaardeerd. Hoe kun je dat Brabanders nu thuis uitleggen? Triple A is een risico op faillissement van degene die je de lening verstrekt van 0%.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter en dank u wel, gedeputeerde. Ook voor het proces en de mensen die betrokken zijn en die in het Treasury committee hebben deelgenomen. Waarover ik me dan wel verbaas is hoe het zo kan zijn dat er binnen een tijdsbestek van krap een jaar er vorig jaar een rapport lag waarin is gezegd dat de provincie het terugkijkend prima heeft gedaan en het een goede keuze was om op triple A te zitten en die triple A te handhaven? Hoe is het dan mogelijk dat we een jaar later zeggen - dat rapport is ook door een deskundige getoetst - het niet te gaan handhaven en het graag te willen aanpassen? Dus naar dat proces ben ik ook een beetje benieuwd. Hoe verhoudt zich dat nou tot elkaar?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Toch, mijnheer Bahar, dan moeten we elkaar ook de teksten nog eens laten zien. Het is niet zo dat wat u zegt het advies was en dat we daarvan afwijken. Dus wij handelen

volledig in overeenstemming met de door die hoogleraar Koedijk gevalideerde analyse, die ons aanbevelingen gaf voor toekomstig vermogensbeheer. En wij blijven echt binnen die aanbevelingen. Dus het is niet zo dat daar de aanbeveling lag om te allen tijde vast te houden aan triple A. Er lag juist een aanbeveling om de beweging te maken zoals we die nu laten zien.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Om dan toch de klokken gelijk te zetten lees ik in twee stukken het volgende. Enerzijds in het rapport aanbeveling 1: handhaaf triple A, ga wel voor een actiever portefeuillebeheer. Daar ben ik het met u eens. En in de P&C-presentatie, waarbij ook een bullet is opgenomen: handhaaf triple A. Dus dat is even mijn informatie en mijn ijkpunt als ik over drie jaar terug moet kijken met welke informatie we welke besluiten hebben genomen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Nogmaals, het is niet zo. Bahar. We hebben in alle zorgvuldigheid een analyse gemaakt, die we hebben laten valideren. Die aanbevelingen zijn voor ons het kader waarbinnen wij handelen. Natuurlijk, maak altijd zorgvuldig die risicoafweging. Nogmaals, een deel van onze portefeuille is op dit moment al in handen van obligatieleningverschaffers, die op die rating zitten waarin elke keer de analyse is gemaakt dat dat materieel niet leidt tot toename van het risico. Dus comfort vanuit onze adviseurs. Formeel is er een toename van een risico – wat ik aan het vertellen was – dat triple A gaat over zo goed als nul. Dan krijg je zo'n golfje. 0% kans op faillissement. En als je praat over AA+, AA+ en AA-, dan is in rot-Hollands het risico op faillissement 0,1% tot 0,3%. En daar praten we over. En de heer Smeulders gaf terecht aan dat de rijksoverheid daar met de wettelijke bandbreedte nog wat meer ruimte heeft neergelegd. Die zoeken wij niet volledig op. Wij kiezen voor die AA+, AA-, AA- constructie.

De **voorzitter**: Oké. De heer Smeets of de heer Heijmans.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Als laatste kan ik u nog aangeven dat bijvoorbeeld onze adviseur al geen onderscheid meer maakt tussen AAA en AA+.

De **voorzitter**: Oké. Helder. De heer Smeets was geloof ik als eerste. Nee. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb eigenlijk twee korte vragen. De gedeputeerde zegt dat de grens waarom de heer Heijmans vraagt er eigenlijk al ligt, omdat de landelijke overheid die heeft gesteld. Dat is misschien waar, maar wij hebben een zelfstandige verantwoordelijkheid ten opzichte van onze Brabantse burgers. We hebben in het verleden ook zelf onze eigen grens vastgesteld en mijn pleidooi is dat we dat nu weer doen. En dat we niet gaan zeggen als het straks misgaat dat we ons bij de landelijke overheid hebben aangesloten en dat goed was. Wij hebben een eigen verantwoordelijkheid. Bent u dat met mij eens? Dat is mijn eerste vraag.

Mijn tweede vraag is dat u een beetje mijn betoog van die kleine stapjes bevestigt, want u zegt dat AA+ hetzelfde is als AA-. Ik was op school al blij als ik een 6+ kreeg en geen 6-, omdat die 6+ toch echt hoger is dan die 6-. Wat u toch een beetje doet is met verschillen die weliswaar klein zijn zover te gaan door te zeggen dat die eigenlijk hetzelfde zijn. Volgens mij is dat niet juist.

De **voorzitter**: Het punt is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik antwoord in tweeën. Een, wij gaan niet voor de wettelijke ruimte. Wij kiezen in Brabant een eigen norm, die te allen tijde veiliger is dan waarvoor de wetgever de ruimte biedt. En het is niet ik die het op een hoop aan het gooien is als het gaat om AA+, AA en AA-, maar het is vanuit de verschillende ratingbureaus, die allemaal weer net wat anders hanteren. Als onze adviseur zelfs al aangeeft dat je het verschil tussen triple A en AA eigenlijk al niet meer reëel kunt maken, dan doen we dat toch. Maar laten we daar niet een verschil gaan maken dat niet te maken valt, mijnheer Heijmans.

De **voorzitter**: De heer Smeets, interruptie.

De heer **Smeets** (GL): Twee punten, voorzitter. Vanuit onze controlerende rol als Statenlid – en dan sluit ik me bij de heer Heijmans aan – is het natuurlijk heel belangrijk om te kijken in hoeverre die inkomsten van 122 miljoen euro worden geborgd en of er hoogleraren achter zitten en triple A's en zo. Wat ik u wil vragen en wat ook de heer Koevoets hier heeft aangedragen, is om met een aantal scenario's te komen en daarbij ook te kijken naar de kansen dat de inkomsten meer of minder zijn en wat dat voor de provincie betekent. En het tweede punt is door de PVV ingebracht, waarvan ik vind dat het ook wel principieel is, dat dit eigenlijk tijdelijke inkomsten zijn. In hoeverre moeten wij in de toekomst onze begroting aanpassen?

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Het is niet zo dat het tijdelijke inkomsten zijn. Wij hebben vermogen en vermogen blijft vermogen. En vermogensrendement betekent dus inkomsten, tenzij ik al mijn vermogen weggeef, dan heb ik ze niet meer. Maar ze zijn inkomsten.

Bij de Perspectiefnota hebben wij als college de inkomstenkant en de ontwikkelingen daar inzichtelijk gemaakt. Moet ik dat nu na een maand weer doen? U heeft de norm op 122,5 miljoen euro vastgesteld. Ik laat zien dat wij met een aantal beheersmaatregelen de komende tijd in staat zijn om dat niveau te halen. Als er aanleiding is om bijvoorbeeld naar 100 miljoen euro te gaan, wat zou kunnen ergens op een moment in de tijd – ik help het u niet hopen – dan bent u in de verantwoordelijkheid om dat te doen door uitgaven te schrappen, inkomsten te verhogen. Maar ik laat gewoon in een meerjarenperspectief zien dat wij, juist vanuit het comfort van zorgvuldig en goed vermogensbeheer, die vraag niet met een urgentie moeten stellen. Dat heb ik vorige maand ook tegen de heer Steenbakkers gezegd bij de Perspectiefnota. Als we structureel onder dat bedrag uitkomen, dan bent u aan de beurt om in ieder geval een nieuw bedrag als reëel rendement te stellen. En dan moet de toring naar de nering aan de uitgaven- of inkomstenkant. Zo simpel is het, maar niet op de korte termijn.

De **voorzitter**: De heer Smeets.

De heer **Smeets** (GL): Voorzitter. Ik moet toch denken aan een verhaal van Wouter Bos bij een masteropleiding risicomanagement over de financiële crisis. Toen was er ook van triple A-ratings et cetera sprake. Ik zou u echt willen vragen om de nodige voorzichtigheid te betrachten. We zitten nu in een economisch goed getij, misschien gaat het weer anders lopen. Wat betekent het als die inkomsten gaan teruglopen en welke scenario's hebben we klaarstaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik vind het een beetje jammer van het frame, mijnheer Smeets. Want wat u vraagt is precies wat we doen. Bij de Perspectiefnota hebben we voor u dat meerjarenperspectief inzichtelijk gemaakt. Wij laten zien hoe we heel behoedzaam ons rendement wat

kunnen verbeteren en op de middellange termijn daarmee het bedrag borgen. En dat geeft u de tijd om inderdaad na te denken over hoe lang we op dit structureel niveau met elkaar kunnen doorgaan. Dat wordt elke begroting in een meerjarenperspectief zichtbaar gemaakt. Mijnheer Smeets, inderdaad is het zo dat we daar samen aan het stuur zitten om op tijd de maatregelen te bediscussiëren en te nemen.

De **voorzitter**: Interruptie Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik hoop dat de heer Smeets niet te ver wegloopt. Ik was even benieuwd. Ik zit zo eens naar dit en het voorgaande debat te luisteren. En dan hoor ik de heer Uijlenhoet namens GroenLinks een heel verhaal over onderuitputting houden en dat we geld moeten gaan uitgeven en stimuleren etc. En dan hoor ik nou de heer Smeets, die erop wijst dat we heel terughoudend en voorzichtig moeten zijn. Wat is nou het standpunt van GroenLinks eigenlijk?

De **voorzitter**: Er is geloof ik overleg wie dat gaat beantwoorden. De heer Uijlenhoet, graag kort, want ik wijs op het voortgaan van de tijd.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Kijk, volgens mij heb je een korte en lange termijn. Op korte termijn kunnen we volgens mij, ingegeven de jaarrekening, wat ruimer aan de wind varen. Maar op langere termijn moet je wel de scenario's in beeld brengen. En dat is waarom wij vragen. En daar zitten allerlei keuzen in. Volgens mij komen we daar nog over te spreken.

De **voorzitter**: Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ik constateer in ieder geval dat GroenLinks op korte termijn graag geld wil uitgeven en op lange termijn heel voorzichtig wil zijn. Ik denk dat u daar nog eens een consistent verhaal van moet bouwen.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Ik wil de gedeputeerde nu vragen zijn betoog af te ronden.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik heb nog één punt. Er is een vraag gesteld over de kans dat de provincie in liquiditeitsproblemen komt. Als u nog even de voorgaande discussie terughaald, dan nadert die kans nul. Dat heeft echt te maken met heel degelijk, behoedzaam en zelfs zeer behoedzaam financieel beleid. Dat maakt dat die kans wat mij betreft nog steeds bijna nul is.

De **voorzitter**: Interruptie Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Ja, voorzitter, voordat de gedeputeerde nog even terugloopt, de vraag van liquiditeit is een legitieme. Als we die ambities nog hard gaan maken, zal dat zeker belangrijk worden. Een andere belangrijke vraag die zowel de heer Koevoets als ik had gaat over de verkoop van de obligaties en de rentevisie daarachter. Wellicht kan de gedeputeerde daar nog een reactie op geven, voordat hij zijn eerste termijn sluit.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Wij hebben u volgens mij ook in het bij de Perspectiefnota gedane voorstel inzichtelijk gemaakt dat wij op dit moment inderdaad obligaties verkopen vanuit de

constatering dat ze verliesgevend zijn. Dus dat betekent dat we in ieder geval vanuit die invalshoek ons rendement kunnen verbeteren door die obligaties juist nu te verkopen.

Misschien ook in de richting van de heer Koevoets, dat is een van de stappen die we zetten om uiteindelijk in de spreiding van onze beleggingen tot een balans te komen, waarbij we ook de risico's spreiden. Als het gaat om de looptijd, juist als we vragen om een ruimere marge om leningen bij decentrale overheden in een verschillende looptijd te kunnen uitzetten, dat maakt dat we een betere spreiding in de portefeuille krijgen. Dat is ook een maatregel om je risico's verder te beperken.

De **voorzitter**: Bahar.

De heer **Bahar** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Gedeputeerde. Begrijp ik dan goed dat u zegt dat de obligaties die we gaan verkopen alle een negatief rendement hebben? Dus dat is de reden dat we ze verkopen. En het is niet zoals de heer Koevoets vroeg dat het eventueel om de verkoop van obligaties gaat waarop we eigenlijk koersrendement hopen te halen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee, zeker niet.

De **voorzitter**: De heer Heijmans. Ik dacht dat het een kort antwoord was.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik begreep dat de gedeputeerde aan het einde van zijn eerste termijn was. En ik had een vraag gesteld wat het college ervan zou vinden als we als ondergrens AA in plaats van AA- of AA+ zouden nemen. Hij heeft betoogd dat er eigenlijk geen verschil meer tussen die drie zit. Dus dan neem ik aan dat het antwoord op mijn concrete vraag is dat u er geen moeite mee hebt als deze Staten zeggen dat AA+ voor ons de ondergrens is, aangezien volgens uw eigen woorden AA- hetzelfde in de praktijk is als AA+. Zie ik dat juist?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Mijnheer Heijmans. Wat zegt u nu? U bent dan toch echt een symboolmaatregel aan het voorstellen? Ja toch? Want er is geen verschil en dan zegt u toch maar verschil te maken.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, gedeputeerde. Omdat er geen verschil is, hebt u er natuurlijk geen bezwaar tegen als het AA+ wordt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Natuurlijk wel, mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja? Waarom?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Natuurlijk wel. Nogmaals, dat heeft ook met een rating te maken. Maar uw maatregel maakt dat het geheel aan partijen waaruit wij kunnen kiezen kleiner wordt, terwijl u een groot gedeelte van de partijen uitsluit waar geen verschil van risico is. Dat is de consequentie van de wel erg symbolische maatregel die u voorstelt.

De **voorzitter**: De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik hoop dat niemand denkt dat het over batterijen gaat, met AA en triple A enzovoorts. Dat zou je ook zomaar kunnen denken. Er lopen wat discussies door elkaar. Ik wil toch nog even inhaken op de discussie die de heer Bahar wat mij betreft terecht aan de orde stelde. Ik lees in de stukken die we hebben gekregen dat we obligaties verkopen, omdat de marktwaarde daarvan op dat moment hoger ligt dan de nominale waarde. Dus het geldt dat we terugkrijgen als de obligaties de looptijd uitlopen plus de ontvangen rente. Dat is niet negatief. Je zou het qua rendement op dat moment negatief kunnen noemen. Mijn zorg en vraag zijn dat als je die nu van de hand doet, en de rente wijzigt in de toekomst weer, dan heb je wellicht een risico. Terwijl je vanuit je poging om die 122,5 miljoen euro te halen in ieder geval wel op je geïnvesteerd vermogen een hoger rentepercentage krijgt. Daarom vraag ik me af of dat telkens op de juiste manier wordt beoordeeld, want je wisselt die toch in ofwel door ze bij de schatkist te beleggen, wat mevrouw Van der Kammen graag ziet, dan krijg je 0 op dit moment, ofwel door andere obligaties, waarbij je waarschijnlijk nog een paar tienden van een procent probeert te halen. Dan lock je jezelf in voor een veel langere periode op een laag percentage. Dat is mijn zorg en deelt u die?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik snap wat u bedoelt en tegelijkertijd deel ik niet de zorg, juist omdat we onze treasury op de manier invullen zoals we doen. Juist doordat we bij elke beweging die we maken ons zorgvuldig laten adviseren, ongeveer langs drie kanten. Als je dat niet zou doen, dan zou ik uw zorg begrijpen. Maar elke keer maken wij de afweging. Als ik nu de ontwikkeling van de verordening in de tijd neem, vragen we eigenlijk aan u te zorgen dat we flexibeler kunnen zijn tussen obligaties, leningen aan decentrale overheden en schatkistbankieren. Mevrouw Van der Kammen. Wij doen ook aan schatkistbankieren hoor. Wij doen alles. Maar elke keer zoek je dus de balans tussen die drie fenomenen om ervoor te zorgen dat dat zeker niet alleen maar het kortetermijnresultaat verbetert, maar juist ook in het kader van risicospreiding die behoedzame strategie verder invult.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): In theorie snap ik uw zorg, maar we hebben hem op deze manier ondervangen.

De **voorzitter**: Ja. Duidelijk.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Aangezien de gedeputeerde aan het einde van zijn termijn was, heb ik toch twee heel belangrijke vragen gesteld waarop ik nog geen antwoord heb gehad. Ten eerste of het college nou eens voor de mensen thuis kan definiëren wat een aanvaardbaar risico is. En ten tweede de vraag of een overheid voor bankier moet spelen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De eerste vraag heb ik beantwoord, mevrouw Van der Kammen. Ik heb u aangegeven dat wij van een risico van 0 naar 0,1% of 0,3% opschuiven. Dat is volgens mij best scherp gedefinieerd als het gaat om de duidelijkheid die u vraagt.

Het tweede is het terugkerende punt van u. Wij zijn maatschappelijk betrokken bankier, omdat we vermogen hebben, mevrouw Van der Kammen, waarvan uw Staten hebben vastgesteld dat ik dat niet bij de schatkist moet stallen, maar dat ik daarmee de goede dingen moet doen. En u frame het als bankier en dat is een veel te eenzijdig frame. Want wij bankieren niet om het bankieren, wij bankieren in dienst van de doelen die u met elkaar heeft vastgesteld. En daar is altijd ook sprake van. U bent daar zelf kritisch over, maar juist de combinatie met een maatschappelijk rendement, in plaats van dat je je geld alleen maar wegzet op ver weg gelegen markten, maakt dat wij volgens mij heel goede dingen doen voor de belastingbetalende Brabander als het om het vermogensbeheer in deze provincie gaat.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dan constateer ik toch dat de gedeputeerde zichzelf nogal tegenspreekt, omdat hij vorige week nota bene in Roosendaal, waarbij het over de agenda Wonen ging, begrijp ik van mijn collega, letterlijk heeft geantwoord op een vraag of er niet een transitiefonds via de provincie kon worden gevuld, dat de overheid geen bankier is en niet voor bankier moet willen spelen. Dat is dus volledig in strijd met wat u nu zegt. Reageer daar eens op.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat is toch niet zo. Wat ik daar zeg is dat je als overheid nooit uitsluitend iets vanuit bancaire motieven doet. Dat doe je altijd in dienst van de inhoudelijke en financieel economische doelstellingen die u aan GS vraagt. Als u mij nu pakt op een citaat in een context waar het helemaal niet gaat over vermogensbeheer, maar over de vraag of het kan zijn dat een overheid uitsluitend bankiert, dan is het antwoord natuurlijk nee. En dat houd ik ook vol. En daarom zeg ik u dat het altijd te maken heeft met de doelen die u heeft vastgesteld.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan inventariseer ik of er nog behoefte is aan een tweede termijn op dit onderwerp van de zijde van uw fracties. Dat is zo bij de heer Bahar. Anderen nog? Nee. Dan geef ik de heer Bahar kort de gelegenheid.

De heer **Bahar** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Gezien de hoeveelheid vragen en de antwoorden die erop komen, denk ik dat er toch behoefte was aan eventueel vooroverleg. Het was wel goed geweest om ons even in het proces mee te nemen. Laat het wel duidelijk zijn dat het vertrouwen er is in alle wijzigingen. Vanuit de jaarrekening is erop gewezen dat we eigenlijk behoefte hebben aan een beter inzicht in de scenario's en de keuzen die daarmee wel of niet gaan, willen we onze controlerende taak goed kunnen uitvoeren. Zeker als we ook nog discussie hebben over zinnen die we wel of niet goed lezen. Tot zover onze tweede termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Bahar. Ik constateer dat er verder geen behoefte is aan een tweede termijn. Jawel. Mevrouw Van der Kammen. Sorry, ik had u niet zien reageren. Gaat uw gang, mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Op de interruptie die ik zojuist pleegde, kreeg ik toch een teleurstellend antwoord van het college. Kijk, de gedeputeerde heeft gewoon letterlijk

aangegeven dat een overheid niet voor bankier moet willen spelen. Dat is een heel harde uitspraak. En om dan hier te doen alsof er toch allerlei gradaties in mogelijk zijn, komt toch wel heel gekunsteld over.

Over onze kwestie van aanvaardbaar risico zou ik toch wel eens heel concreet van het college willen weten hoeveel geld de provincie nou bijvoorbeeld kwijt mag raken om nog te spreken van aanvaardbaar. Benoem dat nou eens. We moeten alleen maar gejubel in het Statenvoorstel lezen over de mogelijke 20 miljoen euro die het kan gaan opleveren. Dat is allemaal leuk en aardig, maar wat zou het kunnen kosten? Dat is heel belangrijk voor onze afwegingen, die wij moeten maken. Daar wil ik gewoon graag een antwoord op hebben.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. Zijn er nog anderen? Nee. Dan wil ik de gedeputeerde vragen nog op de laatste in tweede termijn gemaakte opmerkingen te reageren.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Wat mag het kosten? Alleen de kosten voor beheer, mevrouw Van der Kammen, en voor de rest 0 euro. Dus dat is wat het mag kosten. Ik heb net aangegeven hoe we de risico's ook kwantificeren, dus duidelijker kan het echt niet zijn. Nul.

De heer Bahar. Misschien toch een handreiking in uw richting. En ik kijk ook naar de heer Heijmans, want als u inderdaad als vliegen op mijn schouder had mogen zitten om in dat Treasury committee eens mee te kijken hoe wij op basis van scenario's de discussie met elkaar hebben gevoerd en de keuzen hebben gemaakt, dan hecht ik eraan om u daar op een of andere manier meer inzicht te gaan verschaffen, zodat u ook meer comfort krijgt bij de degelijkheid waarmee we het organiseren. Dus ik ga eens even met onze mensen in conclaaf over hoe wij de informatievoorziening vanuit het Treasury committee inzichtelijker maken. En ook om inzicht te verschaffen hoe dat nu eigenlijk werkt, zodat er ook wat meer comfort ontstaat bij de wijze waarop we te werk gaan. Want dat is buitengewoon zorgvuldig, maar dat moet ook gedeeld worden.

De **voorzitter**: Oké. Het punt is helder. Mevrouw Van der Kammen, interruptie.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, ik hoor de gedeputeerde zeggen, voorzitter, dat het van alles mag opbrengen. Fijn om te horen dat er geen verliezen zouden mogen optreden. Maar dat impliceert toch dat je dan op triple A zou moeten blijven? Bent u dat niet met mij eens, gedeputeerde?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nee.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Hiermee zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn van dit voorstel. Ik kijk naar de klok en de afspraak is dat wij nu gaan stemmen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Mag ik een punt van orde maken in het kader van het stemmen?

De **voorzitter**: U mag immer en altijd een ordevoorstel doen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Ik heb begrepen dat in het kader van de reactietermijn het toch wel zeer verstandig zou zijn als wij vandaag besluiten over de klacht van PSP, om het zo maar even te noemen. En ik zou graag willen verzoeken om na behandeling van dat agendapunt te gaan stemmen in plaats van nu te gaan stemmen. Ik heb begrepen dat er geen spreekijd is voor dat agendapunt, maar dat er wel

tussendoor nog het reglement van orde behandeld wordt. En ook daar zou ik de urgentie van besluitvorming willen aanreiken.

De **voorzitter**: Goed. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Mag ik dit voorstel van de heer Van Gruijthuijsen ondersteunen?

De **voorzitter**: Dat mag, maar ik breng het gewoon even netjes in stemming, zoals de spelregels voorzien. Het voorstel luidt eigenlijk dat we de stemming die ongeveer nu was voorzien, uitstellen tot de behandeling van 18/17 en 33/17. Dat zal naar verluid overigens niet zo heel veel tijd gaan kosten, dus ik heb begrepen dat het verzoek is om daarna de stemmingen te gaan doen. En daarna behandelen we dan de andere nog liggende voorstellen. Daarover wordt dan gestemd in de volgende vergadering. Wil er nog iemand het woord voeren over dit voorstel? Nee. Dan breng ik het voorstel in stemming. De fractie van de VVD.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Gelet op juist het onderwerp Reglement van Orde, dat op de agenda staat, zou het een slechte zaak zijn om de voorgenomen wijziging vast te stellen en het nu al inconsequent toe te passen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen.

18/17 Reglement van Orde

De **voorzitter**: Dan zetten wij de vergadering nu voort met de behandeling van het Statenvoorstel 18/17, inhoudende het Reglement van Orde. Ik wil de vicevoorzitter vragen om hier achter de tafel plaats te nemen en degenen die vanuit uw Staten het woord wensen te voeren zich klaar te maken voor die behandeling. Dat is overigens één woordvoerder, die zich heeft gemeld. Dat is de heer Van Hattem. Aan hem geef ik hier graag het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Voorzitter. De aanleiding voor deze wijziging is de aanpassing van de nieuwe werkwijze, die van begin af aan niet goed functioneerde en voortdurend inconsequent werd toegepast. Vooropgesteld, de PVV-fractie was, is en blijft tegen de opzet van deze nieuwe werkwijze en heeft altijd en bij herhaling gewezen op de tekortkomingen. De nu voorliggende wijzigingen zijn hooguit praktische en cosmetische aanpassingen, maar geen overtuigend betere opzet. Een opzet die recht zou moeten doen aan het dualisme en het daarop gebaseerde sturen met kaders, waarbij PS zowel hun kaderstellende als controlerende taak richting GS overtuigend kunnen uitoefenen. Nu worden te veel zaken afgehandeld als Statenmededelingen.

Een aantal vragen en opmerkingen over de wijzigingen. Allereerst, waarom ontbreken in de begripsbepalingen omschrijvingen voor themavergadering, woordvoerdersoverleg en rondvraagmoment? Hoe effectief is een rondvraagmoment nog als dit drie dagen vooraf moet worden aangemeld terwijl mondelinge vragen de avond voorafgaand aan PS nog kunnen worden aangemeld?

De opzet van informerende en oordeelsvormende themabijeenkomsten is nader uitgewerkt, maar de mengvorm daarvan niet. Hoe moet hier in de praktijk mee worden omgegaan?

Nu al is duidelijk – dat bleek zojuist ook – dat het vaste stemmingsmoment niet consequent toegepast zal worden. Begin daar dan ook helemaal niet aan en stem direct na afhandeling van een onderwerp. Dan is het ook voor de buitenwacht meteen veel duidelijker.

Artikel 9 lid 2 sub a stelt dat de procedurevergadering beslist over themavergaderingen. Het laatste woord is echter altijd aan heel PS. En ongeacht de locatie van de themabijeenkomst moet er altijd een audio-opname worden gemaakt. Daarover zal de PVV-fractie een amendement indienen. Voorzitter. Tot zover in eerste termijn.

Amendement A1 'Bepalingen in het Reglement van Orde inzake audio-opname'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 19 mei 2017, behandelend het Statenvoorstel 18/17 over Reglement van Orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

dat de tekstpassage van artikel 11 lid 7 van het ontwerpbesluit 18/17 B

'Van een themabijeenkomst wordt, voor zover de locatie van de themabijeenkomst dit toelaat, een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.' vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'Van een themabijeenkomst wordt een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

en besluiten:

dat de tekstpassage van artikel 14 lid 7 van het ontwerpbesluit 18/17 B

'Van het rondvraagmoment wordt, voor zover de locatie van het rondvraagmoment dit toelaat, een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.' vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'van het rondvraagmoment wordt een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

en besluiten:

dat de tekstpassage van artikel 15 lid 7 van het ontwerpbesluit 18/17 B

'Van het woordvoerdersoverleg wordt, voor zover de locatie van het woordvoerdersoverleg dit toelaat, een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.' vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'van het woordvoerdersoverleg wordt een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

Toelichting:

Artikel 11 lid 6 van het Reglement van Orde geeft aan dat van themavergaderingen géén schriftelijk verslag wordt gemaakt. Daarnaast is noch voor het rondvraagmoment (artikel 14), noch voor het woordvoerdersoverleg (artikel 15) een bepaling opgenomen omtrent schriftelijke verslaglegging. De bepalingen over verslaglegging van themavergaderingen, rondvraagmomenten en woordvoerdersoverleggen beperken zich daarmee tot de digitale audio-opnames. Omwille van de transparantie van het openbaar bestuur van onze provincie mag, behalve de live-uitzending, verslaglegging middels audio-opnames niet beperkt worden vanwege de vergaderlocatie.

PVV Noord-Brabant: Alexander van Hattem"

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage en zie het amendement dan graag tegemoet, zodat het meegenomen kan worden in de beantwoording. Oké. Het amendement wordt bekeken en gekopieerd. Ik geef het woord aan de heer Van Gruijthuijsen, die de beantwoording namens het Presidium ter hand zal nemen. Aan hem het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Dank u wel, voorzitter. Ik mag inderdaad namens het Presidium antwoord geven. En het is elke keer een genoegen om dit te doen.

In 2015 zijn we begonnen met deze nieuwe werkwijze, die democratisch door de Staten is vastgesteld. En ik denk dat het goed is om na verloop van tijd toch aan een aantal knoppen te draaien. En zo hebben de Staten ook met zijn allen of in ieder geval qua meerderheid besloten om aan die knoppen te draaien. En om dat zorgvuldig te doen vraagt dat ook om inderdaad een aanpassing van het Reglement van Orde. Een aantal zaken staat daarin omschreven, om dingen te verduidelijken. Een aantal zaken, die wellicht al vanzelfsprekend duidelijk zijn, hoeven niet opgeschreven te worden in het Reglement van Orde. En daarom zullen er ook juist een aantal dingen zijn die ontbreken in het Reglement van Orde.

We hebben in het Presidium, en volgens mij niet alleen in het Presidium, gesproken over het afstemmen van de deadline, wanneer wel of niet aangegeven wordt voor een interpellatiedebat, voor een mogelijkheid om

mondelinge vragen te stellen of over een actuele motie te stemmen. Daarover hebben we denk ik zorgvuldig met elkaar van gedachten gewisseld. Maar we hechten ook aan een zorgvuldige voorbereiding. Vandaar dat nogmaals door de griffie is gekeken welke termijn aan het instrument gehangen kan worden om inderdaad vanuit het oogpunt van die zorgvuldigheid te handelen. En vandaar dat er inderdaad verschillende momenten worden gehanteerd. Dat is een keuze. Wellicht zouden we daar met zijn allen zeggen dat we dat anders willen, dat we dat gelijk willen trekken. Maar uiteindelijk hebben we als Presidium gezegd: dit voorstel brengen we op deze wijze met deze samenstelling naar de Staten.

De **voorzitter**: Interruptie Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Het punt blijft toch een beetje dat je nu voor een rondvraagmoment, dat eigenlijk de meest laagdrempelige manier van een vraag stellen aan GS zou moeten zijn, een termijn van drie dagen gaat opleggen. En een mondelinge vraag kan blijkbaar met een voorbereidingstermijn van één avond af. En dan zou je toch normaal gesproken moeten zeggen: dat moet toch eenduidig zijn. In de vorige periode konden we gewoon aan het begin van een commissievergadering inventariseren of er nog punten voor de rondvraag zijn. En aan het einde van die commissievergadering kon een gedeputeerde daar gewoon keurig op antwoorden. Dat kon toen heel makkelijk en nu zou dat allemaal heel veel voorbereiding moeten kosten. Waar zit nou dat verschil in?

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Ja, nogmaals, dan val ik in herhaling, mijnheer Van Hattem, dat hebben we inderdaad door de griffie nogmaals laten uitzoeken. Verder hebben we daar in het Presidium op dat moment niet meer echt over gesproken. Ik had daar graag uw oordeel op dat moment gehoord. Daar gaan we hier denk ik nu niet uitkomen. De griffie heeft goed gekeken welk instrument welke voorbereidingstijd verdient om het zorgvuldig te doen, om ons als Staten weer in positie te brengen. En dit is de uitkomst. En daar houd ik me aan, ook namens het Presidium te spreken.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik twijfel aan de motivering om ons als Staten in positie te brengen. Ik denk dat het meer is om GS in positie te brengen in plaats van de Staten in positie te brengen. Dit werpt eerder een belemmering op om PS in positie te brengen om efficiënt en op korte termijn laagdrempelig vragen te kunnen stellen. En nu wordt het echt weer een heel voorbereidingstraject dat eraan voorafgaat met verschillende maatstaven.

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Nou ja, dat is een mening van de heer Van Hattem. Het Presidium heeft een andere opvatting. Een van de andere vragen is de mengvorm van de verschillende themavergaderingen. Uiteindelijk is de afgelopen periode of deze periode gebleken dat wanneer we echt een harde lijn zetten voor een informatiebijeenkomst of een thema-oordeelsvormende bijeenkomst, dat niet de oplossing is. En als we uitgaan van een hoofdkleur, is het een themabijeenkomst met een informatief of oordeelsvormend karakter, doet dat meer recht aan de wensen die wij als Presidium en als Staten hebben. Het stemmoment, dat is dan zo. Ik denk dat we dat met zijn allen – dat woord is vandaag al vaker gevallen – toch op een Brabantse manier oplossen. Ik denk dat de uitgangspunten rondom het stemmoment heel duidelijk zijn. En ja, nood breekt wet af en toe, mijnheer Van Hattem.

Volgens mij kom ik dan – ook gezien de korte spreektijd die ik heb – toe aan het vormen van een oordeel over het amendement. Dat zou ik u willen ontraden.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Gruijthuijsen. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat lijkt het geval. De heer Van Hattem. Gaat uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik heb geen inhoudelijke argumenten gehoord waarom dit amendement ontraden zou moeten worden. En we hebben toch wel degelijk een aantal belangrijke redenen om dit toch in te zetten. Want er zijn namelijk geen bepalingen opgenomen voor verslaglegging, zoals in het amendement te lezen is, voor betreffende bijeenkomsten anders dan de audio-opnamen. En als die dan om een locatie niet gemaakt kan worden, is dat wel voor de openbare transparantie een zeer slechte zaak. Dus daar nog graag een reactie op zo meteen.

Dan, voorzitter, voor mijn tweede termijn wil ik nog zeggen dat de nieuwe instrumenten in het rvo zodanig in een cocon van procedures en regeltjes zijn verpakt dat PS geen stralende, dualistische vlinder wordt, maar een trage, bureaucratische rups blijft. Zeker als in de procedurevergadering de coalitiepartijen als een processierups blind achter het college blijven aan lopen. Daarmee leveren zij ook hetzelfde op als een processierups: de nodige irritatie bij anderen. De PVV zal dan ook om deze redenen tegen het voorstel stemmen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Ik geef de heer Van Gruijthuijsen graag gelegenheid om op de door u nog naar voren gebrachte punten te reageren.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Ik kwam toen ik achter de tafel zat er nog even achter dat ik uw laatste vraag in eerste termijn niet beantwoord had over de beslissingskracht van de procedurevergadering of het Presidium. Uiteindelijk gaan de Staten over de orde. Dat heeft u net ook gezien, toen er een punt van orde werd aangevraagd. De Staten gaan dan uiteindelijk ultimo over de wijze van besluitvorming. Maar ter voorbereiding daarvan worden er nog altijd besluiten genomen. En dat is denk ik geen probleem.

U zegt met uw amendement – en daar vond ik een beetje een soort paradox – via het Reglement van Orde in een cocon te worden gegoten, in een cocon gezet, eigenlijk in een soort harnas gezet. Ik denk dat u met het amendement zegt zichzelf in een harnas te zetten. Als uitgangspunt wordt een daadwerkelijke inspanning gedaan om bijeenkomsten te voorzien van een audio-opname. Maar bij het zo zwart-wit stellen dat het per se zo moet, daar zetten we onszelf als Staten op een been waar we niet op zouden willen staan. Dus dat is de argumentatie om het amendement af te raden.

De **voorzitter**: Interruptie Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben toch even naar voren gekomen, omdat ik daarover precies ook iets wil zeggen en vragen. Want ik denk dat het niet zo slecht is dat we dit doen. Het is voor de openbaarheid natuurlijk heel belangrijk dat iedereen de vergadering kan volgen en dan wordt er op die manier tegelijkertijd verslag gelegd van de vergadering. Dat is niet slecht. In de tekst, zoals die er oorspronkelijk staat, staat 'voor zover de locatie dit toelaat'. Dan denk ik die wel heel open te vinden. Wat de PVV hier eigenlijk voorstelt met dit amendement, is dat we er in principe altijd voor zorgen dat er op die manier verslag wordt gelegd. Ik zou me nog kunnen voorstellen – en dan kijk ik even naar de PVV – dat je het op zo'n manier doet dat je zegt: tenzij het echt om heel bijzondere redenen niet mogelijk zou zijn. Dan draai je het om, maar dan houd je toch vast aan die openbare verslaglegging. Dat zou mijn advies zijn.

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Ik kan niet anders doen dan het amendement beoordelen zoals het hier ligt. Ik kan dat verder niet te vrij interpreteren. Zoals ik net ook al zei gaan de Staten over de orde. Het behandelen van een onderwerp op een locatie, waar wellicht geen audio-opnamen gemaakt kunnen worden, moet denk ik kunnen, maar het uitgangspunt staat in het huidige voorstel van het Reglement van Orde.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja. Misschien is het mogelijk dat de PVV ..., dat we het nog iets veranderen. We hebben natuurlijk heel vaak over het reglement gesproken. Ik vind het ook jammer dat we dit niet eerder hebben kunnen oppakken en dat het zo laat komt, want dan hadden we het gewoon in een eerder stadium kunnen oppakken. Maar ik vind wel dat de PVV hier een goed punt naar voren brengt. Dat is mijn mening.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Juist dit punt hebben we in het Presidium wel vaker al naar voren gebracht. Het punt is nou juist dat in het reglement geen enkele verdere waarborg is opgenomen voor verslaglegging van een dergelijke bijeenkomst. Er staat nergens dat er iets genoteerd moet worden. En als er geen audio-opnamen worden gemaakt, is er niks meer te herleiden, niks meer terug te halen, niks voor de buitenwacht. Er zit gewoon geen enkele garantie in. En wat is nu het bezwaar om als u een keer naar een externe locatie zou gaan – dat hoeft van mij niet per se, maar als het een keer zou voorkomen – om dan in ieder geval iets van mobiele audioapparatuur – het kan een kleine voicerecorder zijn – mee te nemen om een opname te maken? Dat principiële bezwaar vind ik nogal zwaarwegend om te zeggen dat er dan maar helemaal geen opname en registratie van deze vergadering is.

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Mijnheer Van Hattem. Dat hebben we ook in het Presidium besproken, dat het uitgangspunt duidelijk is. Als het in uw amendement zo zwart-wit opgeschreven staat, ontnemen we de Staten een bepaalde mogelijkheid om dat wel te doen. En daar hebben we als Presidium over gesproken. Dat klopt. En we hebben toch deze afweging gemaakt om dit Reglement van Orde naar de Staten te brengen en daar houd ik me aan. Want ik deel die opvatting dat het uitgangspunt inderdaad heel duidelijk is. En daar staan we denk ik met zijn allen voor. Maar dat er altijd eventueel uitzonderingen zijn. En dan vind ik de inhoud en de locatie van een bijeenkomst toch net even leidend, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Zit het dan misschien in het punt dat het niet alleen de audio-opname is, maar misschien het praktische bezwaar van de live-uitzending? Dat daar nog een bezwaar in zit. Als dat nog een punt is dat aangepast zou moeten worden, zullen we daar naar kunnen kijken. Het gaat er mij principieel om dat er van iedere bijeenkomst die wij hier houden als openbaar bestuur – want daar hebben we het over – toch een verslag wordt gemaakt. En in dit geval zou het dan een audioverslag zijn volgens dit reglement.

De **voorzitter**: Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): We hebben het hier volgens mij niet over een liveverslag, maar gewoon over een audio-opname. Een digitale audio-opname gemaakt wordt en beschikbaar wordt gesteld via de website. Nogmaals, het uitgangspunt is denk ik gedeeld in het Presidium. Zeker het live beluisteren vind ik een heel lastige. Dit gaat nog een fase verder. Maar nogmaals, dat doet niks af aan het uitgangspunt dat ik zojuist zei, dat er altijd eventueel een mogelijkheid kan zijn om er geen audio-opname van te maken. Wat dat betreft is ook dat vanuit het Presidium het punt: alles op alles, ja, maar wel met een bepaalde redelijkheid.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik wil er toch voor pleiten om er een beetje praktisch mee om te gaan. In principe wordt er een opname gemaakt. Maar, voorzitter, we doen dat op een locatie waarvan we het nu nog niet weten. En wat ik wel weet is dat je heel vaak op andere locaties bent, waar men misschien wat minder professioneel is met geluidsinstallaties en die niet functioneren. Dat zou betekenen dat je je vergadering dus niet door kunt laten gaan. Dat moeten we heel praktisch gezien niet willen. Ik ben het er absoluut mee eens dat die opname er in principe moet komen, maar laten we wel een beetje praktisch blijven. Mensen, kom op.

De **voorzitter**: De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik zou me voor kunnen stellen, mijnheer de voorzitter, dat we alles doen om het wel mogelijk te maken om verslaglegging te hebben. Ik heb ook wel een vraag aan de heer Van Hattem. Als uw amendement wordt aangenomen, stemt u dan ook in met de voorliggende verordening, het Reglement van Orde?

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nee, zoals ik heb aangegeven, zitten er meer elementen in dan alleen dit punt waardoor wij nog bezwaren hebben tegen het Reglement van Orde. Dat heb ik net duidelijk uiteengezet. Maar ik vind dit wel een fundamenteel punt, wat ik ook in het Presidium heb aangegeven: openbaarheid van wat wij hier doen voor iedere burger, voor iedereen buiten het provinciehuis, die ook moet kunnen volgen waarmee wij bezig zijn. Zoals ik heb aangegeven, als het een punt is van de live-uitzending, dan wil ik nog wel een aangepaste versie ervan maken. Dat in ieder geval de opname gewaarborgd is, dat er in ieder geval verslaglegging is. Maar er moet in ieder geval een verslaglegging beschikbaar zijn.

De **voorzitter**: De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ja. Dus ik herhaal mijn vraag aan u. Als u dit heel fundamentele punt, zoals u het zelf omschrijft, binnenhaalt via dit amendement, stemt u dan voor de wijziging van het Reglement van Orde?

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb zojuist ook al in tweede termijn aangegeven dat wij geen voorstander zijn van het voorgelegde Reglement van Orde. Alleen los van het feit of wij voor of tegen het Reglement van Orde zelf zijn, vind ik dit een dusdanig zwaarwegend punt dat ook als wij tegen het Reglement van Orde

stemmen, dit niet zomaar de revue mag passeren. Dit moet voor iedereen ... Dit is in het algemeen belang, ongeacht of wij daar voor of tegen zijn. Wij zijn tegen het Reglement van Orde.

De **voorzitter**: Uw punt is helder. De gedachten zijn gewisseld. Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik wil toch nog even in herinnering roepen dat we net twee bijeenkomsten gehouden hebben op locatie. We waren van plan om de bijeenkomst vanmorgen in het museum te houden. Ik heb er toen voor gepleit dat het wel uitgezonden zou moeten kunnen worden en vastgelegd moest worden. Daarom is die op het provinciehuis gehouden.

Vorige week of twee weken geleden was er een bijeenkomst over 380 kV in Helmond. We zijn speciaal uitgeweken naar de raadzaal, zodat het vastgelegd kon worden. Dat waren themabijeenkomsten. Ik hoor de heer Van Hattem zeggen dat hij iets wil aanpassen in zijn tekst. De bepaling 'voor zover de locatie van de themabijeenkomst dit toestaat', vind ik wel een zwakke formulering. Dus ik hecht ook aan die openbaarheid en ik hoop dat we eventueel snel kunnen overleggen over een tekstvoorstel.

De **voorzitter**: Goed. Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Ik denk dat we dat met zijn allen onderschrijven dat er een inspanningsverplichting is. U haalt even twee casussen aan waar inderdaad de griffie een inspanning heeft verricht om dat uitgangspunt te delen. Dat is denk ik de ruimte die we met zijn allen kunnen en willen pakken, ook luisterend naar de woorden van de heer Heijmans. Hij zegt dat we naar de toekomst toe nog niet weten waar het eventueel niet zou kunnen. En dat zou ons denk ik te veel beperken. Dus ik deel de uitgangspunten, alleen ik ontraad dit amendement.

De **voorzitter**: Dan de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Voordat u de beraadslaging sluit, zou ik dan willen vragen om toch een klein moment te schorsen, zodat ik een aangepast amendement kan indienen.

De **voorzitter**: Als dat hanteerbaar is, stel ik voor dat u het dan luid en dan luid en duidelijk voorleest. Dan brengen we het straks zo in stemming. Ik zou het praktisch proberen te doen. Als u een toegespitst amendement 1a voorstelt, dan schors ik nu de vergadering voor twee, drie minuten (17.29 uur) en dan horen we of dat gelukt is.

Schorsing.

De **voorzitter**: Goed. Ik heropen de vergadering (17.34 uur) en ik heb begrepen dat de indiener het amendement gewijzigd indient. Omdat het wordt opgenomen, kunnen we er meteen naar luisteren en terugluisteren en dat we dat amendement dan als A1a beschouwen en straks als zodanig in stemming brengen. Ik geef de heer Van Hattem graag de gelegenheid om de wijzigingen duidelijk voor te lezen en aan te geven.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Het gaat om een wijziging op de drie verschillende artikelen, die er in genoemd worden.

De nieuwe versie wordt dan bij artikel 11 lid 7: 'Van een themabijeenkomst wordt een digitale audio-opname gemaakt die, voor zover de locatie van de themabijeenkomst dit toelaat, ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

Dan bij artikel 14 lid 7 wordt de tekst: 'Van het rondvraagmoment wordt een digitale audio-opname gemaakt die, voor zover de locatie van de themabijeenkomst dit toelaat, ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

En ten derde bij artikel 15 lid 7: 'Van het woordvoerdersoverleg wordt een digitale audio-opname gemaakt, die, voor zover de locatie van de themabijeenkomst dit toelaat, ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

Amendement A1a 'Bepalingen in het Reglement van Orde inzake audio-opnames'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 19 mei 2017, behandelend het Statenvoorstel 18/17 over Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017; besluiten:

dat de tekstpassage van artikel 11 lid 7 van het ontwerpbesluit 18/17 B 'Van een themabijeenkomst wordt, voor zover de locatie van de themabijeenkomst dit toelaat, een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.' vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'Van een themabijeenkomst wordt een digitale audio-opname gemaakt die, voor zover de locatie van de themabijeenkomst dit toelaat, ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

en besluiten:

dat de tekstpassage van artikel 14 lid 7 van het ontwerpbesluit 18/17 B 'Van het rondvraagmoment wordt, voor zover de locatie van het rondvraagmoment dit toelaat, een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.' vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'Van het rondvraagmoment wordt een digitale audio-opname gemaakt die, voor zover de locatie van het rondvraagmoment dit toelaat, ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

en besluiten:

dat de tekstpassage van artikel 15 lid 7 van het ontwerpbesluit 18/17 B 'Van het woordvoerdersoverleg wordt, voor zover de locatie van het woordvoerdersoverleg dit toelaat, een digitale audio-opname gemaakt die ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.' vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'van het woordvoerdersoverleg wordt een digitale audio-opname gemaakt die, voor zover de locatie van het woordvoerdersoverleg dit toelaat, ten tijde van de vergadering live te beluisteren is en die beschikbaar wordt gesteld via de website van de provincie.'

Toelichting:

Artikel 11 lid 6 van het Reglement van Orde geeft aan dat van themavergaderingen géén schriftelijk verslag wordt gemaakt. Daarnaast is noch voor het rondvraagmoment (artikel 14), noch voor het woordvoerdersoverleg (artikel 15) een bepaling opgenomen omtrent schriftelijke verslaglegging. De bepalingen over verslaglegging van themavergaderingen, rondvraagmomenten en woordvoerdersoverleggen beperken zich daarmee tot de digitale audio-opnames. Omwille van de transparantie van het openbaar bestuur van onze provincie mag, behalve de live-uitzending, verslaglegging middels audio-opnames niet beperkt worden vanwege de vergaderlocatie.

PVV Noord-Brabant: Alexander van Hattem"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. Ik merk wel op – maar dat kunnen we terugluisteren op de band – dat hij zich één keer verspreekt, daar waar 'rondvraagmoment' staat zei hij 'themavergadering'. Maar dat heb ik dus bij dezen nu zo gecorrigeerd.

De essentie van de verandering lijkt mij duidelijk. Er is een principiële verplichting om een audio-opname te maken. En daar waar mogelijk wordt die ten tijde van die vergadering ook live uitgezonden. Ja? Ik stel voor dat we dat amendement zo dus nu ingediend hanteren. We zullen dat even netjes verwerken, maar de bedoeling is volstrekt helder.

Ik wil dan de heer Van Gruijthuijsen vragen om te reageren op het nu veranderd ingediende amendement. En dan zijn we klaar met de beraadslagingen. Ik wil de heer Van Gruijthuijsen vragen of hij wil reageren.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Voorzitter. Namens het Presidium reageer ik, mijnheer Heijmans. Alles overwegende, ook gezien de beraadslaging en het debatje dat hiervoor heeft plaatsgevonden, denk ik dat het geen enkel probleem is om dit amendement te volgen.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik neem de heer Van Gruijthuijsen niks kwalijk, maar ik vroeg me dus af hoe iemand namens het Presidium kan reageren op een voorstel dat niet door het Presidium is besproken, waarvan de heer Van Gruijthuijsen dus in feite niet weet wat de mening is van een groot deel van het Presidium. Hier hebben we dus een probleempje, lijkt mij zo. In ieder geval niet namens mij, uw beantwoording op dit amendement.

De **voorzitter**: Oké. Weet je, problemen zijn er om opgelost te worden. En in dit geval kunnen we zo dadelijk gewoon stemmen. En dan blijkt wel of er steun voor het amendement is. Gelukkig is dat moment nu heel dichtbij. En volgens mij is het duidelijk wat we willen. Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (Presidium): Ik laat het aan de stemming van de Staten over, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Ja. Dus het advies van het Presidium luidt nu: we laten het aan het oordeel van uw Staten over. Dan ronden we hiermee de beraadslagingen op dit onderwerp af.

33/17 Beslissing inzake klacht Landelijk bestuur PSP'92

De **voorzitter**: En dan gaan we nog even voor de zekerheid vragen. Ik heb geen spreektijden doorgekregen over 33/17, de beslissing inzake klacht Landelijk bestuur PSP'92, zodat ik zo dadelijk bij de stemming kan veronderstellen dat we dat bij acclamatie kunnen aannemen. Geen woordvoering, stel ik vast.

Stemming

De **voorzitter**: Ik kondig aan dat we nu gaan stemmen. De heer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Op grond van artikel 28 van de Provinciewet onthoud ik mij van stemmen bij voorstel 17/17.

De **voorzitter**: Waarvan akte.

30/17 Statenvoorstel Lijst Ingekomen Stukken periode 23 maart 2017 tot en met 19 april 2017

De **voorzitter**: Goed. Wij gaan de stemming nu aanvangen. Allereerst vraag ik of u stemming wenst over het Statenvoorstel 30/17. Dat betreft de lijst van ingekomen stukken en de door de griffier voorgestelde wijze van afdoening. Wenst iemand daarover stemming? Dat is niet het geval. Dan is dit aangenomen.

31/17 Notulen van de PS-vergadering 24 maart 2017

De **voorzitter**: Dan stel ik aan de orde de vraag of iemand stemming wenst over de notulen van de vergadering van 24 maart 2017, bij u bekend onder stuknummer 31/17. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Dan zijn die vastgesteld en aangenomen.

12/17 Jaarstukken 2016

De **voorzitter**: Dan wil ik nu in stemming brengen het Statenvoorstel van de jaarstukken. Daar zijn moties op ingediend en die worden uiteraard als eerste in stemming gebracht. Sorry. Amendementen eerst, eerst het voorstel. Excuus. Het Statenvoorstel als eerste en daarna de drie moties, die bij u bekend zijn onder 1a, 2a en 3. De fractie van de VVD. Dus eerst het voorstel. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: En motie 4 ook nog. Excuus. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor met stemverklaring. We zijn blij met de toezeggingen en houden de gedeputeerde daar ook aan. Laat het debat een signaal zijn dat het CDA net als veel andere partijen de jaarrekening essentieel vindt als controlerend middel. We komen schriftelijk terug op het Groenfonds.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor met dezelfde stemverklaring als het CDA.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor met dezelfde stemverklaring als het CDA.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen. Dan komen nu dus inderdaad de moties. Allereerst motie 1a, de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen met stemverklaring. Wij zouden wel graag zien dat de inleiding van de jaarstukken meer to the point wordt opgesteld, zodanig dat we daar ook in terug kunnen lezen wat hier beoogd wordt.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor met stemverklaring. Wij zien wel de meerwaarde in een verantwoordingsbrief als aanvulling op de huidige stukken om een totaaloverzicht te krijgen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor met dezelfde stemverklaring als D66.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen. Dan gaan we naar motie 2a. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor met een stemverklaring. Hoewel in het dictum vermeld is dat het gaat om een bureau, zou de PVV er wel van uit willen gaan dat het hier gaat om de ZRK als immers een altijd kritische organisatie.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan motie 3. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. Dan als laatste motie onder stuknummer 4. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De motie is verworpen. De griffier wijst mij erop dat uit de telling is gebleken dat voor motie 2a, waarvan ik zei dat die is aangenomen, de stemmen blijken te zijn gestaakt. Dat wil zeggen dat die motie opnieuw in stemming komt in de volgende vergadering, als ik uit mijn hoofd het Reglement van Orde, de Provinciewet zelfs ken. Hoger kan niet. Die komt dus terug. Nieuwe ronde, nieuwe kansen.

17/17 Vierde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dan gaan we nu stemmen over het Statenvoorstel de vierde wijziging Verordening treasury Noord-Brabant, onder stuknummer 17/17 bij u bekend.

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. Toch nog even ter verduidelijking. Gaat het nu over 1a of 2a? Want over 2a had u in eerste instantie volgens mij verteld dat die niet was aangenomen.

De **voorzitter**: Het ging om motie 2a.

De heer **Heijmans** (SP): En die was verworpen.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Volgens mij zijn de stemmen gestaakt.

De **voorzitter**: De stemmen zijn gestaakt. Dus komt die terug. Ja? Nu gaan we stemmen over Statenvoorstel 17/17, de Treasuryverordening. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor met stemverklaring. Wij zijn zeer tevreden over de toezeggingen van de gedeputeerde om hier verder met scenario's op in te gaan.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Bahar** (CDA): Tegen met stemverklaring. Tijdens de behandeling is helaas gebleken dat er onvoldoende inzicht verkregen kon worden in het proces op dit moment. Hoewel we de toezegging van de gedeputeerde waarderen, zal dat pas achteraf zijn. En het tweede deel is dat we ook tijdens de behandeling kennelijk discussie hebben over letterlijke teksten in eerdere evaluatierapporten. Beide argumenten zijn zwaarwegend genoeg om tegen te stemmen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Smeets** (GL): Voor met stemverklaring. We zijn blij met de toezegging van de gedeputeerde om de scenario's te bespreken en zo snel mogelijk met het Treasury committee bij elkaar te komen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen.

18/17 Reglement van Orde

De **voorzitter**: Dan komen we nu bij het Statenvoorstel inzake het Reglement van Orde. En zoals u zich herinnert, breng ik daarbij in stemming het gewijzigde amendement A1, zoals ingediend door de fractie van de PVV. Ik breng eerst het amendement in stemming. De VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen met stemverklaring. Wij achten het niet uitgesloten dat audioapparatuur op enig moment niet zal werken. En dat zou dan betekenen dat de vergadering niet door zou gaan. Daar willen wij graag niet mee instemmen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor met een stemverklaring. In deze moderne tijd met deze moderne middelen is er altijd wel een opnametelefoontje te vinden, zodat een opname te regelen valt.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan breng ik nu in stemming het voorstel zelf. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Wij zijn geen processierups.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dan is dit voorstel aangenomen.

33/17 Beslissing inzake klacht Landelijk bestuur PSP'92

De **voorzitter**: Dan als laatste het Statenvoorstel beslissing inzake klacht landelijk bestuur PSP'92. Wenst iemand stemming hierover of kan ik bij acclamatie vaststellen? Niemand wenst stemming. Dan is het voorstel unaniem aangenomen.

Besprekstukken

De **voorzitter**: Dan zijn we hiermee aan het einde gekomen van de stemmingen en hervatten wij de vergadering met de behandeling van het Statenvoorstel vaststelling Planschadeverordening.

03/17 Vaststelling Planschadeverordening provincie Noord-Brabant

De **voorzitter**: Maar ik kijk even rond naar de klok en de inwendige mens of het nog nodig is om ... Nee, we gaan door? Prima. Maar ik leg het even netjes aan u voor. Dan gaan we meteen beginnen en dan snap ik waarom de heer Everling zei 'laten we doorgaan', want u had als eerste op de spreeklijst gestaan. U ziet af van het woord. Dan is nu de heer Smeets van de fractie van GroenLinks aan het woord over de Planschadeverordening. Aan hem het woord.

De heer **Smeets** (GL): Dank u, voorzitter. Een korte bijdrage, een minuut. Een paar vragen bij de Verordening planschade. Waarom komt deze verordening pas nu op de agenda? Er is blijkbaar een wettelijke verplichting, heb ik in de stukken gezien. Er is blijkbaar een aantal grote inpassingsplannen geweest, waar nog geen sprake van planschade is geweest. En ik vroeg me ook af of er in de afgelopen jaren ook planschade is geconstateerd. Want ik zie in de toelichting ook staan dat er verder nog geen financiële gevolgen voor de provincie zijn. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeets voor zijn bijdrage. Dan is nu, even kijken, mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Ik zie af van mijn bijdrage.

De **voorzitter**: Dan de heer Heijman. Ziet af van zijn bijdrage. Dan geef ik meteen het woord aan de heer Van Merrienboer.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Dank je. Alleen de vraag van de heer Smeets. Waarom ligt hij er niet, terwijl er wel een wettelijke verplichting ligt? We hebben geprobeerd toe te lichten. We hebben zo weinig pip's opgesteld dat kennelijk die behoefte indertijd niet gevoeld werd. Ik vind het wel belangrijk. Het gaat over de spelregels waarmee je planschade regelt. Ook in het verleden is er planschade geregeld, maar dan niet op basis van in de verordening vastgestelde spelregels. En dat doen we nu wel. En daarmee waarborgen we denk ik voor burgers/belanghebbenden de kwaliteit van de planschadeafwikkeling.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. Dan sluit ik de beraadslaging en dan gaan we over dit voorstel in een volgende vergadering stemmen.

21/17 Tweede wijzigingsverordening Algemene subsidieverordening Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dan is nu aan de orde het laatste agendapunt voor vandaag. En dat is het Statenvoorstel Tweede wijzigingsverordening Algemene subsidieverordening van onze provincie Noord-Brabant. De eerste termijn van uw Staten. De heer Steenbakkers heeft het woord.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Dank. Slechts twee heel korte vragen over dit stuk. In de verordening en toelichting staat veel geschreven over hoe en wat met betrekking tot de verschillende subsidies. Een aantal subsidies is meerjarig, dan wel structureel van aard. En instellingen die deze verkrijgen

houden hier als zodanig ook rekening mee in hun meerjarenperspectief en begroting. We hebben niet in de verordening of toelichting kunnen lezen hoe omgegaan dient te worden met wijzigingen in deze subsidieverstrekkings. De vraag is: waar hebben wij ons als provincie aan te houden als wij subsidies wensen te verhogen, te verlagen of te verstoppen? Dat is namelijk de afgelopen jaren een paar keer gebeurd, dus dat willen we graag terugzien. Daarnaast hebben we vorig jaar meegemaakt dat er een incidentele subsidie wordt beschikt aan een organisatie voordat een algemene subsidieregeling voor een gelijksoortige organisatie wordt vastgesteld. Kan dit volgens de huidige subsidieverordening? Wij konden dit niet teruglezen.

De **voorzitter**: Herhaalt u het maar even.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Eigenlijk is het dus de vraag dat er vorig jaar op het sociale veerkrachtdomein een x-aantal subsidies nogal plotsklaps is gestopt. In deze subsidieverordening staat een heleboel wat die organisaties allemaal moeten, maar waar moeten we ons nou zelf aan houden en moeten wij tijdig mensen informeren?

En de tweede vraag heeft u wel goed begrepen? Anders herhaal ik die ook graag. De tweede vraag is dat we vorig jaar hebben meegemaakt, bijvoorbeeld bij het voorstel kredietunies, dat er eerst een incidentele subsidie wordt beschikt aan een vereniging en er vervolgens een algemene subsidieregeling komt voor meerdere kredietunies, waar die zich op in kunnen schrijven. En dat riep in het veld bij die kredietunies wat rare vragen op, van hoe dit nu kan dat dit zo volgtijdelijk gebeurt. Ja?

De **voorzitter**: Ja. Doorgekomen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Heijmans van de fractie van de SP. Het is niet helemaal vrij. Het is het voorliggende voorstel eigenlijk. Nee? Dan ziet u af. Oké. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. We bespreken hier een wijziging van de Algemene subsidieverordening Noord-Brabant, kortweg de ASV. Deze wijziging bevat een aantal verschillende elementen. Allereerst het wegnemen van de bestaande onduidelijkheid over de verschillende subsidievormen. Dat is uitstekend. Het was lang niet altijd duidelijk wat nu precies werd bedoeld met een begrotingssubsidie, omdat het kan gaan om wezenlijk verschillende vormen daarbinnen. En daarom is een verheldering in de verordening op die punten een prima zaak. Ook een niet meer actuele verwijzing en enkele technische punten over de toelichting van de ASV worden meegenomen. Prima.

Voorzitter. Dan een punt waar de PVV minder gelukkig mee is, het punt van de lastenvermindering. De PVV vindt het verantwoorden van de besteding van subsidiegeld, belastinggeld waar burgers heel hard voor hebben moeten werken, een zeer serieuze aangelegenheid. Versoepeling van de regels vinden wij dan ook geen goed idee. In de huidige regeling is een voortgangsverslag geen vrijblijvendheid, maar een verplichting bij subsidies boven de 125.000 euro. Het college wil nu toe naar een situatie waarin een voortgangsverslag voor subsidies vanaf 25.000 euro een optie is waar het college naar eigen inzicht gebruik van kan maken. Ook wil het college toe naar een situatie waarbij organisaties waarbij subsidies worden gestapeld, nog maar eenmaal hoeven te verantwoorden. Voorzitter. Dat vindt de PVV geen goed idee. De uitgangspunten of de grondslagen voor de subsidieverstrekking kunnen best verschillen, waardoor het proberen te bevatten van de verantwoording aan meerdere subsidieverstrekkers in één document niet per se een goed idee is. De PVV zou deze punten dan ook niet in de ASV willen wijzigen en dient daartoe een amendement in.

Voorzitter. Het Statenvoorstel bevat ook passages over de Brabantnorm en de wijze waarop die in de ogen van de auteur op gespannen voet zouden kunnen staan met juridische kaders. Voorzitter. Het doel van het hanteren van de Brabantnorm is niet het bedrijven van inkomenspolitiek. Het doel is om subsidies te laten

landen daar waar ze zo effectief mogelijk voor de beoogde doelen kunnen worden ingezet. En wij doen dat hier door middel van een weigeringsgrond en dat is een heel bewuste keuze. Het advies van Den Ouden stelt enerzijds dat de wet nauwelijks eisen stelt aan de weigeringsgronden, maar komt vervolgens met de tegenstrijdige noot om de Brabantnorm niet meer te hanteren. Voorzitter. Wat de PVV betreft: handen af van de Brabantnorm en fijn dat die nu niet wordt aangetast.

De **voorzitter**: Burger Dirven interruptie.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Van der Kammen. Bent u het met mij eens dat het soms voor de subsidieverstrekker en de subsidieontvanger heel fijn is dat bij relatief kleine subsidiebedragen, zo rond de 25.000, 50.000 euro, het veel doelmatiger en effectiever is als er niet een verplichte voortgangsrapportage is?

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, ik kan me best voorstellen dat dat voor iemand die het subsidiegeld moet besteden of verstrekken weliswaar gemakkelijk is, maar ik vind vanuit het oogpunt van de belastingbetaler dat er altijd een voortgangsverslag moet zijn.

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Ja. U noemt het woord gemakkelijker. Ik vroeg u of het effectiever kan zijn.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja. Voorzitter. Regels van de overheid zijn niet per definitie effectief. Als we een overheid zouden moeten hebben die 100% effectief zou moeten zijn, dan hebben we bij wijze van spreken geen overheid. Nou, dat wilt u niet en dat wil ik ook niet. Soms kan iets misschien minder efficiënt of effectief zijn, maar daarmee borgen we wel dat met de subsidiegelden geen loopje wordt genomen. En dat is ons doel.

Amendement A2 'Lastenverlichtingen tussentijdse voortgangsverslagen en eindverantwoordingen'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 19 mei 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 21/17 Tweede wijzigingsverordening Algemene subsidieverordening Noord-Brabant; constaterende dat:

- in het Statenvoorstel onder 1.3 uiteen wordt gezet hoe het college denkt lastenverlichtingen te kunnen realiseren in de subsidiecyclus; het gaat om de versoering van de verplichtingen inzake tussentijdse voortgangsverslagen en eindverantwoordingen van subsidieontvangers;

overwegende dat:

- de voorgestelde wijzigingen onder 1.3 kunnen leiden tot meer oneigenlijk gebruik van subsidie;
- met het schrappen van voortgangsverslaggeving zal de kwaliteit van de burap niet kunnen toenemen;
- de voorgestelde wijziging wat betreft subsidies vanaf 125.000 euro (controlebundeling) alleen maar meer prikkels zullen geven voor het stapelen van subsidies, wat een ongewenste ontwikkeling is;

besluiten:

1. uit ontwerpbesluit 21/17 B de wijzigingen I, J en K te schrappen;

en gaat over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant: Patricia van der Kammen"

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de fractie van GroenLinks, mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Dank u wel. GroenLinks wil graag iets toevoegen aan de Algemene subsidieverordening, zoals we nu gaan vaststellen. We begrijpen dat we dat niet in deze termijn kunnen doen, want we willen nu een wijziging. Maar we willen er alvast een voorbereiden voor de toekomst. En dat is de motie SOS, de motie Sociaal Ondernemen met Subsidies. Wij vinden het van belang, en ik denk met ons ook u, dat Brabant socialer gaat ondernemen en wij willen graag een keurmerk opgenomen hebben bij de subsidieverordening. Wij willen dat degenen die subsidie krijgen kunnen aantonen dat zij het certificaat Prestatieladder Sociaal Ondernemen gaan behalen. En dat betekent dat zij mensen in dienst gaan nemen met een achterstand tot de arbeidsmarkt en dat zij dat ook moeten volhouden. In mijn motie staat precies de verwijzing naar het PSO-keurmerk. En als voorbeeld geef ik de gemeente Eindhoven. De gemeente Eindhoven heeft een aantal jaren geleden deze zelfde prestatieladder ingevoerd en met succes wordt die nu uitgevoerd. Dat betekent dus dat iedereen die met geld van de provincie in de toekomst geld gaat uitgeven aan deze voorwaarden moet voldoen. Ik ben ook heel benieuwd wat GS hiervan vinden. En ik vind het ook echt van deze tijd om dit in een subsidieverordening te hebben staan.

De **voorzitter**: Burger Dirven, interruptie.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Mevrouw Van der Kammen. Nou hebben we net in deze Algemene subsidieverordening een aanpassing gemaakt dat er voor relatief kleine subsidiebedragen geen voortgangsrapportage verplicht is, juist om effectiviteit te vergroten, minder kosten. En nou gaat u subsidieaanvragers belasten met extra kosten.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ik kan u vertellen wat die extra kosten zijn. Die zijn 650 euro per jaar om aan dit keurmerk te voldoen. En dat betekent dat je je bedrijf, je organisatie – en dat kunnen ook delen van de provincie zijn – zo moet inrichten dat je kunt aantonen dat je je best doet mensen die uit een uitkering komen etc. in dienst te nemen. Je kunt dat via dit PSO-keurmerk doen. Je kunt het op verschillende treden doen, dus er zijn nog diverse variaties mogelijk. Het is dus een kleine inspanning, maar door deze inspanning bereik je wel een maximaal effect. Maximaal wil ik niet zeggen, want het kan altijd beter, maar om mensen in dienst te nemen die dat echt nodig hebben. En ik denk dat het echt van deze tijd is om dit te doen.

De **voorzitter**: Burger Dirven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Ja. U zegt: echt van deze tijd. Maar vindt u dan dat wij dat op dit moment niet doen als provincie en dat we dat beeld niet uitstralen? Ik heb een voorschouw mogen nemen van de motie en ik vind hem eigenlijk een beetje te gek voor woorden.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Dank u wel, voorzitter. Wij als provincie stralen uit dat we sociaal beleid hebben, maar dit is nou precies wat we nodig hebben om het ook te effectueren. Want dit betekent gewoon dat iedereen die met die subsidieregeling aan de slag gaat hieraan moet voldoen. En het is natuurlijk even een inspanning, maar daarna wordt het gewoon staande praktijk. We moeten even deze hobbels over om dit in de toekomst gewoon gemakkelijk te kunnen doen. Dat was het, voorzitter.

Motie M5 'Socialer Ondernemen met Subsidies'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 19 mei 2017, behandelend Statenvoorstel 21/17, Tweede wijzigingsverordening Algemene subsidieverordening Noord-Brabant;

overwegende dat:

- de provincie Noord-Brabant publieke middelen inzet via subsidieregelingen om op allerlei beleidsterreinen ontwikkelingen in Brabant te stimuleren en werkzaamheden uit te voeren;
- allerlei organisaties en bedrijven gebruikmaken van subsidies om ontwikkelingen van de grond te tillen en werkzaamheden uit te voeren;
- de kaders voor de subsidies zijn vastgelegd in de Algemene subsidieverordening Noord-Brabant;
- er nog geen algemene regel is opgenomen voor de gebruikers van de subsidieregeling om socialer te ondernemen;

constaterende dat:

- Gedeputeerde en Provinciale Staten het van groot belang vinden dat alle Brabanders mee kunnen doen en publiek geld aan allen in Noord-Brabant ten goede moet komen;
- sociaal ondernemen bijdraagt aan het verkleinen van de sociale verschillen in Noord-Brabant, goed is voor de economie en bijdraagt aan de sociale veerkracht van de inwoners van Noord-Brabant;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- te komen met een voorstel om de certificering Prestatieladder Sociaal Ondernemen bij het verstrekken van subsidies in te voeren;
- dit niet later dan bij de Begroting 2018 aan Provinciale Staten te presenteren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Patricia Brunklaus"

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is nu de heer Heijman van de fractie van Lokaal Brabant op de sprekerslijst aan te treffen. Hij is niet in de zaal. Daarmee stel ik praktisch voor dat we nu de gedeputeerde in de gelegenheid stellen om te reageren op de ingediende ... De motie van GroenLinks komt er nu volgens mij aan. Die wordt op uw tafel neergelegd. De gedeputeerde heeft het woord. Mag ik de bodes vragen snel met de motie te komen?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Een reactie op de vragen van de heer Steenbakkers. Waar moeten wij ons aan houden als het gaat om het stoppen van subsidies? Als wij een subsidierelatie met een instelling langer dan drie jaar hebben, dan gelden er wettelijke verplichtingen om daarop een afbouw te organiseren. Dan zul je op een bepaald moment in de beschikking moeten aangeven dat je de subsidierelatie stopt. Dan kun je niet van het een op het andere moment alle banden verbreken. En dan ga je dus een afbouwtraject in en daar zijn wettelijke regels voor. Ik heb hier niet paraat hoe die er precies uitzien. Maar het is dus niet zo dat wij van de ene op de andere dag tegen een instelling kunnen zeggen: we stoppen ermee, succes ermee.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): En daar hebben wij ons dus bijvoorbeeld ook zelf aan gehouden bij de subsidies aan de ouderenbond en de Vereniging Kleine Kernen, die vorig jaar vrij abrupt is gestopt. Of niet? Concreet is de vraag: bij het stoppen van de subsidies aan de VBOB en de Vereniging Kleine Kernen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik ben geneigd ja te zeggen, omdat we het er uitvoerig ook in GS over hebben gehad. Ik weet alleen niet of de opsomming die u nu maakt overal voor geldt, dat we die overal stop hebben gezet. Maar Erik van Merrienboer knikt ja, dus dan knik ik mee ja. Sterker nog, we hebben het er meermaals over gehad, want volgens mij hadden wij een ambitieuzer tijdspad. En toen hebben we dus inderdaad die afbouw moeten organiseren. Voor het verslag: het antwoord is ja.

Dan uw tweede punt, uw vraag over de kredietunies. Daar heb ik me even over laten souffleren. Dat betreft de casuïstiek, dat wij op het moment dat wij een incidentele begrotingssubsidie hebben gegeven nog geen beleid hadden om het op een andere manier te doen. Dus dat hebben we eenmalig op die manier moeten organiseren. En nu zal er geen stapeling meer zijn van verschillende instrumententoepassing.

Dan kom ik bij mevrouw Van der Kammen. Ja. Ik denk dat we daar toch gewoon een verschil van opvatting hebben. Ik proef ook in deze zaal toch meermaals de oproep om aan lastenvermindering te doen, het zo simpel als mogelijk te maken. Dus dat betekent niet dat wij nergens meer voortgangsrapportages vragen. Het klopt inderdaad, het staat helder omschreven, dat wel de verplichting van een voortgangsrapportage vervalt. En dat wij de mogelijkheid hebben om voortgangsrapportages te vragen. En daarnaast hebben wij uiteraard gewoon steekproeven die we zullen doen. Dat deden we en dat blijven we doen.

En u maakt er ook een opmerking over dat u het geen goed idee vond dat een instelling die meerdere subsidies ontvangt, dat wij niet zozeer zeggen: u hoeft minder te verantwoorden, maar dat de verantwoording gebundeld kan worden. Dus ook dat daar administratieve lasten bij de instelling en bij ons verminderd kunnen worden. Ja, ook daar zien we juist een kans om een stap voorwaarts te maken.

En de Brabantnorm. Inderdaad treft u geen voorstel aan om dat anders te doen. Ik heb u alleen informatie willen doen toekomen die ik als gedeputeerde heb ontvangen. En mocht u er anders over denken, dat u daar wel een discussie over zou beginnen, dat dat volledig aan u was. Maar uit de inbreng begrijp ik ook dat daar geen behoefte aan is, dus die discussie gaan we ook niet voeren.

Dan kom ik even bij de motie van mevrouw Brunklaus. Ik heb die nog niet kunnen lezen. Ik vraag even een minuut om haar door te nemen.

De **voorzitter**: Ja. Dat is goed hoor. Neemt u even een moment om hem even rustig te bekijken. Het gaat om amendement 2. Dat is behandeld. Motie 5. Nee? Amendement 2 moet ook nog expliciet van een oordeel worden voorzien door de gedeputeerde. We geven even de gelegenheid.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Motie 5, zie ik er boven staan, van GroenLinks. Die ontraad ik voor dit moment, omdat er een zwaar inhoudelijk kader aan zit en we bespreken nu een technische aanpassing van de regeling. Ik hoor u ook wel zeggen: ik zou graag een topic willen agenderen. Als ik nou de geest van de motie in een toezegging vertaal dat ik ernaar kijk. Ik wil even wat vrijheid hebben om even goed naar de inhoudelijke strekking van uw voorstel te kunnen kijken, zodat ik daarop terug kan komen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, voorzitter, dan hoef ik geen tweede termijn. Dat had ik wel verwacht, want daar kunt u ook niet zomaar ja op zeggen. Wat we vragen is om te komen met een voorstel tegen de begroting. Dus u heeft alle tijd. En als u zegt dit niet te kunnen doen, dan hebben we een andere discussie. Maar het is inderdaad de bedoeling dat u ernaar kijkt. En dat u kijkt of u dit kunt overnemen. Misschien past het niet bij iedere subsidie, maar daar moet u ook de tijd voor nemen, neem ik aan.

De **voorzitter**: Wilt u haar aanhouden tot aan de begrotingsbehandeling? Meende ik dat te proberen?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Als ik haar zou aanhouden tot de begrotingsbehandeling, dan wordt zij dan pas ingediend en kan zij dan pas uitgevoerd worden. Als u daarop vast vooronderzoek wilt doen, dan wil ik haar aanhouden tot de begrotingsbehandeling. Ja, een goed plan.

De **voorzitter**: Ik zie de gedeputeerde knikken. Dan is dat dus geregeld.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik doe de toezegging dat ik u voor de begroting nog een A4 doe toekomen met een advies over de motie. U kunt haar dan inbrengen.

De **voorzitter**: Ja. Tot die tijd blijft zij aangehouden. Dan amendement 2.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Amendement 2 had ik inhoudelijk al behandeld, omdat we verschillende opvattingen hebben over dat wij juist aan de administratieverlichting willen werken. Dat is ook een geluid dat ik meermaals in de Staten heb gehoord. En daarmee denken we hiermee een goede stap voorwaarts te zetten.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik kijk of er van uw zijde behoefte is voor een tweede termijn. Ik zie niemand. Dan sluit ik de beraadslaging op dit punt.

Sluiting

De **voorzitter**: Dan kom ik aan de afronding van de vergadering, maar ik heb een mededeling. De griffier heeft mij zojuist verteld dat de lijst die bij de stemming is gehanteerd niet meer klopt. Dat is verifieerbaar op de videobandopname die van deze vergadering wordt gemaakt. Er zijn mensen zonder zich af te melden weggegaan. Dat wil zeggen dat de stemming over het amendement bij het Reglement van Orde staakt. Ik kan dan toch niet anders aan u voorstellen dat wij de stemming over het amendement en dus ook over het voorstel tot het aanpassen van het Reglement van Orde opnieuw doen. Dat volgt daaruit automatisch. Omdat ik vind dat we zeker ook hier met dit voorstel geen enkel risico moeten lopen dat dat juridisch niet netjes behandeld is conform de Provinciewet. Dat zullen we de volgende vergadering doen. Het amendement moet dus opnieuw in stemming komen, vanwege het feit dat uit de video-opname blijkt dat de stemmen staakten. En dus ook het voorstel. Dat is jammer, maar zorgvuldigheid voor alles, zou ik zeggen. En ik kan niet anders dan dit u meedelen. En dat komt dan op 9 juni terug.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Uit het oogpunt van diezelfde zorgvuldigheid zou ik willen vragen om dat gehele stemvenster van alle Statenbesluiten en de moties en amendementen, om even per stemming uit te laten schrijven wie aanwezig waren. En om dan echt de dubbelcheck te hanteren opdat we over besluiten die wel of niet zijn aangenomen echt helderheid hebben.

De **voorzitter**: Het gaat om twee stemmingen, waar de stemmen zijn gestaakt. De griffier en haar team zullen uiteraard zorgvuldig kijken.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Ik zou graag echt alle stemmingen daarin meegenomen willen zien, voorzitter.

De **voorzitter**: Nou, dat gaan we op uw verzoek doen. En ik stel vast – maar daar zullen we nog wel even mee komen – kun je dit nou voorkomen? Ja, dat kun je voorkomen door u allen toch te vragen om heel expliciet een vertrek uit de zaal bij de griffier even te gaan melden bij stemmingen. En dat is nu niet

helemaal gebeurd. Nou, dat kan een keer gebeuren. Vervelend, maar ik ga voor zorgvuldigheid en wij gaan dus die stemming overdoen.

Dan ben ik nu aan de sluiting van de vergadering. Ik wens u allen een goed weekend toe en wens ook namens u allen de ambtelijke organisatie, die alle voorstellen die vandaag behandeld zijn voortreffelijk heeft voorbereid, te danken. Een goed weekend. De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 18.09 uur de vergadering.